

Nazilə Rahibqızı

BULUDLARA SƏYAHƏT

Bakı - 2022

Redaktor: Nəcibə İLKİN
şair-publisist, yazıçı
Prezident mükafatçısı

Rəssam: Ülviyyə XƏLİLLİ

Nazilə Rahibqızı
“*Buludlara səyahət*”
“İMZA” nəşrlər evi, 2022, 229-səh.

Nazilə Rahibqızı ədəbi aləmə lirik və uşaq şeirləri, uşaq hekayələri ilə qədəm qoyub. Vətənpərvərlik mövzusunda yazdığı əsərlərində uşaqlara vətən məhəbbəti, ata-ana sevgisi aşılamaqla, onları bu ruhda tərbiyə etməyə çalışıb. Əsərlərində milli-mənəvi dəyərlərimizin, tariximizin dünəni, bu günü və haqq-ədalətin harayı əsas yer tutur. Nazilə xanıma ədəbi uğurlar arzu edirik. İnanırıq ki, "Buludlara səyahət" kitabı bütün uşaqların sevimlisi və masaüstü kitabı olacaq.

İSBN 978-9952-38-441-37

© Nazilə Rahibqızı - 2022

Ön söz

Taleyinə şairlik yazılan qadın yazarlarımızdan biri də Nazilə Rahibqızıdır. Onu tanıdığım ilk gündən tələnlə, istedadlı bir şair kimi kəşf etdim. O, vətənpərvər mövzuda çoxlu lirik şeirlər, uşaq şeirləri, uşaqlar üçün hekayələr yazır. Yazdığı şeirlərin hər mısrası vətən qoxuyur, hər kəlməsi vətən səslənir. Vətənpərvər ruhda yazdığı şeirlərinin bir çoxuna mahnılar bəstələnib və ifa olunub. Təkcə tanınmış hərbi müğənnimiz Şəmistan Əlizamanlının ifasında səslənən bir neçə mahnısı düşünürəm ki, vətən fədailərinə ən gözəl hədiyyədir.

Uşaqlara vətən, həyat eşqini gözəl aşılamaqla ata-ananı, müəllimi necə sevmək və onların kim olduğunu şeir dili ilə uşaqlara anlatmaq böyük bacarıq tələb edir. Bu bacarığı məharətlə əldə edən Nazilə Rahibqızı uşaq xəyallarını, arzularını şeir-şeir balaca oxucuların ixtiyarına verir. İllər boyu sevgi gülü olan qərənfilin indi şəhid gülü olmasına hər bir şair kimi o da acıyır, qan ağlayır. Onun yazdığı isə tam fərqlidir:

*Daha istəmirəm boynunu büküb,
Şəhid məzarına bəzək olasan.
Boynuna nə vaxtsa qara lent taxıb,
Vətən bayrağına yaxın durasan.*

Gözəl təsvirdi. Kaş ki, qərənfil güllərimiz şəhid məzarlarımızı yox, sevgi gülü kimi yenidən evlərimizi bəzəsin. Amin.

Nazilə xanım 44 günlük Qarabağ Vətən müharibəsində oğullarımızın qazandığı zəfəri dönə-dönə şeirlərində nəzmə çəkməklə, erməni vandallarının işğalı altında olan toraqlarımızın azadlığını misramisra, söz-söz yaşayır. O, sevinə-sevinə vətənə verdiyi göz aydınlığını elə gözəl nəzmə çəkir ki...

***Gözün aydın ana vətən, sonda qalxdın ayaq üstə!
Bax, bayrağın dalğalanır səmalarda dəstə-dəstə,
Qürur dolu od alışır "Vətən!" deyən hər nəfəsdə.
Təki qəlbin fərəhlənsin, andımız var sözümüzdə.
Birliyimiz azadlığa körpü saldı qəlbimizdə.***

Bu onun qəlbinin səsi, ürəyinin harayıdır. Bir Azərbaycan türk qadınının, şairinin neçə illərdə gözlərindən yaş axıdılan şəhid analarının, soyqırma məruz qalan soydaşlarımızın, əsirlikdə qalan qız-gəlinlərimizin haqq səsidir, sevinc nidasıdır. Yaxud "Ən çox kimi sevirsən?", "Buludlara səyahət" şeirlərində uşaqların xəyal və arzularının gerçəkləşməsində onları gözəl arzu və niyyətlərə sözləməklə tərbiyəvi üsula əla atır.

Bu, müəllifin ən böyük uğurudur.

N.Rahibqızının uşaq hekayələri daha təsirlidir. “Azərbaycan əsgəri”ndə şəhid oğlunun anasından ağlaya-ağlaya atasını istəməsi ürək ağrıdıcı bir səhnədir. Bu ağlamaq, atası ilə gəzən Cəfər adlı uşağa təsir edir. Cəfər həmin uşağın göz yaşlarını yerdə qoymamağına and içir və hərbiçi olmaq arzusuyla böyüyür. İkinci Vətən müharibəsində bu iki oğlanın qəfləti rastlaşmasında qəribə bir səhnə yaranır. Əli yaralı olarkən Cəfər onun başı üzərində dayanıb yardım edərkən, Əlinin yaralı dodaqlarından Şuşa sözü qırıq-qırıq səslənirdi. Cəfər ayağa durub döyüş əmrinə tabe olmaq üçün gedərkən Əlinin var güc ilə son nəfəsdə “Zəfər türkün haqqıdır!” dediyi sözü eşidib dayanır. Cəfər yalnız bu sözdən sonra onun Əli olduğunu anlayır və əyilərək onu qucaqlayıb “Şəhadətin mübarək, Əli!” deyərək, Şuşanın azad olunmasına söz verir. Və sözünə də sahib olur.

Bu, uşaqlar üçün ən gözəl vətənpərvərlik hekayəsidir. Yaxud “Düzgün seçim”də ad gününə kompüter alınan və ona möhkəm aludə olan əlaçı şagird oğlan dərslərindən zəifləməyə başlayır. Kitab-dəftərləri, karandaşları, gündəliyi onunla mübahisə edərək küsüb gedirlər.

Bütün bu olanları yuxuda görən oğlan qəflətən ayılıb hər şeyi yerində görcək sevinir və kompüterlə “dostluğunu” zəiflədərək dərslərinə güc verir. Zaman baxımından bu ibrətamiz hekayənin təsiredici qüvvəsi çoxdur.

Yaxud “Sehrbaz”, “Əsl gözəllik”, ”Mən” hekayələrinin hər birində ayrı-ayrı mənalarda uşaqların milli-mənəvi, əxlaqi dəyərlərimiz ruhunda tərbiyə edilməsi çox önəmli və vacibdir. Ümumiyyətlə, müəllifin toxunduğu hər bir mövzuda bir həqiqət, haqq-ədalət var. Məhz bu mənada inanıram ki, onun hekayələri, şeirləri öz haqqını tapacaq. Hekayələrin belə gözəl alınmasında düşünürəm ki, Nazilə xanımın müəllimə olmasının da rolu var. Həm sənətinə bağlılıq, həm də uşaqları sevərək onlara elm öyrətmək, gözəl tərbiyə vermək kimi dəyərləri özündə yetişdirən müəllif uşaq ədəbiyyatının ən yaxşı şairi, nasiri ola bilər. O, həm də gözəl anadır. Dörd övlad böyüdüb tərbiyə edir. Bu mənada N.Rahibqızı hesab edirəm ki, gələcəkdə uşaqların ən sevimli müəllifi olacaq. Ona bu yolda böyük uğurlar və yüksək sənət zirvələri arzu edirəm.

Nəcibə İlkin
AYB-nin, AJB-nin üzvü,
‘Azad Qələm’ jurnalının baş redaktoru

LIRIK ŐEIRLƏR

Yaşa, yaşa Azərbaycan

Nakam getdi bu dünyadan neçə-neçə oğlun, qızın
Tək arzusu hürriyyətdi vətənevər xalqımızın.
Əcdadların, igidlərin əlbət indi ruhu şaddır,
Arzuları çin, gerçəkdir, ana vətən hürri-azaddır!
Etibarlı əllərdədir “Vətən” adlı əmanəti,
Çünki vətən oğulları həm Mübariz, həm Poladdır.
Gözün aydın ana vətən, sonnda qalxdın ayaq üstə!
Bax, bayrağın dalğalanır səmalarda dəstə-dəstə.
Qürur dolu od alışır “Vətən!” deyən hər nəfəsdə.
Təki qəlbin fərəhlənsin, andımız var sözü müzdə.
Birliyimiz azadlığa körpü saldı qəlbimizdə.
Bircə dəfə “Oğul!” deyə səsləyəsən övladını
Can verməyə, daim hazır həm kişisi, həm qadını.
Övladların hər an hazır harayına dizi üstə
Yeter ki, ey ana vətən, sən oğlundan bir can istə!
Nə qədər ki, verəcəkdir igidlərin uğrunda can,
Ay-ulduzun səs salacaq yerə-göyə türk oğlundan!
Vaxt yetişib, bax, olubdur vədə tamam!
Nəfəsini dərindən al, çox yoruldun Azərbaycan!
Zövq al artıq torpağının tamlığından, ey qocaman!
Zəfər dolu azadlığın sürəcəkdir sonsuzacan!
Yaşa, yaşa Azərbaycan!
Yaşa, yaşa Azərbaycan!

Şəhidlərə salam olsun

Torpağına qədəm basan,
Əldə bayraq, dildə azan,
Al qanıyla tarix yazan,
Şəhidlərə salam olsun!

Uca olan o cənnətə
Qismət deyil hər kəs yetə.
Vəd olunan bu nemətə,
Yetənlərə salam olsun!

Fəda Rəbbin qonağına,
Yetib Kövsər bulağına,
Can verib cənnət bağına,
Çatanlara salam olsun!

Qəlbə Allah, dildə Quran,
İgidlikdə ibrət olan,
Ölməzliyə qədəm qoyan,
Şəhidlərə salam olsun!

Bu torpağı vətən edən,
Cənnətilə kama yetən,
Çiyinlərdə məğrur gedən,
Şəhidlərə salam olsun!

Qarabağ

Vətənin cənnətişən, bağı-gülüstan, Qarabağ!
Hüsnü-camalın olub dillərə dastan, Qarabağ!

Sənə aşiq bu könül, dərdimə dərman sən özün,
Özgə bir yar sevəməz, qəlbimə fərman, Qarabağ!

Ruhunu səndən alıb Xan qızının söz-qəzəli,
Bir incisən əzəli, qəlblərə ilham, Qarabağ!

Edərəm əhdə vəfa, bir daha gəlsəm cahana,
Çəkərəm dərdə cəfa, canıma canan, Qarabağ!

Necə vəsf eyləyərəm, vəsfinə yetməz ki, qələm,
Olaram canu-fəda, könlümə sultan, Qarabağ!

Yetişib kamına aşiq, qovuşub yarına yar,
Yaşa, ey can içrə can: Azərbaycan-Qarabağ!

Şəhidlər

Vətənim çox çəkdi iztirab, kədər,
Artıq göz yaşları qurusun, yetər!
Bu gün yaşanan azad həyatı
Biz sizə borcluyuq, sizə, şəhidlər!

Canınızı etdiz düşməyə sipər,
Adınız qəlblərdə, yaddaşda əzbər,
Tökülən qanınız getməyib hədə,
Biz sizə borcluyuq, sizə, şəhidlər!

Vətən eşqinizi örnək etdiniz,
Ən yüksək məqama, kama yetdiniz,
Bu gün cəbhədəki ərlər, igidlər
Sizdən ilham alır, sizdən şəhidlər,
Biz sizə borcluyuq, sizə, şəhidlər!

Azərbaycan

Qurban verib yolunda can,
Neçə-neçə cavan, qocan,
Azadlığın sonsuzacan,
Sürəcəkdir, Azərbaycan!

Arzuların daha çindir,
Qarabağın dürr, incindir,
Bu gün zəfər sevincindir,
Gözün aydın, Azərbaycan!

İgidlərin vuran qolun,
Haqq yoludur daim yolun,
Torpağına qurban olum,
Ana yurdum, Azərbaycan!

Şərəfimsən, şöhrətimсэн,
Ən dəyərlı sərvətimсэн,
Namusumsan, qeyrətimсэн,
Canımdan can, Azərbaycan!

Qarabağ

Sən ulusan, əzəlisən,
Nətəvanın qəzəlisən,
Azərbaycan gözəlisən,
Məhəbbətsən, Qarabağ!

İgidlərimə güvənmiş,
Torpağına nur ələnmiş.
Rəbbimizdən bəxş edilmiş,
Bir sərvətsən, Qarabağ!

Ayrı düşməz səndən könül,
Doymaq üçün yetməz ömür,
Yetər ki, azad ömür sür,
Sədaqətsən, Qarabağ!

Sən vətənin haqq səsisən,
Üzeyir, Xan nəfəsisən,
Yurdum üçün dür-incisən,
Bir nemətsən, Qarabağ!

Hicran artıq yetib sona,
Biz balanıq, sən də ana,
Xoş gəlmisən, ocağına
Hörmət, izzətsən, Qarabağ!

Bayraq

Hər zaman dalğalansın o üçrəngli bayrağım,
Yüksəklərə ucalsın mənim əzmim, vüqarım!

Bayraq mənim şərəfim, bayraq mənim şanımdır,
Qürbətdə dalğalanan türkçülük nişanımdır.

Göy-türkçülük deməkdir, qırmızı-müasirlik,
Yaşıl-İslam dinimiz, bilməliyik bunu biz!

Ay-ulduzsa qalıbdır bizə dədə-babadan,
Doğma Azərbaycanın ən qədim vaxtlarından.

Bayraq bizə əzizdir, bayraq and yerimizdir,
Nəsillərə yadigar qalan sərvətimizdir!

Xocalı-qan yaddaşı

26 fevral...Soyuq qış günü...
Yaraladı düşmən xalqın köksünü.
Qocaya, qadına aman vermədi,
Körpəyə, yaşlıya rəhmi gəlmədi.
Fəxr etdi o gecə öz zülmü ilə,
Məsum insanların ölümü ilə.
Gərək yada salaq addımbaaddım,
Çox ailəni o gün məhv etdi zalım.
Köməksiz, başaçıq, ayağıyalın...
Salındı çöllərə məzlum əhali,
Heç yazılmayırdı o gün, İlahi!
Yüzlərlə insanı əsir aldılar,
Ananı balaya həsrət qoydular.
Zülmdən doymayıb qocanın belə
Cansız cəsədində gözü oydular.
Aylar, illər keçsə, ötsə də zaman
Xalqımın qəlbində axar yaşı var.
Tale kitabından silinməyəcək,
Xocalı adında qan yaddaşı var!

Əziz vətən

Ey vətən, əziz vətən,
Yaşamaram sənsiz, vətən!

Ağuşuna sığınmışam,
Anadan ayırmamışam,
Qucağında boy atmışam,
Mən səninçün yaranmışam,
Əzizlərdən əziz vətən,
Yaşamaram sənsiz, vətən!

Neçə-neçə ellər gələ,
Qızıldan libas geydirə,
Sənin kiçik bir daşını
Dəyişməyəm heç kimsəyə,
Əzizlərdən əziz vətən,
Yaşamaram sənsiz, vətən!

Dünyada əvəzin yoxdur,
Göz dikənlər sənə çoxdur,
Varlığın düşmən qəlbinə
Sancılan zəhərli oxdur.
Əzizlərdən əziz vətən,
Yaşamaram sənsiz, vətən!

İnsan səndən doya bilməz,
Naz-nemətin saya gəlməz,
Babəkinin, Koroğlunun,
Adı üstündən silinməz!
Əzizlərdən əziz vətən,
Yaşamaram sənsiz, vətən!

Qurbanam hər qarışına,
Torpağına, həm daşına,
Tarix baxmayıb yaşına,
Nələr çəkdirmiş başına,
Əzizlərdən əziz vətən,
Yaşamaram sənsiz, vətən!

Ana müqəddəsdir

Necə də gözəldir ana laylası,
Dəyərlidir onun xeyir-duası.
"Ana" sözü müqəddəsdir, ey insan!
Onun qiymətini anlamalısan!

Anadır dünyaya gətirən bizi,
Odur bağışlayan hər səhvimizi,
Onsuz nəyə lazım kainat, aləm,
Anasız heç nədir, inan, yer üzü.

Müqəddəs varlıqdır dünyada ana,
Ömrümüz boyunca borcluyuq ona.
Ananın borcunu ödəmək üçün
Əsrlərcə ömür gərək insana!

Yeni il

Yeni il bizlərə sevinc gətirsin,
Xoş sözlər, diləklər hopsun dillərə.
Heç kim dərd görməsin, kədər görməsin,
Bərəkət yağışı yağsın ellərə!

Uğurlar izləsin biri-birini,
Arzular, diləklər daim çin olsun.
Ömür kitabının “yeni səhifə”si
Sevinclə, gülüşlə, sevgilə dolsun!

Müəllim

Bizə bu həyatda çox şey öyrətdin,
Vətəni, torpağı sevdiren müəllim!
Peşən müqəddəsdir, zəhmətin böyük,
İgidlər, ərənlər yetirən müəllim!

Adın sonsuzadək dillərdə əzbər,
Müəllim, önündə baş əyir bəşər!
Haqqın danılmazdır qədir bilənə,
Bu çətin peşəndə uğurlar sənə!

Qərənfil

Qərənfil, göz yaşın yenə də dinmir,
Heç yorulmadınmı göz yaşlarından.
Qəm-qüssən nə zaman bitər, bilinmir
Doymadınmı məzlum baxışlarından?!

Körpə acıları, iztirabları...
Heç olmayacaqmı bu dərdə çarə?
Ürəyi dağlanan şəhid yarından,
Yetməzmi xalqıma bu qədər nalə?

Sus artıq, ağlama! Bu qədər yetər!
Bəsdir üzgün oldun, qəmgin dayandın.
Bitsin bu iztirab, bu qəm, bu kədər!
Bəsdir neçə-neçə ər yola saldın!

Daha istəmirəm boynunu büküb,
Şəhid məzarına bəzək olasan.
Boynuna nə vaxtsa qara lent taxıb,
Vətən bayrağına yaxın durasan.

Ağlarsan o vaxt ki, çalınar zəfər,
Sonuncu göz yaşın sevincdən olar!
Bax, adın o zaman “ağlar gül” deyil,
“Zəfər çiçəyi”tək dillərdə qalar!

Novruzum gəlir

Təbiət oyanır, çiçəklər açır,
Hər tərəf canlanır, günəş nur saçır,
Cavanlar yaşlıni təbrikə qaçır,
Bahar tərəvətli Novruzum gəlir!

Qırmızı kəməri taxıb belinə,
Səməni bəzəkdir süfrəyə yenə,
Qızlar sıǵal verir ipək telinə,
Bahar tərəvətli Novruzum gəlir!

Rəngli yumurtalar göz qamaşdırır,
Noǵul-nabatlarla xonçalar daşır,
Uşaqlar sevinclə şam alışdırır,
Bahar tərəvətli Novruzum gəlir.

Düzüb paxlavanı, şəkərburanı,
Süfrəyə baxdıqca şadlanır hamı,
Hər kəsin sevimli, əziz bayramı-
Bahar tərəvətli Novruzum gəlir!

Səndən doymadım, ana

Rəfiqəm Arzunun xahişilə

Anacan, həsrətin yandırdı məni,
Mən səndən doymadım, doya bilmədim!
Köksünə sığımb ovunum deyə
İsti nəfəsini duya bilmədim.

Gözlərim hər yerdə axtarır səni,
Şirin gülüşünü, həzin səsini.
Əlini əlimdən heç ayırmazdın,
Bax, indi ömürlük tək qoydun məni.

Həsrətin qəlbimi yandırır, yaxır,
Ana, bu dünyanı neynirəm sənsiz?
Sənin ruhun mənə göylərdən baxır,
Mən isə qalmışam səndən xəbərsiz.

Dönüşü olaydı kaş bu gedişin,
Səni əzizlərdim, sevərdim, ana!
Bir günlük qonağım olaydın kaş ki,
Mən sənə ömrümü verərdim, ana!

Anamdır, anam

Əgər yer üzünə düşməzsə Günəş
Aləm qaranlığa qərq olub qalar.
Həyat necə olar, bir an fikirləş!
İnsanın həyatı, ömrü qaralar.

Ana da bənzəyir parlaq günəşə,
Onsuz yer üzündə günlər qaralar.
Gərəkdir hər qəlbə bir sevinc düşsə,
Anasız, ürəkdə zülmət yer alar.

Anasız olmasın ömrü heç kəsin,
Onun sayəsində həyatda varam.
Necə ki, günəşsiz olmayır cahan,
Mənim də günəşim anamdır, anam!

Böyüdüb o məni min zəhmətilə,
İsti nəfəsilə, hərarətilə.
Yeganə varlıqdır həyatda ana,
Zəhmətini əsla gətirməz dilə.

Onun varlığıyla dünyam nurlanır,
Nəfəsilə ömrüm nura boyanır.
Hərdən soyuyanda fani dünyadan
Göz önündə yalnız anam dayanır.

Onun hərarəti mənə güc verir,
Səsi ürəyimə sevinc gətirir.
Günəşin zülməti yardığı kimi
Anam da qəlbimi nura qərq edir.

Anacan, olmasın sənsiz bir anım!
Sənsən bu həyatda candan yananıam.
Tanrı bəxşisən, ən əziz payım,
Sən mənim nəfəsim, sən mənim canım.

Kaş ki, nağıllarda olduğu kimi
Zamanı durdurmaq mümkün olaydı.
Güllər tərəvətli olduğu kimi
Anam da hər zaman cavan qalaydı.

Mənimçün ucasan, ucadan uca!
Ən yüksək zirvədən ucası varmı?
Bu məhfum dəyişməz qoca dünyada,
Ananın cavanı, qocası varmı?

Arzumdur hər zaman tərəvətli qal,
Qəlbin üzülməyə tapmasın macal.
Təkcə əzizlərin gözündə deyil,
Tanrı qarşısında daima ucal.

Şükür Yaradanın bəxş etdiyinə,
Sənintək qiymətli ləl verib mənə.
Nurunla hər zaman işıq saç bizə,
Fələk toxunmasın bircə telinə.

Necə ki, günəşsiz olmayır cahan,
Mənim də günəşim anamdır, anam!
Mənim də günəşim anamdır, anam!

Dönmüsən nağıla, ata

İpək tellərimə sıǵal çəkərdin,
Tellərim həsrətdir əlinə, ata!
İndi saçlarım da həmin saç deyil,
Artıq dən düşübdü telimə, ata!

Elə bil nəzərin üzərimdədir,
Məni hər addımda izləyir, ata!
Gözlərim gözünün həsrətindədir,
Həsrətdən ürəyim sızlayır, ata!

Hər axşam sən mənə nağıl deyərdin,
Sənsizlik gəlməzdi heç ağla, ata!
Sənin varlığın da, nağılların da
İndi çevrilibdi nağıla, ata!

O ərköynlüyüm, o şıltaqlığım,
Qaldı sənli olan ömrümdə, ata!
Nazımı çəkdiyin o uşaqlığım,
Saxlanıb əbədi könlümdə, ata!

Allahın verdiyi sənintək paya
Həyatımı qurban verərdim, ata!
Əgər qayıtsaydım bir də dünyaya,
Səni Yaradandan dilərdim, ata!

Ey ürəyim

Görüb azğınlığı, görüb yalanı,
Ömrü bax, beləcə vururuq başa.
Düzəldə bilməyib kimsə dünyanı,
Təki ey ürəyim, sən dönmə daşa!

Yaradan çox gözəl qurub bu işi-
İnsan bir aktyor, həyat tamaşa.
Keçərək həyatda yoxuş, enişi,
Bir ayaq yoxdur ki, dəyməsin daşa.

Səni də yolundan sapdırmasınlar,
Ağıla gəlməyən, gələrmiş başa.
Bu dünya döndükcə dönür insanlar,
Təki ey ürəyim, sən məğrur yaşa!

Dünya, haqlısan

Şikayət eyləyib insan dünyadan,
Günahları yıxır zamanın üstə.
Tapmaq mümkün deyil günah heç kəsdə.
Zamanı dəyişib, yoxsa ki insan.
Gileylənsən əgər, dünya, haqlısan!

Hər kəs haqlı sayır daim özünü,
Səbri dost tutmadan deyir sözünü,
Harama baxmaqdan çəkmir gözünü,
Zəmanə neyləsin belədir insan,
Gileylənsən əgər, dünya, haqlısan!

Sənə “can” söyləyən milyondur, mindir,
Bilinmir dostun kim, düşmənin kimdir,
Həyatda ən ağır, çətin seçimdir,
Gərək ki, seçilə yaxşıyla yaman,
Gileylənsən əgər, dünya, haqlısan!

Yıxmayaq günahı zamanın üstə,
Bir səhv axtarmayaq hər yetən kəsdə.
Yaxşı, pis əməli lap son nəfəsdə
Onsuz da gözləyir hesabat, mizan,
Gileylənsən əgər, dünya, haqlısan!

Bu yükü nə qədər daşıyacaqsan?
Nə qədər çirkaba bulaşacaqsan?
Səbrin daşıb, axır danışacaqsan-
Heç utanacaq mı o zaman insan,
Gileylənsən əgər, dünya, haqlısan!

Ömrün illəri

Gözlərimdən ixtiyarsız yaş gəldi,
Görən sevincdəndir, yoxsa kədərdən?
Axı yaş üstünə yenə yaş gəldi,
Gələn qədərdəndir, gedən ömürdən.

Şirinli-acılı, qəmli-qüssəli,
Necə də tez keçdi ömrün illəri.
Həyat keşməkeşli bir yola bənzər,
Bir üzü sevincli, biri kədərli.

Bir gün getməlidir dünyaya gələn,
Hər kəsin qisməti Tanrı yazandır.
Baharda yamyaşıl rəngə bürünən
Ağacın da sonu, təəssüf, xəzandır.

Ötən günlərim

Gözlərim önündə canlandı yenə,
Şirinli-acılı keçən günlərim.
Bir göz qırpımında yox olub getdi
Mənə vida edib ötən günlərim.

Bilmədim nədən tez atdınız məni,
Ömürdən ayrılıb itən günlərim.
Qəlbimin, ruhumun həmdəmi olan
Taleyimə vida edən günlərim.

Ömür karvanından qopub üzülən,
Fərqli bir ahənglə bitən günlərim.
Ağ-qara incitək ipə düzülən,
Sevincli, kədərli ötən günlərim.

Mənimlə birlikdə həyat yolunda,
Birgə addımlayıb gedən günlərim.
Ömür qismətindən bir-bir ayrılan,
Taleyimə vida edən günlərim.

Birlikdə nələri yaşadım, keçdim,
Bəzən çox tələsdim, bəzən gecikdim,
Sevinc də yaşadım, acı da çəkdim,
Ömrümdə iz qoyub ötən günlərim.

Nələri aldınız, nələr verdiniz,
Hərdən sevindirib, hərdən üzdünüz.
Bir-bir, aram-aram ötüb getdiniz,
Məni tərək eyləyib ötən günlərim.

Həm sevinc bəxş edən, həm də ağladan,
Hərəsi ömrə bir səhifə qatan,
Bəxtimə ağ-qara imzalar atan,
Bir anda ömrümdən ötən günlərim.

Ömürdən nələri verib aldınız,
Mənə yaxın ikən çox uzaqsınız,
Dünən ən dəyərli qonağımdınız,
Bu gün xəyal olub ötən günlərim.

Bu həyatın məzunuyam...

Bu həyatın məzunuyam...
Yolum çətin, yüküm ağır.
Dünya mənə gəndən baxır,
Haqq-hesabı qarşıdadır.

Bu həyatın məzunuyam...
Neçə illik ömür yolu...
O yolda ki, insan oğlu
Günah dolu, savab dolu...

Bu həyatın məzunuyam...
Şagird mənəm, müəllim həyat.
Ömür ötür, daralır vaxt,
Kimi şahdır, kimisi mat.

Bu həyatın məzunuyam...
Beşlər içrə çoxdur iki.
Əlaçılıq çox çətinmiş,
Mən heç bunu bilməzdim ki.

Bu həyatın məzunuyam...
Ümidlərim ümman qədən.
Sevgi dolu bir insançün
Nə qəm gərək, nə də kədər.

Bu həyatın məzunuyam...
Məktəbimə çoxdur sevgim.
Çətinlə də öyrənməkdir
Vəzifəsi hər şagirdin.

Bu həyatın məzunuyam...
Gələcəkdir bir gün zaman.
Bitirməyək bu məktəbi
“İki”ləri azaltmadan.

Novruz gəlib elimizə

Yumurtalar rəngli-rəngli,
Xonçaları bər-bəzəkli.
Şirin sözlü, xoş ahəngli,
Novruz gəlib elimizə.

Səmənilər incə belli,
Bənövşələr xoş ətirli.
Ruzidolu, bərəkətli,
Novruz gəlib elimizə.

Şənlik edir el, həm oba,
Bayramlaşır cavan-qoca.
Tonqalları uca-uca,
Novruz gəlib elimizə.

Bülbül valeh olub gülə,
Naz eyləyir gül bülbülə,
Sevinərək, gülə-gülə,
Novruz gəlib elimizə.

Şəkərbura, paxlavanı
Süfrələrə düzüb hamı,
Hər kəsin əziz bayramı,
Novruz gəlib elimizə.

Çiçəklənib, açıb güllər,
Bəndə düşüb bənövşələr,
Adı gözəl, özü gözəl,
Novruz gəlib elimizə.

Ətir saçır Xarı Bülbül

Çiçəklənib el-obamız,
Bahar gəlib yurdumuza.
Cıdır düzü sevincilə
Sevinc qatıb ruhumuza.

Doğma Şuşa, Ağdam, Laçın,
Sizdən ayrı gülməz könül!
Azadlığın nəfəsilə
Ətir saçır Xarı Bülbül.

Qarabağım qürur dolu,
Təbiətdən ilham alır.
Ağacları bar qoxulu,
Bulaqlara kölgə salır.

Hər ürəkdə min xoş arzu,
Hər nəfəsdə min xoş dilək.
Qalib xalqım, hər bir günün
Keçsin sevib-sevilərək!

Sən yanımda olmayanda...

Mənim olsa bütün aləm,
Bu dünya da, kainat da
Sağım da boş, solum da boş,
Sən yanımda olmayanda!

Ömür adlı kitabım boş,
Heç nə gəlmir ruhuma xoş,
Mənası yox bir anın da
Sən yanımda olmayanda!

Günəşi ol həyatımın,
Sənlə olsun hər addımım.
Can qalmaz ki bu canımda,
Sən yanımda olmayanda!

Yenə şəhidin var

Yenə şəhidin var, ey ana vətən,
Yenə də can qopdu canın içindən.
Düşmən həzm etmədi haqq zəfərini,
Haqqı tanımayan tanımaz səni!

Nə qədər alışa, nə qədər yana,
Türk oğlu vətənçün göz yumar cana.
Ona bu qeyrəti qanla ötürüb
İgidlər böyüdən hər cəsur ana!

Artıq oğul payı əmanət sənə,
Al qoynuna onu, sən sıx köksünə.
Ana məğrur durar o an ki, oğlun-
Anadan anaya əmanət bilə!

Saat

Alır ömrümüzdən dəqiqələri,
Saati, günləri, ayı, illəri.
Saniyələr üstə qurulmuş həyat,
Hər an dayanmadan tələsir saat.

Əqrəblər yarışır biri-birilə,
Zaman damla-damla çevrilir ilə.
Kimə qəm bəxş edir, kiminə sovqat,
Hər an dayanmadan tələsir saat.

Heç macal vermədən alıb aparır,
Ömrün qismətindən zaman qoparır.
Geri qaytarılmaz nə toy, nə büsat,
Hər an dayanmadan tələsir saat.

Bu dünya saatın əsiri olub,
Ən gözəl gül belə zamanla solub.
Bu qədər gözəllik puç olur, heyhat,
Hər an dayanmadan tələsir saat.

İnsanın əlində olsaydı əlbət,
Zamanı durdurub, alardı möhlət.
Bu möhlət olardı ona mükafat,
Hər an dayanmadan tələsir saat.

Saatın hər anı qiymətli bizə,
Hər an həkk olunur taleyimizə.
Əməllər zamanla olur hesabat,
Hər an dayanmadan tələsir saat.

Bəzəktək gəzdirib hər kəs saati,
Düşünmür ki, ötür ömrü, həyatı.
Dərindən düşünsə gəzdirməz rahat,
Hər an dayanmadan tələsir saat.

İki fərqli aləm

Adi varlıq kimi görünür insan,
Bu varlıq içində aləmlər yatır.
Kimi bu aləmdə xoşbəxtlik tapır,
Kimisə boğulur, qərq olur, batır.

Cismən zəif, arıq görünən insan
Köksündə geniş bir aləm gəzdirir.
Bəzən ucaboylu, nəhəng birisə
Kəm aləmi ilə xalqı bezdirir.

Kimisi nur saçır öz aləmiylə,
Sanki simasında gül-çiçək açır.
Aləmi qaranlıq, zülmət olansa,
Könül dünyasından qaranlıq saçır.

Tanrı hər bir kəsə verib bir aləm,
O aləm nurunu imandan alır.
İman kamilliyi olmayan insan
Hər an sevilməkdən kənardadır.

Hər kəsin dünyası olsaydı gözəl,
Rəbbim cəhənnəmi heç yaratmazdı.
Verilən ömrünü hədəyə verib
İnsan öz-özünə qənim olmazdı.

Anam qocalır

İsti nəfəsini duyduğum zaman,
Ağrı-acılarım yox olur, ana!
Günlər, aylar, illər tez keçir yaman,
Sənsizlik qorxusu çoxalır, ana!

Sənsiz həyatımı düşündüyümdə
Nəfəsim kəsilir o anda, ana!
Dünya nemətləri şirindir mənə
Təkcə sən yanımda olanda, ana!

Zaman hər ötdükcə sevinc gətirir,
Bala böyüdükcə ana ucalır.
Övladsa zamanla hər an itirir-
Gözləri önündə ana qocalır.

Sevin, sevilin

Nə qədər gec deyil sevin, sevilin!
Gözəl sözlər deyin, "can"lar eşidin.
Bir göz qırpımında keçir bu zaman
Gözəl nemətlərin qədrini bilin!
Sevin, ey insanlar, sevin, sevilin!

Bu ömür karvanı ötüb getmədən,
Əcəl yetişmədən, ömür bitmədən,
"Kaş" lar qəlbini inildətmədən
Verilən zamanın qədrini bilin!
Sevin ey insanlar, sevin, sevilin!

Nihad

N-ecə də tez keçdi bu 10 il, oğlum!
İ-stərik 10 payın çox olsun sənin.
H-əyatda həm sevib, həm seviləsən,
A-dın yüksəklərdən duyulsun sənin,
D-aima fəxri ol əzizlərinin!

QIZIM

Sən xatırlamazsan qızım, o günü,
İlk dəfə görmüşdüm mələk üzünü.
Körpə əllərini alıb ovcuma
Çəkə bilmirdim heç səndən gözümü.

Ömrü nurlandıran ulduzsan, aysan,
QIZIM, sən mənimçün günəşə taysan,
Öz sevgi nurunu qəlbimə salan,
Tanrımın verdiyi ən şirin paysan.

Aylar ötüb, illər keçib gedəcək,
Sənə Tanrı bir övlad da verəcək.
Körpə qoxusunu duyduğun zaman
Bu hissələr səni də xoşbəxt edəcək.

Arzularım çoxdur, bir ümman qədər,
Üzünə heç zaman qonmasın kədər.
QIZIM, olmasam da bir vaxt yanında,
Təki sən xoşbəxt ol, bu mənə yetər!

Ana nəfəsi

Ana! Nə gözəl səslənir bu söz,
Bəşər baş əyibdir adın önündə.
Övlad nə vaxt xoşbəxt olur, bilirsən?
“Can bala” sözünü eşitdiyində.

Ana! Nə qədər hüzur bəxş edir
Hələ bir tək adı deyildiyində.
Ana nəfəsilə ovunur insan
Bu çətin həyatda üzöldüyündə.

Ana! Nə böyük məhfum canlanır,
Bu adı dilinə gətirdiyində.
Bax, insan ürəyi o zaman yanır–
Belə bir neməti itirdiyində.

Başımın tacı, ata

İstərəm bu günə bir az rəng qatam,
Söyləyəm: "Yaxşı ki varımsan, atam!"
Ailəmizə sütun, başımıza tac.
Damarımda axan qanımsan, atam!

Anamla birlikdə böyütdün bizi,
Çəkdi qayğımızı, zəhmətimizi.
Körpəykən ilk addım atarkən belə
Yıxılmayaq deyə sən tutdun bizi.

Yenə də əllərin əllərimizdə,
Şəfqətin isidir ürəyimizi.
Zamanın yeganə dəyişdirdiyi–
Səni yaşlandırıb, böyüdü bizi.

Şükür Yaradana, bu günümüzə,
Səni lütf edibdir taleyimizə.
Biz övladların da yaşlansaq belə,
Ata, sən hər zaman gərəksən bizə!

Əziz qonaqdın, qızım

Artıq vida edib ata evinə
Subaylıq daşını atırsan, qızım!
Ömür kitabında "toy-büsat" adlı
Yeni bir səhifə açırsan, qızım!

Xoşbəxtlik izləsin səni hər zaman,
Sevinc məskən salsın üzündə, qızım!
Ədəb-ərkanınla, xoş əxlaqla
Ucalasan elin gözündə, qızım!

Atana, anana olduğun kimi,
Getdiyin evdə də əziz ol, qızım!
Həyat saf qəlbini qoy kirlətməsin
Su kimi dupduru, təmiz ol, qızım!

Gələn qonaq bir gün getməli, əlbət,
Sən bizə ən əziz qonaqdın, qızım!
Ata-ananın da bugünkü işi
Qonağını yola salmaqdır, qızım!

Məryəm

Mənə ilk ana adı qazandıran sən oldun,
Ən dəyərli varlığım, nə yaxşı ki doğuldun!
Rəbbim səni qorusun hər dərddən, hər bələdan
Yolun açıq, bəxtin ağ, üzün gülsün hər zaman.
Əsirgəməsin tale səndən heç bir neməti,
Mənalı ömür olsun həyatının zinəti.

Bəlkə dağı

*Bəlkə dağı NMR-nın Ordubad rayonunda dağ
adıdır, 9 yaşında yazdığım ilk şeir*

Onun yaraşığı var,
Torpağı var, daşı var.
Onun hündür başı var,
Bu dağın göz-qaşığı var.

Niyə hər kəs bu dağın
Adın “Bəlkə” qoyubdur?
Çünki ora çox insan
Gedib həlak olubdur.

Gedəndə deyərmişlər:
“Getdi, bəlkə qayıtdı”.
O vaxtdan da bu dağın
Adı “Bəlkə” qalıbdır.

Təbiət

Dostum, gəl söhbət açaq
Biz dəyərlı nemətdən.
Çox maraqlı, rəngarəng
Yaranmış təbiətdən.
Ətrafda gördüyümüz
Canlı, cansız nə varsa
Hamısı təbiətdir.
Bunu da bilməliyik:
Biz də bu təbiətin
Kiçik bir zərrəsiyik.
Bu canlı təbiəti
Cansızdan fərqləndirən
Onun beş səbəbidir:
Canlı tənəffüs edir,
Həm də ki qidalanır.
Böyüyür, inkişaf edir,
Çoxalır və məhv olur.
Onun yaşaması üçün
Dörd əsas səbəb durur:
Günəş, hava, su, torpaq.
Əgər bunlar olmazsa

Mümkün olmaz yaşamaq.
İnsan, heyvan, bitkilər
Canlı təbiətdirlər.
Hər biri bu dünyada
Dəyərli sərvətdirlər.
Günəş, Ay, planet, ulduz,
Bulud, yağış, qar, külək,
Okean, dəniz, ada,
Dağ, materik, yarımada...
Cansız təbiət kimi
Saxla bunları yadda.

Nəsillərə yadigardır

Bəstəkar Rafiq Babayevin xatirəsinə

Adın daim anılındır,
Rafiq adlı izin vardır.
Qəlb oxşayan bəstələrin
Nəsillərə yadigardır.

Tarixlərə nəzər saldın,
Üzeyirdən ilham aldın,
Qərblə şərqin ahəngindən
Sən füsunkar caz yaratdın.

Musiqinin gövhəridir,
Cazın dillər əzbəridir.
Azərbaycan tarixində
Rafiqin şah əsəridir.

UŞAQ ŞEİRLƏRİ

Fatimə

Fatimə otağından
Yığb oyuncaqları,
Qoydu qapı önünə
Gərəksiztək onları.
Ana dedi: "Bu nədir,
Bunlar niyə çöldədir?!"
Qızcığaz öyünərək
Cavab verdi sevincək:
Düşünürəm ki, daha
Gərək yoxdur onlara.
Artıq maraqlı deyil,
Mən hara, onlar hara?
Axı sabah məktəbə
Gedəcəyəm, ay ana!
Şagird olacağımsa,
Demək, böyüdüm daha!

Əlifba

Ə sl övlad kimi, ey yurdum, sənə,
L ayiq olmalıyıq ana vətənə!
İ stərəm boy atıb, bilik qazanaq,
F ədakar, qəhrəman bir ovlad olaq,
B ayrağını daim göyə ucaldaq,
A zərbaycan bizlə fəxr etsin ancaq!

Əlifba

Çantanı götürüb biz səhər-səhər,
Məktəb yollarında addımlayırıq.
Əlimizdə qələm, qarşıda dəftər,
Rəqəmləri yazıb, hesablayırıq.

Gözəldir həyatda bilik qazanmaq,
Həm hesabı bilmək, həm yazı yazmaq.
Müəlliməmiz bunu öyrətdi bizə,
Məktəb əziz oldu hər birimizə.

Doğma diyar, qucağında boy atdım,
Anadır, vətəndir müqəddəs andım.
Bunları qələmə almaq üçünsə
"ƏLİFBA" adlanan bir dost qazandım.

Arılar

Zəhmətkeşdir arılar,
Cəfakəşdir arılar.
Güllərdən, çiçəklərdən
Bizə bal yığır onlar.
Kim arıya toxunub
Onu hirsləndirməsə
Arılar heç bir zaman
Toxunmazlar heç kəsə.
Hirslənsələr, ay aman,
İnsanı sancar yaman.
Ömrü də sona yetər
Elə sancdığı zaman...

Atam

Atam mənə gərəkdir,
Bizə arxa-köməkdir.
Onu çox sevirik biz,
Ailəmizə dirəkdir.

Canından çox istəyir
Bizi əziz atamız.
Ona layiqli olub
Sevməliyik hamımız!

Ən çox kimi sevirsən

Günəş çıxsada belə
İstilik duyulmurdu.
Havalar soyuyurdu,
Payız qədəm qoyurdu.
Quşlar da hazırlaşıb
İsti yerə köçürdü.
Yeni bir dərs ilinin
İlk günləri keçirdi.
Çanta alıb əlinə
Bapbalaca fidanlar
"Artıq şagirdik!" deyə
Çox sevinirdi onlar.
Gərək deyək düzünü-
Bu qısa vaxt ərzində
Müəllimə də onlara
Sevdirmişdi özünü.
Böyük sevgi var idi
Müəllimənin üzündə.
Verdiyi hər sualda,
Söylənən hər sözündə.
O şirin baxışıyla,
Gözəl davranışıyla

Ucalmaya bilməzdi
Şagirdlərin gözündə.
Uşaqlara mərhəmət,
O, qayğı göstərirdi,
Hər birini yaxından
Tanımaq istəyirdi.
Axı qarşıda hələ
Günlər, aylar, illər var,
Gedəcəkləri yolda
Hələ çox fəsillər var.
Şagirdlərə həvəslə
Sual verdi müəllimə:
"Bu həyatda, deyin, siz
Kimi çox sevirsiniz?"
Şagirdlərin səsləri
Bir-birinə qarışdı.
Hər kəs öz cavabını
İlk deməyə çalışdı.
Müəllimə dedi:"Olmaz!
Dərs vaxtı səs salınmaz!
İndi ki, oldu belə,
Tək-tək söyləyin mənə.
Bu həyatda deyin, siz
Kimi çox sevirsiniz?
Sevginizin səbəbi

Nədir, heç bilirsiniz?!"
İlk cavabı söylədi
"Anam!" deyərək Əli.
Müəllimə: "Bəs səbəbi?"
-"Səbəbisə odur ki,
Anam çox sevir mənə,
Heç zaman istəməyir
Mənim üzülməyimi.
Yanımda olmaq xoşdur,
Onsuz evimiz boşdur".
Müəllimə dedi:"Aha,
Aydındır cavab daha.
İndi isə Əminə
Qalxsın görək ayağa,
Cavabını söyləsin,
Bizə izah eyləsin".
Əminə dedi:" Ən çox
Atamı sevirəm mən.
Mənə nağıl söyləyir,
Oxşayıb əzizləyir.
Heç zaman acıqlanmır,
"Ağıllı qızım" deyir.
Daha sonra Kərimə
Üzün tutdu müəllimə:
Dedi: "Kərim,söylə sən

Ən çox kimi sevirsen?"
Kərim: "Həyatda ən çox
Babamı sevirəm mən.
Mənim qayğıma qalır,
Çoxlu oyuncaq alır.
O, darıxmayım deyə
Gəzməyə də aparır".
- "Çox sağol, əyləş Kərim!
İndi Zeynəb, de görüm
Bəs sən nə düşünürsən?
Kimi lap çox sevirsen?"
- "Mən nənəmi sevirəm.
Məni çox əzizləyir.
Ürəyim nə istəsə
Mənim üçün eyləyir.
Cürbəcür şirniyyatlar,
Tortlar bişirir nənəm.
Ən sevdiyi nəvəsi
Bilirəm, mən özüməm!"
Müəllimə gülümsədi
Zeynəbi dinləyərək,
Çünki mümkün deyildi
Bu sözlərə gülməmək.
- "İndisə Cavad qalxсын,
Görək nə söyləyəcək?!"

-Müəllimə, mən bacımı
Hamıdan çox sevirəm.
Dərsi başa düşməsəm
O mənə kömək edir.
Çətinə düşdüyümdə
Tez harayıma yetir.
-Gülər, sən söylə görək,
Fikrini biz də bilək!"
-Müəllimə, qardaşımı
Mən yaman çox sevirəm.
Onu özümə yoldaş,
Böyük dayaq bilirəm.
Qoruyur məni hər an,
İncitməyir heç zaman!"
Gülər, qızım, aydındır.
Deməli hamıdan çox
Sevdiyın qardaşındır.
Azər, sən söylə görək,
Ən çox sevdiyın kimdir?"
-Müəllimə, o vətəndir.
Atam hər zaman deyər
Sevin ana vətəni.
Çörəyilə, suyuyla
Böyüdübdür o səni.
Borcluyuq biz hamımız

Doğma ana vətənə.
- "Azər, afərin sənə!
Hər bir zaman gərəkdir
Dəyər vermək Vətənə!"-
Deyə qürur hissile
Təsdiqlədi müəllimə...
Beləcə, uşaqların
Hərəsi bir söz dedi.
Bəzisi "anam!" deyib
Səbəbini söylədi.
Digəri "atam!" deyib
Onu izah eylədi.
Bir qismi nənə, baba,
Digəri qardaş, bacı...
Aydın oldu, hər kəsin
Var imiş bir əlacı...
Birdən-birə bu anda
Müəllimə xatırladı:
Fikrini öyrənməkçün
Dinləməyib Muradı.
Dedi: "Murad, oğlum, qalx!
Bir sən qalmısan ancaq.
Söylə biz də tanıyaq
O ən çox sevdiyini.
Tanıtdır görək bizə

Çox dəyər verdiyini!"
Murad düşündü bir an,
Dedi:"Uca Yaradan!
Sevgimə səbəb çoxdur,
Qurtarmaz sadalasan...
Bilirsiniz niyə çox
Sevirəm Yaradanı?!
Çünki mənə bəxş edib
O atamı, anamı.
Babamı, həm nənəmi,
Əziz ana vətəni,
Qardaşımı, bacımı.
Verib bizə min dərdir
O min bir əlacını.
Anam deyər hər zaman
Mehribandır Yaradan.
Həyatda hamıdan çox
Biz onu sevməliyik,
Bizə hər bir neməti
O verib, bilməliyik.
Yaradanı sevən kəs
Pis insan ola bilməz.
Onu sevən hər zaman
Sevəcək insanları.
Daim kömək edəcək,

Üzməyəcək onları.
Müəllimə, bu səbəbdən
Yaradanı deyirəm.
Çünki onu sevərkən
Mən hamını sevirəm!

Buludlara səyahət...

Buludları seyr edib
Bapbalaca qızcığaz
Düşündü:"Bulud üstə
Otursaydım mən bir az...
Nağıl yazan əmilər
Məncə elə haqlıdır,
Topa-topa gedirlər,
Necə də maraqlıdır.
Ağappaq rəngləri var,
Pambığa bənzəyirlər,
Səmanın mavisini
Ağ rənglə bəzəyirlər.
Bulud üstə oturub
Göydən yerə baxaydım,
Pillə-pillə hoppanıb

Lap yuxarı çıxaydım.
Ordan da evimizi
Seyr edəydim həvəslə.
Sonra ata-anamı
Səslərdim uca səslə.
Onlar səsimi duyub
Mənə hay verəydilər,
Məni lap hündür yerdə-
Buludda görəydilər.
Görəsən onda mənə
Onlar nə deyərdilər?
Yəqin ki, acıqlanıb
Tənbeh eyləyərdilər..."
Öz nağıl dünyasına
Dala-dala qızcığaz,
Getdi lap uzaqlara
Xəyal eyləyib bir az.
"Vay!" deyərək ucadan
Həyəcəndolu halda
Elə bil ki, yuxudan
Ayıldı o bir anda.
Düşündü: "Bəs ayağım
Birdən büdrəsə əgər,
Mənim əlimdən tutan
Tapılacağımı məgər?"

Buludlardan yıxılısam
Atam, anam nə edər?
Yaman narahat olar,
Fikrimdən hara gedər?
Yox, daha istəmirəm
Buludlara qalxmağı.
Daha üstün tuturam
Evə yerdən baxmağı.
Anamı, atamı da
Elə burdan səslərəm,
Onları incitməyi
Mən əsla istəmərəm.
Mən burda-evimizdə,
Buludsa göydə qalsın,
Atam, anam hər zaman,
Hər an yanımda olsun!

Müəllimlər günü

Gülərzüzlü, qəlbi təmiz,
Bizim əziz müəlliməmiz!
Bu gün sizin gününüzdür,
Təbrikimiz qucaq-qucaq!
Zəhmətiniz qarşısında
Nə söyləsək az olacaq!
Oxumağı, həm yazmağı
Sevə-sevə öyrətdiniz.
Böyüsək də adınızı
Unutmarıq heç zaman biz!
Bu şərəfli peşonizdə
Sizə uğur diləyirik,
Fəxr edərək söyləyirik:
“Siztək əziz müəllimənin
Qarşısında baş əyirik!”

Sonanın arzusu

Pəncərə arxasından
Baxdı balaca Sona
Sualdolmuş baxışla
Məktəbli uşaqlara.
Səslənərək nənəyə
Dedi: "Nənə, ay nənə,
Söylə görüm bir mənə!
Axı niyə gedirlər
Bu uşaqlar məktəbə?
Görəsən neyləyirlər,
Orda nə öyrənirlər.
Yəni onlar hələ də
Heç bir şey bilməyirlər?
Nənənin çöhrəsində
Bir təbəssüm yarandı.
Sonanın başı üstə
Qaldıraraq əlini,
Sığalladı balanın
İpəktək tellərini.
Dedi: "Ay mənim Sonam,
Mən sənə fəda olam!
Darıxma, mənim balam,
İnşallah gün gələcək,

Sən də böyüyəcəksən.
Altı yaşın olanda
Məktəbə gedəcəksən.
Həm yazı yazacaqsan,
Həm də oxuyacaqsan.
Hesabı biləcəksən,
Rəsm də çəkəcəksən,
Şeir söyləyəcəksən,
Elm öyrənəcəksən!"
Sona fikirləşərək
Tez söylədi sevincək:
"Ay nənəcan, axı mən
Dünən kitaba baxıb
Alma şəkli çəkmişəm.
Anam kömək eyləyib
"A" hərfi öyrənmişəm.
Hesabı da bilirəm:
Birin üstünə biri
Gələndə olur iki.
"Keçi", "Xoruz" şeirini
Lap əzbər söyləyirəm.
Bax, nənəcan, görürsən?
Daha hər şey bilirəm,
Məktəbi neyləyirəm?
Nənə güldü ürəkdən,

Bağrına basıb onu
Sıxdı köksünə bərkdən.
Dedi: "Ay qızım Sona,
Nənə qurban boyuna!
Əlbəttə, bilirəm mən,
Çox şey öyrənmisən sən.
Amma sən bildiklərin
Hələ kifayət deyil.
Gərək çox öyrənəsən,
Elmə yiyələnəsən.
"A" hərfi ilk hərfidir
Azərbaycan adının,
Uğuruyla sevinir
Vətən öz övladının.
Olmazsa heç savadın
Yüksəyə qalxmaz adın.
Bununçün oxumalı,
Bilik qazanmalısan,
"Ana", "Vətən"sözünü
Sən düzgün yazmalısan!".
Diqqətlə dinləyərək
Nənənin sözlərini
Sona utancaq halda
Endirdi gözlərini.
Astanan dedi: "Nənə,

İndi ki oldu belə,
Dəftər, qələm gətirim
Yazmağı öyrət mənə.
Məktəbə getməmişdən
Öyrənim bu kəlməni –
"Ana", "Vətən" sözüylə
Sevindirim Vətəni!

Əziz məktəb

Hər an qayğı göstərən,
Elmləri öyrədən,
Bizə ömrün həsr edən,
Sevimli, əziz məktəb!

Doğma ocağımızsan,
Nurlu çıraqımızsan,
Bilik qaynağımızsan,
Sevimli, əziz məktəb!

Həyatda unudulmaz,
Zəhmətin heç danılmaz,
Adın əvəzolunmaz,
Sevimli, əziz məktəb!

Şəhidlər

Ş əhidlik şərəfətdir,
Ə n böyük səadətdir.
H ünər, şərəflə ölmək
İ nsanlara ibrətdir.
D oğma vətən qoynunda
L ayla çalır oğluna.
Ə n gözəl bir məqamı
R əbbi bəxş edib ona.

Göy qurşağı

Yağış yenə islatsın
Təbiəti, torpağı.
Yenə görünsün gözə
Sevimli göy qurşağı.
Yeddi rəngli çələngdir,
Telləri rəngbərəngdir.
Qırmızı, narıncı rəng,
Sarı, yaşıl, mavi rəng,
Göy rəng, bənövşəyi rəng...
Hər biri bir ahəngdir,
Görün, necə qəşəngdir...
Yağışın sərvətidir,
Təbiətə bəzəkdir.

Müqəddəs nemət

Bir nemət var həyatda
Müqəddəsdir, əzizdir.
O, əvəzolunmayan
Dəyərli ailəmizdir.

Bu həyatda yaşamaq,
Varlıq səbəbimizdir.
Bizə sevgi bəxş edən
Sevimli ailəmizdir.

Daim aşılıyandır
Bizə ayrını, düzü.
Həyat məktəbimizdir,
O, əziz ailəmizdir.

İnsanları sevməyi,
Tikəmizi bölməyi.
O öyrədənimizdir,
Mehriban ailəmizdir.

Ata, ana qiymətli,
Qardaş, bacı əzizdir.
Bax, ən dəyərli nemət
Müqəddəs ailəmizdir.

Əziz müəllimim

Ə gər soruşsalar müəllimlik nədir,
Z əhmətin duracaq önümdə mənim.
İ sti nəfəsinlə hər an gözümdə
Z ülfün canlanacaq, əziz müəllimim!

M ərd bir övlad olub, ana vətənə
Ü midini hər an doğruldacağım.
Ə məyin daima yaşasın deyə
L ayıqlı zirvəyə ucalacağım.
L ütf edib bu günü Tanrı bizlərə,
İ stəklər, arzular qonub sözlərə.
M ehriban müəllimim, təəssüf, sizlərə
İ ndi "vida" deyib ayrılacağım,
M əsum qəlbimizdə yaşadacağım.

"Hərflərin bəhsi"

A

"Ana" sözü mənəm, mən,
Bunu biləsiniz gərək!
Bu kəlməmiz hər zaman
Söylənir sevilərək!

B

Dinləyin, B hərfiyəm,
Məni hamı xoşlayır.
Çünki doğma Bakının
Adı mənə başlayır!

C

Çox yaxşı tanıyırlar
C-ni balaca dostlar.
Cırtanı sevdiyi üçün
Məni də sevir onlar.

Ç

Mən çörəyəm, nemətəm,
Evlərə bərəkətəm.
Ç-yam elçün gərəyəm,
Ən dəyərlə nemətəm.

D

Dinləyin, D hərfiyəm,
Dünya mənsiz heç nədir!
Mən də bircə dənəyəm,
Dünya da bir dənədir.

E

Tanış olun, mən E-yəm,
Sevgi dolu bir evəm.
Məni hamı çox sevir,
Axı mən çox gərəyəm.

Ə

"Ə" hərfile başlayır
Əlifba, ey hərflər!
Yığdım sizi başıma,
Məni hər kəs təriflər.

F

"F" hərfiyəm, fənərəm,
Aydınlığı sevərəm.
Zülməti, qaranlığı
İşığa qərq edərəm!

G

G hərfiyəm, gözələm,
Gəmi olub üzərəm.
Dönüb göy qurşağına
Mən səmanı bəzərəm!

Ğ

Yüksəkdən sorağam mən,
Çünki "Ğ"-yam, dağam mən.
Öndə gedə bilmirəm,
Deməyin qorxağam mən!

X

X-yam, Xarı Bülbüləm,
Mən Şuşanın gülüyəm.
Tapılmaram heç yerdə,
Çünki nadir biriyəm.

H

Hamı bilir mən H-yam,
Ətirli bir heyvayam.
Payızın meyvəsiyəm,
Xeyirli töfhəsiyəm.

I

Ey hərflər, dinləyin,
Öndə yerim yox mənim!
Ortadayam, sondayam
Sizə gərəkli I-yam!

İ

İ-yəm, yaman incəyə,
Çox zərif bir qönçəyəm.
Boynlara taxılan
Dəyərli bir inciyəm!

J

J hərfiyəm, jurnaləm,
Neyləyim ki, arığam.
Sözlərdə çox olmuram,
Çünki çox utancağam.

Q

Q hərfiyəm, qışam mən,
Sevir məni uşaqlar.
Qartopu oynamağı
Yaman gözləyir onlar.

K

Kitabam, karandaşam,
Çox hörmət qazanmışam.
İki yükü birlikdə,
Mən çiynimə almışam.

L

Gül içində mən L-yam,
Laləyəm, qırmızıyam.
Başqa güllər bir yana,
Mən Baharın qızıyam.

M

Məktəbəm mən, M-yam mən,
Xalqın gərəyiyəm mən.
Bütün insanlar üçün
Bilik mənbəyiyəm mən.

N

N-yam, Novruzdur adım,
Bahar sorağıyam mən.
Nərgizgülüylə birgə
Yazın qonağıyam mən.

O

Ey hərflər, mən O-yam,
Əziz Odlar Yurduyam.
Həm də vətən yolunda,
Candan keçən orduyam.

Ö

Ölkəyəm, çox böyüyəm,
Amma heç öyünmürəm.
Öyünmək məni sevir,
Mən onu heç sevmirəm.

P

P-yam, payız fəsliyəm,
Sovqatımsa yağışdır.
Cüt qonşum var, biri yay,
Birisə kəskin qışdır.

R

Mən balaca rəssamam,
Rəngləri çox sevirəm.
Rəngarəng boyalardan
Gözəl donlar geyirəm.

S

Sevgi dolu bir hərfəm,
S yam, "Sarı gəlin"əm!
Düşmənim göz diksə də
Mən öz Vətəniminəm!

Ş

Ş-yam, şənbə günüyəm,
Həvəslə gözlənirəm.
Hamı yatır dincəlir,
Cana rahatlıq gəlir.

T

Ey dostlarım, T-yam mən,
Tülkünün ilk hərfiyəm.
Tülkü çox hiyləgərdir,
Mənsə ondan fərqliyəm.

U

U hərfiyəm, ulduzam,
Həm canlı, həm cansızam.
Hansı daha yaxsıdır,
Bax, burda qərarsızam...

Ü

Qulaq asın sözümə!
Ü hərfiyəm, üzüməm.
Ən şirin meyvələrdən
Biri də mən özüməm.

V

V hərfiyəm, vətənəm,
İgidlər yetirənəm.
Ana adıyla birgə
Qürurla səslənirəm!

Y

Yarpağam, Y hərfiyəm,
Təbiətə bəzəyəm.
Payızda saralsam da
Yazda, yayda təzəyəm.

Z

Z yam, axır yerdəyəm,
Adım kimi zərifəm.
Azərbaycan sözündə
Bax, mən 2-ci hərfəm!

Yarpaqlar saralanda

Yarpaqlar saralaraq
Tökülür bircə-bircə.
Həyətdəki ağacı
Seyr eyləyib Xədicə
Söylədi anasına:
-”Ana, ana, ay ana,
Məni başa salsana.
Axı niyə tökülür
Ağacın yarpaqları,
Niyə heç kəs yerinə
Qoya bilmir onları?!
Söylə görüm, ay ana,
Axı belə iş olar?
Əgər töküləcəksə
Niyə yaranıb onlar?!
Tökülüb yox olacaq,
Ağac donsuz qalacaq.”
Ana güldü ürəkdən,
Söylədi gülərəkdən:
-”Mənim ağıllı qızım,
Xədicə, canım-gözüm,
Bu yarpaqları heç kəs
Geri qaytara bilməz.
Yarpaqlar tökülməsə,

Fəsillər də dəyişməz.
Hər fəslin öz adəti,
Hər fəslin öz hökmü var.
Saralmasa yarpaqlar
Həyat maraqsız olar.
Axı biz gözləyirik
Qışı, yazı, həm yayı.
Bir-birindən gözəldir
İlin bütün ayları.
Bax, necə ki, tökülür
Ağacın yarpaqları,
Qış da sevdilir bizə
Şaxtasını, qarını.
Hər yer olur ağappaq,
Geyinib əlcək-papaq,
Qaradamı düzəldir,
Qartopu oynayırıq.
Qışdan da zövq alırıq,
Əylənirik doyunca.
Yazı qarşılayırıq
Qış fəslinin ardınca.
Səməni cücərdirik,
Xonçalar bəzəyirik,
Kosa ilə Keçəlin
Yolunu gözləyirik.
Güllər, çiçəklər açır,

Günəş yerə nur saçır.
Bahar gəlir, yaz gəlir,
Ətirli Novruz gəlir.
Gəlişiyə bizlərə
Sevinc, fərəh gətirir,
Uşaqlar, məktəblilər
Novruza nəğmə deyir,
İnsanlar bir-birini
Bayramda təbrik edir.
Təbiət oyanaraq,
Ağaclar canlanaraq
Yenə yaşıl don geyir,
Hamı birgə sevinir.
Beləliklə, yaz bitir,
Keçirik yay fəslinə.
Artıq hazırlaşırıq
Günəşin istisinə.
Yaşıl donlu ağaclar
Ruzi verir, bar verir,
Yetişən meyvələrdən
Bizlərə nübar verir.
Məktəblilər çıxırlar
O vaxt yay tətlinə,
Gedirlər ailəlikcə
Günü xoş keçirməyə,
Xəzərin sahilində

Dincəlməyə, gəzməyə.
Sonra da yavaş-yavaş
Yarpaqlar saralırlar,
Məktəblilər həvəslə
Dərsə hazırlayırlar.
Bax beləcə, Xədicə,
Yayı yola salırıq,
Ondan da ayrılıırıq.
Təbiət yaşıl donu
Sarı donla dəyişir.
Beləliklə, ay quzum,
Payız fəslə yetişir.
Fəsil-fəslə, il-ili
Beləcə, əvəz edir.
Uşaqlar da böyüyür,
Arzularına yetir...
Ananı dinlədikcə
Bapbalaca Xədicə
Dedi: -"Ana, gəl gedək
O ağacı yelləyək.
Qoy yarpaqlar tökülsün,
Uşaqlar tez böyüsün.
Fəsil-lər tez dəyişsin,
Hər kəs məktəbə getsin.
Mən böyüyüm, dirçəlim
Sənə zəhmət verməyim.

Yarpaqlar saralanda
Ağacı tək yelləyim”.

Solmaz və Çimnaz

Çıxdı həyəətə
Solmazla Çimnaz,
Birdən yığıldı
Balaca Solmaz.
Həyəcanlanıb
Ağladı biraz.
Dedi: "Əlimdən
Tutmadın, Çimnaz!"
Çimnaz ehmalca
Qaldırdı onu,
Sildi torpağa
Batmış donunu.
Öpüb üzündən
Söylədi: "Solmaz,
Özü yığılan
Heç vaxt ağlamaz!".

Fiqurlar

Ovaldır mənim adım,
Fiqurlara qardaşam.
Bənzərim çox olsa da
Yumurta ilə yoldaşam!

Paxlavaya bənzərəm,
Rəmb deyirlər adıma.
Novruz bayramı düşür
Hər baxanın yadına.

Belim düz, qamətım düz,
Düzbucağım, düzbucaq!
Əşyaların ən çoxu
Mənimtək olur ancaq!

Yuyumruyam, dairəyəm,
Elə bil ki, günəşəm.
Günəş böyükdür, amma
Mən heç böyüməmişəm.

Trapesiyadır adım,
Sevir məni dostlarım.
Gəl birlikdə oxuyaq,
Fiqurları tanıyaq!

Tərəfim, bucağım üç,
Üçbucaq adlanmışam.
Fiqurlar arasında
Az bucaq qazanmışam!

Adım kvadratdır mənim,
Eynidir dörd tərəfim.
Unutmayasan gərək-
Budur mənim tərifim.

İşıqfor

İşıqforun rəngləri
Yorulmadan çalışır.
Qırmızı, sarı, yaşıl
Sanki bizlə danışır.

Qırmızı deyir "Dayan!",
Sarı "Hazırlaş!" deyir.
Yaşılsa yanan zaman
"Yol açıqdır!" söyləyir.

İşıqfor kömək edir
Maşına, piyadaya.
Biz də onu izləyək,
Əməl edək qaydaya!

Ağıllı bala

Öyrənirsən gör nələr,
Qiymətli xəzinələr.
Diqqət et kitablara,
Öyrən, ağıllı bala!

Yaxşı oxu hər zaman,
Yaxşısını oxu sən!
Çalış çox öyrənəsən,
Öyrən, ağıllı bala!

Дед Мороз

Вот, любимая зима,
Со снежком она пришла!
И Снегурочку привез
Милый Дедушка Мороз!

Что же детям он принес
Наш любимый Дед Мороз?
Куклу, мишку, вертолет
И машину, поровоз!

Милый, добрый Дед Мороз,
Всем он радости принес.
У него большой мешок.
Но не даст он без стишок!

И под ёлочкой играем,
И гадалки мы решаем.
Он танцует вместе с нами,
Со Снегурочкой, зайцами.

Сколько месяцев мы ждали
Снова встретить снег, мороз.
Незабываемый нам гость
Дорогой всем Дед Мороз!

Школа

Я хожу сегодня в школу,
Так ждала как не дождусь.
Все ждут от меня пятёрки,
Я с отличием кружусь.

Школа станет мне дороже,
И учителя родные.
И с детьми я подружусь,
Буду любить я их отныне.

Пусть гордится мною папа,
Станет счастлива и мама.
И ещё гордиться мною
Наша Родина родная!

Мама

Самая любимая
Есть на свете у меня.
Единственная, милая-
Это Мамочка моя!

Ласковая и дороже,
Без неё мне очень хуже.
Она драгоценная,
Ангел для меня от Божьей.

И прекраснее, милее,
Иногда очень сильнее.
Никоких обид и зла
Когда рядом есть она.

Прощает всех ошибок,
Обнимает при ушибок.
Нам беречь её всегда,
Не обидеть никогда.

Для меня на белом свете
Никоких похожей в ней.
Я горжусь с милой любимой,
Доброй мамочкой моей!

Восьмое марта

Восьмое марта праздник мам.
Дала жизнь она всем нам.
Милая и добрая,
За нее сердце отдам.

Праздник бабушек и сестёр,
Поздравляем от души.
Желаем крепкого здоровье
И по дальше от грехи.

И желаем быть любимым
Так как были навсегда.
Вы все ангелы для жизни,
Нет на вас похоже где-то.

Günəş

Dostum, bir Günəşə bax,
Onsuz olmaz yaşamaq.
Gərəkli ulduzudur
O bizim kainatın.
Varlığı da onunla
Bağlıdır bu həyatın.
Günəş də planet kimi
Öz oxu ətrafında
Dövr edir dayanmadan,
Bu haqda məlumatlan!
Əslində rəngi ağdır,
O daha da parlaqdır.
Amma sarı görünür
Günəş yerdən baxana.
Bunun səbəbi nədir,
Fikirləşib tapsana!
Elə də çətin deyil,
Mən söyləyim, sən də bil!
Ətrafına istilik,
Şüa yayılır ondan.
Bu şüa da keçərkən
Göyün hava qatından

Parçalanır, bölünür.
Bax, onunçün də Günəş
Yerdən izləyənlərə
Sarı rəngdə görünür.
Əgər olmasa Günəş,
Necə olar, fikirləş?!
Yer kürəsi soyuyar,
Aləm soyuqdan donar.
Hər tərəf zülmət olar,
Təbiət cansız qalar.
Onsuz iqlim də olmaz,
Fəsillər də yaranmaz.
Hərdən çox isitsə də
Şüalarıyla bizi,
Unutmayaq, yaşadan
Odur Yer kürəmizi.

Ay

Əziz dostum, Günəştək
Ay da dünyaya gərək.
Tanrı yaradıb onu
Bizləri düşünərək!
Yerin ətrafında Ay
Dayanmadan dövr edir.
Onunçün də adına
"Yerin peyki" deyilir.
O, ayrılmaz yoldaşdır
Bizim Yer kürəsilə.
Gecə-gündüz yaranır
Yerin dövr etməsilə.
Ay gecənin işıqlı,
Nurlu yaraşığdır,
Saçdığı nur Ayın yox,
Günəşin işığıdır.
Baxmayaraq gecəni
İşıqla bəzəyir,
Ay əslində boz rəngli
Soyuq daşa bənzəyir.
O dövr etdiyi zaman
Dünyanın ətrafına

Günəş şüalarıyla
İşıqlıq verir ona.
Ay dünya ətrafında
Tam bir dövr elədikcə
Ömrümüzün hər günü
Yaranır bax, beləcə.
Ay hər yeni bir gecə
Dönür fərqli formaya.
Əvvəl olur aypara,
Sonra çatır yarıya.
Bəzən də nurla dolur,
Yupyumru dairə olur.
Bax belə, əziz dostum,
Mən danışdım, dinlədin.
Ay haqqında çox şeyi
Sən beləcə öyrəndin.

Ulduz

Dostum, bir söylə görüm,
Gecələr baxmısanmı
Göy üzündə şam kimi
Parlayan ulduzlara?!
Seyr edərkən onları
Zövq verir hər insana.
Ulduzlar göy üzünü
Gecələr bəzəyirlər.
Səmaya səpələnmiş
İnciyə bənzəyirlər.
Ulduz fəzada ən çox
Yayılmış göy cismidir.
Böyük-kiçik olmaqla
Bir-birindən fərqlidir.
Kiçik olan ulduzlar
Daş parçası kimidir,
Çünki işıq saçmayıb
Soyuq cismə çevrilir.
Günəşdən qat-qat böyük
Nəhəng ulduzlar da var.
Göy üzünə baxdıqda
Parlaq görünür onlar.
Yəqin anladın, dostum

Ulduz niyə sevilir,
Rəsmləri, səmanı
Gözəlliklə bəzəyir.

Meteor

Göy üzünə baxarkən
Sən heç rast gəlmisənmi
Göydə hərəkət edən,
Gəzişən ulduzlara?
Ulduzlar kainatda
Tez-tez yer dəyişirlər.
Hərdən də görürük ki,
Səmada gəzişirlər.
Bu görüntü sadəcə
Bir göy hadisəsidir.
İnsanların dilində
"Ulduz sürüşməsi"dir.
Əslində ulduz deyil
Göy üzündə sürüşən.
Mən bu haqda danışım,
Sən də dinlə və öyrən!
Fəzada milyonlarca
Dolaşan cisimlər var.
Böyük, kiçik ölçüdə

Daş parçasıdır onlar.
Yerə yaxınlaşanda
Bu fəza cisimləri
Hava ilə toqquşur,
Dərhal qızıb alışıır.
Bir od parçası kimi
Sürətlə yerə gəlir.
Bu cismin ardınca da
Alovdan iz çəkilir.
Yerə çata bilməyir,
Göydə yanıb əriyir.
İndi bildinmi dostum,
Sürüşən ulduz deyil,
O “meteor” adlanan-
Yanan bir göy cismidir.

Külək necə yaranır

Sən heç düşünüb-sənmi
Külək necə yaranır?
Bu böyük Yer kürəsi
Bəs necə havalanır?
Mən danışım küləkdən,
Dostum, sən də fikirləş!
Yer üzündə hər yanı

Eyni isitmir Günəş!
Səhra istinən zaman
Hava yaman quruyur.
Sular buxarlandıqda
Hava rütubət olur.
Buzdan yaranmış dağlar
Əriməyir qış, bahar,
Onunçün soyuq olur
Orda daim havalar.
Bax, bu fərqli havalar
Qarışır bir-birinə.
Beləcə külək əsir
Dünyanın hər yerinə.
Əziz dostum, yəqin ki,
Artıq aydındır sənə,
Günəşdir səbəb olan
Küləyin əsməyinə!

Yağış necə yaranır

Dostum, heç bilirsənmi
Yağış necə yaranır?
Bütün balaca dostlar
Bununla maraqlanırlar.
Günəş şüalarıyla
İstidir hər bir yanı.
Dənizləri, gölləri,
Çayı, okeanları.
Yer üzündəki sular
Havaya buxarlanır,
Bu buxar çoxluğundan
Göydə bulud yaranır.
Yığışaraq bir yerə
Buludlar soyuyur yaman.
Buxar çevrilir suya
Göydə soyuyan zaman.
Kiçik su damcıları
Birləşərək böyüyür,
Buluda ağır olur
Ordan yerə tökülür.
Bax belə, əziz dostum,
Yağış belə yaranır.
Təbiət də onunla
Qidalanıb canlanır.

Qar necə yaranır

Xatırlasana dostum,
Danışmışdıq yağışdan.
İndi də gəl danışaq
Bir az şaxtalı qışdan.
Qar da yağış kimidir,
Yaranması eynidir.
Yerdən buxarlanan su
Buludlara çevrilir.
Qışda isə buludlar
Daha da çox soyuyur.
Çünki dostum, qış vaxtı
Hava şaxtalı olur.
Soyuğun təsirindən
Buludlarda su donur.
Damcılar göy üzündə
Dönüb çevrilir buza.
Ağır olur buluda,
Tökülür yerə sonda.
Hər yağıntı zərrəsi
Adlanır qar dənəsi.
Beləliklə, yağır qar,
Çox sevinir uşaqlar.
Qaradamı düzəldib
Şənlik eyləyir onlar.

Dolu necə yaranır

"Dolu" adlı yağıntı
Yəqin tanışdır sənə.
Gəl mən ondan danışım,
Sən də qulaq as mənə!
Dolunun məskənidir
Topa-topa buludlar.
Lap yuxarı hissədə
Kəskin soyuyur damcılar.
Yerdən buxarlanan su
Höpur lap yuxarıda,
Buz dənəciyi üstə.
Həmin buz dənəsi də
Başlayır böyüməyə.
Böyüdükcə ağırlıq
Onu aşağı çəkir.
Burda da çox soyumuş
Damcılarla birləşir.
Daha da çox böyüyür,
Daş kimi buza dönür.
Daha da ağır olur,
Buluddan yerə enir.
Bu yağıntı halına,
Dostum, "dolu" deyilir!

Planet

Sənə məlumdurmu ki,
Günəşin ətrafında
Səkkiz cisim dövr edir?
Gəl mən məlumat verim
Sən onlar haqqında bil!
Dövr edən bu cisimlər,
Dostum, ” planet” adlanır.
Hər biri öz xəttində,
Öz yolunda fırlanır.
Öz oxu ətrafında
Fırlanan bu planetlər
Həm də eyni zamanda
Günəşin ətrafında
Dövr edirlər durmadan,
Heç zaman dayanmadan.
Planetlərin Günəşlə
Ara məsafəsi var.
Bu məsafəyə görə
Belə düzülür onlar:
Merkuri, Venera, Yer,
Mars-kiçik planetdirlər.
Yupiter, Saturn, Uran,

Neptunsa böyükdürlər.
Səkkiz ədəd planetdən
Yalnız Uran planeti
Digərlərindən fərqli
Əksinə dövrə vurur
Öz oxu ətrafında.
Dostum, saxla yadında.
Günəşə ən yaxını
Merkuridir, bunu bil!
Ən uzaq planet isə
Neptun adlı planetdir.
Ən kiçiyi Merkuri,
Ən böyük Yupiterdir.
Günəşə yaxın olan
Üçüncü planet Yerdir.
Onları nizamlayan
Günəşin qüvvəsidir.
Həyatda hər nə varsa
Tanrı möcüzəsidir.
Planetlər arasında
Həyat mövcud olanı
Yalnız Yer kürəsidir.

Riyazi əməllər

Toplarkən rəqəmləri
Kömək edir “üstəgəl”.
Görsən onu bil ki, sən
Toplamadır bu əməl!

Rəqəmlər arasında
Əgər görsən bir düz xətt,
Bil ki, çıxma əməli
Bu cür yazılır əlbət.

Böyük, kiçik rəqəmi
Dərhal təyin eyləyir.
Bu işarə səmtilə
Lap düzünü söyləyir.

İki düz xətt söyləyir:
“Bərabərəm, bərabər!”
Hər əməlin sonunda
Bərabərlik işlənər!

İki yasəmən

Qızı bu gülü
Çox sevdiyindən
Ata həyətdə
Əkdi yasəmən.
Bir gün güzgüdə
Baxıb özünə,
O, heyran oldu
Öz qaş-gözünə.
"Bir dənəyəm mən!"
Dedi Yasəmən.
Birdən utandı
Dediyi sözdən,
Bir anlıq itdi
O anda gözdən.
Qaçıb dayandı
Gülün yanında,
"Bağışla məni!"
Söylədi ona.
"Evimizdə var
İki yasəmən:
Onun biri mən,
Biri də sənsən.
Bunu bil ki, sən,
Daha gözəlsən!"

Noğul...

Anasının əlində
Qəpik pullar görəndə
Yaman sevincək olur
Bapbalaca Fatimə.
Deyir: -Ana, qəpiyi
Verə bilərsən mənə?!
Atama verəcəyəm,
Noğul istəyəcəyəm.
Atasına bir axşam
Qəpik verib Fatimə
Deyir: -Ata, dükandan
Noğul alarsan mənə?
Ata da gülərəkdən
Götürüb 5 qəpiyi
Deyir: -Qızım, alaram
Sabah istədiyini.
Atası hər gün axşam
İşdən gələndə evə
Onu ilk qarşılayan
Olur kiçik Fatimə.
Qucaqlayıb atanı
Soruşur: Noğul hanı?!

Ata da noğul verib
Sevindirir balanı.
Beləcə hər gün axşam
Fatimə unutmadan
Ataya qəpik verir,
Noğul payı gözləyir.
Bir gün kiçik qızcıgaz
Unutdu atasına
Gətirib qəpik verə.
Axşam ata gələndə
Başladı ağlamağa
“Noğulum hanı”? deyə.
Ata bir an tutuldu,
Məcbur yalan uydurdu:
-Bax, nahaq ağlayırsan,
Mənim ağıllı balam!
Pulum olmadı axı
Səninçün noğul alam.
Fatimə məyus oldu
Sanki gözləri doldu.
Dedi: -Ata, ay ata,
Pulun yoxdusa əgər
Girərdin mağazaya,
Orda olan əmilər
Sənə pul verərdilər.

Axı həmişə onlar
Biz nəisə alanda
Aldığımızla birgə
Bizə pul da verirlər.
Pul verərdilər sənə,
Noğul alardın mənə.
Ata güldü ürəkdən,
Söylədi gülərəkdən:
-Mənim ağıllı qızı,
Yadında saxla, quzum!
Dükandakı əmilər
Bizə pul verməyirlər.
Ödədiyimiz puldan
Qalığı ödəyirlər.
Atanı gülən görə
Körpənin üzü güldü.
O məsum çöhrəsində
Qəmzələri göründü.
Birdən nəse düşünüb
Yüyürdü otağına,
Sevinərək qayıtdı
Atasının yanına.
Bapbalaca ovcunu
Mökhəm sıxmışdı yaman,
Sanki o gizlətdiyi

Düşüb itəcək, aman!
Atanın qarşısında
Dayanaraq balaca
Kiçicik yumruğunu
Açdı çox ehmallıca.
Onun zərif ovcunda
Üç ədəd qəpik vardı.
10 qəpiklər körpənin
Ovcuna sığmayırdı.
Dedi: -Atacan, götür,
Bu pullar səndə qalsın.
Mən unutsam, noğulu
Sənin yadına salsın!

MAHNILAR

Qələbə

Yaşa, ey ana vətən!
İgid,ərənlərinə hər zaman güvən!
Uğrunda canından keçən
Oğulları olarsa yaşayar vətən!

Nəqarət:

Qələbə, qələbə, qələbə!
Bu səs-səda yayılsın hər tərəfə.
Ordumuz qəhrəman,
Öndə Ali baş komandan,
Hayqırır əsgərlər: Qələbə!

Qəhrəman, mərd oğulların
Döyünən ürəyin, vuran qolundur.
Ay-ulduz bəzəkli o Türk bayrağın
Əsrlərdən keçən zəfər donundur!

Haqq yoludur daim yolumuz,
Azad olubdu Ana yurdumuz,
Güvənimiz, qürurumuz,
Yaşasın qəhrəman, şanlı ordumuz!

Şəhid qardaşım

*Qardaşım Nail Rahiboğlunun xahişilə bütün
şəhidlərin timsalında dostu şəhid Tərлан
Atakişiyevə həsr edilib*

Vətən, igidlərinlə öyilməz başın!
Müqəddəsdir oğluna torpağın, daşın!
Dillərdə dastan olmusan,
Ölməzliyə ucalmısan,
Allaha əmanət ol, şəhid qardaşım!

Nəqarət:
Allahın əmanəti,
Cənnətinin zinəti,
Halal et bu zəhməti
Bizlərə, şəhid qardaşım!
Millətimin qeyrəti,
İgidliyin ibrəti,
Halal et bu zəhməti
Bizlərə, şəhid qardaşım!

Vətən, oğluna əzizdir hər qarışın,
Ellərə örnək oldu bu haqq savaşın!
Tərлан kimi ötüb keçdin,
Ən uca zirvəni seçdin,

Allaha əmanət ol, şəhid qardaşım!
Vətənə layiqsən, əsgər

Ey qəhrəman vətən oğlu,
Yolun haqdır, andın doğru!
Canını etmişən sipər
Nəfəsin bitənə qədər,
Vətənə layiqsən, əsgər!

Nəqarət:

Əsgər! İsti ocağın indi olubdur səngər!
Əsgər! Allah bəxş edibdi sənə böyük hünər!
Əsgər! Açılacaq bir gün günəşli bir səhər!
Ordumuz çalacaq mütləq böyük zəfər!

Vətənin hər qarışını,
Anaların göz yaşını,
Unutmaq olarmı məgər?!
Bir gün bitəcək bu kədər,
Vətənə layiqsən, əsgər!

Qələbədir amalımız,
Kömək olsun Allahımız.
Qoy ucalsın bayrağımız,
Zəhmətin getməsin hədə,
Vətənə layiqsən, əsgər!

Vətən

O zaman ki, uğrunda qan tökülür,
Quran tutub altına and içilir,
Bayrağı önündə dizlər çökülür,
Bax, vətən deyilir bu müqəddəsə!
O, “oğul!” söyləmir ötən hər kəsə!

O zaman ki, oğulları borc bilir
Səngərlərdə canlarından keçilir,
Şərəfilə, qeyrətilə seçilir,
Bax, vətən deyilir bu müqəddəsə,
O, “oğul!” söyləmir ötən hər kəsə!

Nəqarət:

Vətən yurd yeridir, vətən and yeri,
Mənə yaşam verib duzu-çörəyi.
Namərdlər itirər ana əməyi,
Vətən bir anadır, vətən bir candır,
Vətən damarımda dolaşan qandır!

Zəfər təbriki

Yurdumun qələbə səs-sədası var,
Zəfəri daddıran nər balası var.
İgidlər böyüdüb, vətən sevdiren,
Oğul şəhid verən mərd anası var.

Nəqarət:

Gözün aydın olsun, vətən!
Gözün aydın olsun, ana!
Qayıdıbdır torpağımız,
Alınıbdır qisasınız.
Ey vətənin şəhid oğlu,
Yerdə qalmayıb qanınız!

Vətənə dayaqdır ərlər, igidlər,
Tanrı dərgahında ölməz şəhidlər.
Ərənlər doğulub, doğrulacaqdır,
Vətəndən isə əsla olmayacaqdır!

Əziz müəllimlər

Anatək sevimli,
Mehriban insan.
Qayğıyla yanaşan,
Şəfqətlə baxan.

Bizimçün həyəcan,
Sevinc yaşayan,
Əvəzolunmayan,
Əziz müəllimlər.

Nəqarət:
Ödəyə bilmərik
Haqqınızı biz.
Bununçün bir ömür
Yetməz bəşərə.

Adınız önündə
Baş əyirik biz.
Sevimli, zəhmətkeş
Müəllimlərimiz!

Ömrünü-gününü
Bizə həsr edən,
Uğurlara bizlə
Birgə sevinən,
Adı qəlbimizdən
Heç silinməyən,
Əvəzolunmayan
Əziz müəllimlər!

Can Azərbaycan

Qoynunda çirpınır o mavi Xəzər,
Şirvanda, Muğanda maralın gəzər.
Xarı Bülbül ətri qoynunu bəzər,
Üzeyir nəfəsli, can Azərbaycan!

Nəqarət:

Dalğalan hər zaman, ey şanlı bayraq,
Əzminlə öyünsün bu ana torpaq!
Zəfərin dillərdə dastan olacaq,
Koroğlu qeyrətli, can Azərbaycan!

Doğma Qarabağın sənin haqq səsin
Döyünən ürəyin, sözün, nəfəsin.
Qoy ellər tanısın Odlar ölkəsin,
Ay-ulduz bəzəkli, can Azərbaycan!

Nənə, nənəcan

Ey sevimli mehriban,
Nənə, nənə, nənəcan!
Əzizləyirsən bizi
Hər zaman yorulmadan.

Nəqarət:

Nənə, nənə, nənəcan,
Səni sevirik yaman.
Böyüsək də doymarıq
Şirin nağıllarından!

Evimizə nur saçır,
Nənə, nənə, nənəcan.
Güllər, çiçəklər açır
Səsi gəldiyi zaman.

Dörd ünsür

Günəşi çox sevirəm,
Dünyaya işıq salır.
Onun güzəlliyilə
Aləm nura boyanır.

Nəqarət:

Günəş, hava, torpaq, su
Yaşamaq üçün gərəkdir bu!

Havanı çox sevirəm-
Bu həyatı yaşadır.
Onun vasitəsilə
Canlılar nəfəs alır.

Torpağı çox sevirəm,
Canlılar məskən salır.
Bütün ana təbiət
Onunla qidalanır.

Suyu da sevirəm mən,
Dünyanı canlandırır.
“Su həyatdır” deyiblər,
Onsuz həyat olmayır.

Kəpənək

Kəpənək, ay kəpənək,
Qanadların rəngbərəng!

Nazlı-nazlı uçursan,
Bir gözəllik saçırsan.
Sənə yaxın düşəndə
Qorxub dərhal qaçırsan.

Kəpənək, ay kəpənək,
Qanadların rəngbərəng!

Səni hamı çox sevir,
Şəninə nəğmə deyir.
Qəşənglərdən qəşəngsən,
Təbiətə bəzəksən.

Məzunlarıq

Həyatda ayrılmaz üç nemətim var:
Birinci anamdır, ikinci vətən.
Bir də ki, əlimdən tutub ehmalca
Müəllimdir mənə yazmaq öyrədən.

Nəqarət:

Məzunlarıq, körpəliyə edib vida,
Bu günləri hər zaman salarıq yada.
Heç bilirsinizmi, əziz müəllimim,
Adınız əbədi yazılıb harda?!
Məsum qəlbimizin sevgi dünyasında.

Sorsalar anlamı nədir müəllimin
Zəhmətin duracaq önümdə mənim.
İsti nəfəsinlə hər an gözümdə
Zülfün canlanacaq, əziz müəllimim!

Mehriban, sevimli, əziz müəllimim
Bizdən ayrılmaqdan üzülməyin siz.
Çünki sizi sevən hər bir şagirdin
Qəlbində əbədi bir məşəlsiniz!

Balaca

"Balaca" çağırırlar
Məni qohum-qonşular.
Niyə belədir axı,
Məntək "balaca" olar?!

Artıq birinci sinfə
Gedirəm mən bu ildən.
Amma "balaca" sözü
Heç düşməyir ki dildən.

Bacıma, qardaşıma
Kömək edirəm hər an.
Bir işə əl atanda
Elə deyirlər "dayan!"

Hərdən ağır olanda
Səhər çantamı belə
"Sən balacasan!" deyə
Qoymurlar götürməyə.

Hər dəfə göndərəndə
Dükana qardaşımı
"Bir dəfə də mən!" deyə
Tökürəm göz yaşımı.

Anam deyir: "Balaca,
Hələ böyüməmişən.
Böyüyəndə hər işi
Özün sərbəst edərsən!"

Özüm öz aləmində
Düşünmüşdüm ucayam.
Güzgüyə baxdığımda
Gördüm bapbalacayam.

Bircə bilmirəm niyə,
Hamı tez böyüyür belə.
Mən isə çox astaca-
Balacayam, balaca!

Ailə

Sevgini bəxş edib bizə,
Məna qatdın ömrümüzə.
Ata-ana nəfəsilə
Əziz oldun hər birimizə.

Adın qızıl hərflərlə,
Həkk oldu ürəyimizə.
Bacı-qardaş sevgisilə
Əziz oldun hər birimizə.

Nəqarət:

Sevinci, qəmi bölməyi,
Birgə danışıb gülməyi,
Çevirdin adətimize,
Əziz oldun hər birimizə.

Yaxşılıqda yarışmağı,
Küsərkən tez barışmağı
Sən anlatdın bunu bizə,
Əziz oldun hər birimizə.

Nəqarət:

Ailə- ata-ana sorağışan,
Ailə-işiq saçan çırağışan,
Ailə-ömrümüzün dayağışan,
Ailə- qırılmayan bir bağışan.

İmanlı, adil olmağı,
Dostluğu, həm paylaşmağı,
Öyrətdin sən bunu bizə,
Əziz oldun hər birimizə.

Etimadı doğrultmağı,
Vətənə layiq olmağı
Dilədin Tanrıdan bizə,
Əziz oldun hər birimizə!

Təbrik

Qeyd etdiyin doğum günün
Gün o gün olsun toy-düyün.
Birlikdə sevinək, gülək,
Ən gözəl arzular deyək.

Yaxınlığın, əzizlərin
Yığılsın dövrənə sənin.
Hər an sevib seviləsən,
Heç zaman üzülməyəsən!

Nəqarət:

Təbrik edirəm mən səni,
Dilərəm qəlbdən keçəni.
Arzuların qoy çin olsun,
Həyatın sevinclə dolsun!

Üzün hər bir zaman gülsün,
Çöhrənə güllər düzülsün.
Gözündən süzülən yaşlar
Ancaq sevincdən süzülsün.

Yetişən bu yeni yaşın
Həyatına uğur qatsın,
Ömrün hər bir anı sənə
Rəngarəng günlər yaşatsın!

Xoşbəxtlik izləsin səni
Addım-addım, ilim-ilim,
Günəş kimi şəfəq saçsın
Qarşına gələn hər ilin.

Əzizim

Söylə, nəyə gərək bu dünya sənsiz,
Necə ki bağ olmaz gülsüz-çiçəksiz?!
Dalğadır bəzəyi coşğun dənizin,
Mənim də bəzəyim sənsən, əzizim!

Nəqarət:

Tanrıdan qismətim, alın yazımsan,
Taleyimə düşən bəxt ulduzumsan!
Qəlbimiz bir vursun hər ikimizin,
Mənim sevgi payım sənsən, əzizim!

Dövləti neynirəm, malı neynirəm,
Sən yanımda yoxkən varı neynirəm?
Var gözümüzdə yox heç birimizin,
Varım-dövlətim də sənsən, əzizim!

Sən hava-su qədər gərəksən mənə,
Bu canımı fəda edərəm sənə.
Ömrü tükənməsin bu sevgimizin,
Ömrüm də, günüm də sənsən, əzizim!

Məni bu həyata bağlayan sənsən,
Aldığım nəfəsim, döyünən qəlbim.
Bu dünya yetməz ki, saf sevgimizə,
Hər iki dünyada sevək, əzizim!

Xına gecəsi

Qonaq oldum yanında illər boyu, anacan.
Getmək vaxtı yetişib, vədə olubdur tamam.
Atamın istisilə yanan ocağımızdan
Bir zərrə od götürüb özümlə aparıram.

Nəqarət:

Əlimdəki xına cənnətdən gəlsin,
Fatimeyi-Zəhra şahidlik etsin.
Xeyir-duaları sizinlə birgə
Göylərdə dolaşan mələklər desin.

Qızlar, sizə də qismət olsun Zəhra xınası,
Hər bir evdən səslənsin vağzalının sədası.
Getdiyiniz ocaqdan heç vaxt əskik olmasın
Böyük xeyir-duası, bir də Allah rızası.

Allahım

Göy üzünü qəndillərlə bəzəyən,
Müqəddəs Quranı bizə göndərən,
Bəndəsini anadan artıq sevən,
Şəfqətinə qurban olum, Allahım!

Nəqarət:

Gözəlliklər yaradanım,
Arzulara çatdıranım,
Şah damardan daha yaxın,
Allahım!

Min dərдинə min bir dərman vermişən,
Yer üzünü bizlərçün bəzəmişən,
Bizə doğru yolu Sən göstərmişən,
Rəhmətinə qurban olum, Allahım!

Əlvida, məktəb

Körpə idik bir zamanlar,
İndi yaşa dolmuşuq biz.
Məktəb, sənə vida deyib
Bu gün məzun olmuşuq biz.

Nəqarət:

Əlvida məktəb, əlvida sənə!
İllərdir sığındıq doğma köksünə.
Artıq həsrət qalacağıq
Sənin isti nəfəsinə,
Tənəffüsdən doyurmayan,
Şıltaqlıqdan ayıran
Doğma zəngin səsinə!

Dərsdən başqa olmadı ki,
Nə fikrimiz, nə qayğımız.
Sevinc dolu, şipşirindi
Sənlə olan hər çağımız.

Çox istəsə də qəlbimiz,
Görüşünə gəlsək də biz,
Sevinsək də uşaq kimi,
Olacağıq qonaq kimi.

Oğlum

Körpəlik qoxunu duyuram hələ,
Necə də tez keçdi bu illər, oğlum!
Mənimçün körpəsən, böyüsən belə,
Ötsə də ömürdən fəsillər, oğlum!

Nəqarət:

Oğlum..
Sönməz sevgim, sözüm, nəfəsim,
Yeri yox qəlbimdə başqa heç kəsin.
Oğlum..
Qanımdan qan, canımdan cansan!
Bu dünya bir yana, sən bir yanasan!

Toxunmaz ki, dünyanın qəm-qüssəsi,
Bu həyat səninlə gözəldir, oğlum!
Mənimçün həyatda oğul sevgisi
Bütün sevgilərdən əzəldir, oğlum!

Zəfər

Keçdi illər, ötdü zaman,
Azad oldu yurdum, yuvam.
Sevinc dolu bu zəfərin
Mübarəkdir, Azərbaycan!

Bax,dünya səndən danışır,
Qəmin sevincə qarışır,
Düşmən od tutub alışı
Uğurundan, Azərbaycan!

Ordumuz mərd, həm müzəffər
Zəhmətin getməmiş hədər.
Çox yaraşır sənə zəfər,
Gözün aydın, Azərbaycan!

Ulu xalqın qeyrətinin,
Acısının, zillətinin,
Neçə illik həsrətinin
Bəhrəsidir bu zəfərin,
Gözün aydın, ey vətənim!
Canımdan can, Azərbaycan!!!

Kitab-möcüzə...

Nağıllara getmək istəyirəm....
Yeni kəşflər etmək istəyirəm....
Məni möcüzələr aləminə aparacaq
Dostum olsun istəyirəm...

Nağıllara getmək üçün,
Ulduzlara yetmək üçün,
Zirvələr fəth etmək üçün,
Yetər ki, bir yoldaşın ola,
“Kitab” adlı sirdaşın ola!

Nəqarət:
Kitab-möcüzə!
Yol tapır qəlbimizə.
Sevimlidir, əzizdir,
Gərəkdir hər birimizə.

Arzulara çatmaq üçün,
Elmə qapı açmaq üçün,
Günəştək nur saçmaq üçün
Yetər ki bir yoldaşın ola,
“Kitab” adlı sirdaşın ola!
Tapdım!

Tankçılar marşı

İrəli tankçılar, haydı irəli!
Hünərlə, əzmlə aşın sədləri!
Məhv edin vətənə uzanan əlləri,
Aləmə tanınsın türk ərənləri!

Nəqarət:

Haydı, tankçılar, haydı irəli!
Yurdumun qəhrəman, mərd igidləri!
Qolunda ay-ulduz, məğrur ordumuz
Sizinlə fəxr edir Turan yurdumuz!

İrəli vətənin mərd oğulları,
Düşməyə dağ çəkin, sürün tankları!
Uzaqdan lərzəyə salsın yağını
Ay-ulduz bəzəkli o Türk bayrağı!

İrəli, qəhrəman türk ovladları,
Atəşlə dindirir polad tankları!
Zəhmindən yarılısın düşmənin bağı,
Ucalsın vətənin şanlı bayrağı!

TAPMAÇALAR

Belində dağları var,
Uzun ayaqları var,
Çox kinli birisidir,
Səhranın gəmisidir.

Balalardan ən gözəl
Bax, onun balasıdır.
Tapın görək bu canlı
Heyvanlardan hansıdır?

Pələngə çox oxşayır,
Tumarı çox xoşlayır.
Yeyəndə mırıldayır,
Yatanda xoruldayır.

Dəstə-dəstə uçurlar,
Göydə qanad açırlar.
Havalar soyuyanda
İsti yerə qaçırlar.

Ala-bula rəngi var,
Çox qorxulu cəngi var.
Sadıq dostdur insana,
Fikirləşib tapsana...

Bapbalaca boyu var,
Düşmənindən qorunar.
Səmir gəlsə pişikdən
Çıxıb qaçar deşikdən.

Dəvədən böyükdür o,
Belə deyib atalar.
Suyu püskürüb atar,
Bu heyvanı kim tapar?

Çox uzun boğazı var,
Sevər onu uşaqlar.
Onun boynuna çıxıb
Yüksəlmək istər onlar.

Sübhədən oyadır bizi,
O pozur dincimizi.
Səs yayılır aləmə,
O hansı quşdur belə?

TAPMACA RƏQƏMLƏR

0

Əvvəldə yerim yoxdur,
Ora namizəd çoxdur.
Orta, axır yerimdir,
Sonda mənam dərinidir.

1

İlk baxışda çox azam,
Amma ki, birinciyəm.
Ardımca gələn olsa,
Milyonlar sevinciyəm!

2

Adım qoşa deməkdir,
Təkə də dost gərəkdir.
Tək əldən səsmi çıxar?
Doğru deyib atalar.

3

Nağıllarda daha çox
Adım axıra düşür.
Tökülən almaları
Uşaqlar tez bölüşür.

4

Mehriban qonsularıq,
Bir üç, bir beş, bir də mən.
Yerim lap ortadadır,
İkinci cüt rəqəməm.

5

Dostluq etməyim üçün
Sagirdlər çox çalışır.
Məni qazanmaq üçün
Bir-birilə yarışır.

6

Beşin ardınca gələn
Sonrakı rəqəməm mən.
Bir ilin yarısınıyam,
Rəqəmlərin hansıyam?

7

Göy qurşağının rəngi
Sayıma bərabərdir.
Həftənin günləri də
Mən olduğum qədərdir.

8
Üç rəngli bayrağımın
Üstündəki ulduzam.
Sayım qədər guşəsi
Heyran edir hər kəsi.

9
Altıya bənzəyirəm,
Sanmayın tərs qalmışam.
Altı məndən kiçikdir,
Mənsə böyük qardaşam!

Atalar sözləri şeirlə

Çox da arxayın olma
Heç bir addım atmamış.
Çarığını çıxarma
Hələ çaya çatmamış!

Əgər yalan danışsan,
O səni utandırar.
"Yalan söz üz qızardar"-
Belə deyib atalar!

Dost dostuna tən görək,
Tən olmasa gen görək.
İnsan dostu həyatda
Qazanır güvənərək.

Atalar "İşləməyən,
Dəmir paslanır"deyib.
Onunçün də zəhməti
Bizə məsləhət bilib.

Yığılaraq damcılar
Asta-asta çoxalar.
Yaxşı demiş atalar:
“Dama-dama göl olar!”

İnsanı el içində
Sadəliyi sevdilər.
Ağac da bar verəndə
Başın aşağı öyər.

Bu gün lazım olmayan
Sabah lazım olar, bil!
Sən saxlasan samanı,
Gələcəkdir zamanı.

HEKAYƏLƏR

Azərbaycan əsgəri

1-ci hissə

Ura!... Atam!

Tanrının əzəmətindən xəbər verən azan səsi ətrafa yayılmış, evlərin pəncərəsində bərq vuran işıqların görüntüsü artıq çoxunun yeni günə hazır olduğundan xəbər verirdi.

Qısa tətillik günlərindən biri idi. Cəfər səhər tezdən oyanmış, yuxusu lap ərsəyə çəkilməmişdi. Nə qədər çalışdısa yuxuya getsin, yata bilmədi ki, bilmədi.

Artıq dan yeri sökülmüş, günəşin şüaları ətrafa yayılmağa başlamışdı. Cəfər isə hələ də yerində qurcalanaraq:

- Ee...bu nədiyə?! İşin tərsliyinə bax da... heç məktəbə gedəndə belə tez oyana bilmirəm.... Anam yazıq, əziyyət çəkir mənə oyadanda. İndisə tətildir, amma mən səhər tezdən oyanmışam, yata bilmirəm...off...belə iş olar?!...

Artıq hava tamamilə işıqlanmışdı. Günəşin nuru Cəfərin gözlərinə sığal çəkərək sanki ona "Oyan, daha bəsdir yatdın!" deyirdi. Cəfər isə yata bilmədiyi saatların acığını çıxarırmış kimi özünü yatmağa məcbur edirdi...

Cəfər üzünü günəşin şəfəqindən qaçıraraq yana

çevirib dodaqaltı mızıldandı:

- Eeeh...Atam gəlsəydi bircə...nə yaxşı olardı-yee...

Cəfərin atası uzun müddət idi ki, ezamiyyətdə idi. İşi ilə bağlı nə zaman qayıdacağı da məlum deyildi. O, atasının dönməyini səbirsizliklə gözləyirdi. Demək olar ki, atanı gözləməkdən uşağın gözünün kökü saralmışdı. Hər səhər yuxudan qalxarkən ilk gördüyü iş divardakı təqvimin dünənki səhifəsini cırıb atmaq, ” kaş atam bu gün gələrdi...” arzusuyla yeni günə başlamaq olurdu.

- Yoxeee...yata bilmirəm deyəsən...

Elə bu anda yavaşca taqqıltı səsi eşidildi. Cəfər başını yastıqdan qaldırıb diqqətlə qulaq asdı ki, səsin hardan gəldiyini dəqiqləşdirsin. Bir neçə saniyəlik dinlədi, daha heç bir səs eşitmədi:

-Deyəsən yuxusuz qaldım deyə, indi də qulağıma səslər gəlməyə başlayıb,- deyərək başını yenidən yastığa qoymaq istəyirdi ki, yenə həmin səsi eşitdi. Diqqətlə qulaq asıb qapının ehmalca döyüldüyünü başa düşdü.

-Yəqin bu atamdır! Dəqiq atam olacaq! Qapının zəngini bilərəkdən basmayıb ki, səhər tezdən biz təşvişə düşməyək. Özü həmişə deyir ki, getdiyin evdə yatan varsa qapını asta döymək lazımdır ki,

heç kimi narahat etməyəsən...Atamdiye bu, atam!!!
-deyə düşünərək tələsik yerindən atıldı. Anasına macal vermədən qarıya yüyürdü. Qarı gözlüyünə boyu çox çətinliklə çatsa da atasını görə bildi.

- Ura! Ata! Ata! Ana, atamdiye, atam! Mən bildim, bildim ki, bu sənsən, sən! Nəhayət ki!..

Tələsik qapını açdı. Atasının içəri girməyini belə gözləmədən atılıb onun boynuna sarıldı.

- Ata, bir bilsən səninçün necə darıxmışam! Şükür Allaha, ata, gəldin çıxdın evimizə!

Ailədə böyük xoşbəxtlik hissi hökm sürməyə başladı. Ata, ana, bala...Hər biri hədsiz sevinc hissinə qərq olmuşdu. Ata salamlayıb içəri keçdi. Ayaqqabılarını çıxarmağa macal tapmamış Cəfər bu müddət ərzində məktəbdəki uğurlarını, aldığı yüksək qiymətlərini, onunla bağlı baş verənlərin hamısını birnəfəsə atasına nəql etməyə başladı:

- Ata, yanında, mən sənə söz vermişdim ki, riyaziyyatdan daha çox 5 qiyməti alacam. Bilirsən nə qədər 5-im var?! Hələ rəsm... Yaxşı nəticə göstərdiyim üçün müəllimə məni müsabiqəyə qatıbee...Hələ inanmazsan...Azərbaycan dilindən bilik yarışmasında birinci yerə çıxmışamee...Bir bilsən ki...

- Cəfər! Yetər oğlum! Atan indi içəri girib axı.

Mənim balam, bütün bunları sonra danışarsan atana, -deyə anası Cəfərin sözünü kəsdi. Əslində hər ikisi uşağı çox yaxşı başa düşmüşdü. Axı o, uzun müddət idi atasının yolunu gözləyirdi.

- Afərin oğlum! Afərin! Deyirəm də, mənim oğlum əsl igiddir! Heç başqa cür ola da bilməz ki-deyə, ata Cəfərin söylədiklərinə önəm verdi. Amma Cəfər kiçik yaşına baxmayaraq çox ağıllı uşaq olduğundan səhvini başa düşdü. O anladı ki, bu qədər məlumatı ataya çatdırmaq üçün lazımı zaman seçməyib. Ona görə də artıq danışmadı.

Atası yeməyini yeyib, dincini aldı. Onlar xeyli söhbətləşdilər.

- Ata, bəlkə bu gün birlikdə gəzməyə çıxaq. Həəə? Anam, sən, mən. Gör neçə vaxtdır ki, birlikdə-ailəlikcə heç yerə getmirik...

- Əlbəttə, oğlum, əlbəttə. Hamımız birlikdə çıxarıq gəzməyə. Çox yaxşı fikirdir! Çoxdandır Bakının gözəlliklərindən uzaq düşmüşəm. Necə ki sizdən, eləcə də Bakımızdan ötrü yamanca darıxmışam.

- Ura! Ura! Deməli gedəcəyik! - deyə Cəfər daha da sevincək oldu.

- Siz ikiniz gedərsiz, mənim vacib işlərim var, - deyə ana dilləndi.

- Eee, ana...Birlikdə gedək dəə...Ailəmiz birlikdə olarsa daha maraqlı gün keçirərik axı...Nolar, anacan, noolarr...

- Əzizim, Cəfər doğru deyir, çoxdandır birlikdə gəzməyə çıxmırıq, gəl sən də gedək bizimlə...

- Bu dəfə siz ikiniz- ata-oğul çıxın, mən də dadlı yeməklər bişirim ki, siz gələnə çatdıra bilim. Axı sən xəbərsiz gəldin. Bu gün sənin ən sevdiyin yeməyi bişirməliyəm. Çoxdandır ki, ev yeməklərindən ayrı düşmüşəm. Sizinlə getsəm bunu etməyə vaxtım qalmaz axı...

Ata gülümsəyərək anaya:

- Yaxşı, nə deyirəm ki, necə istəyirsən elə də olsun. Bu dəfə çıxmırsan, amma gələn dəfə sənsiz heç yerə gedən deyilik haaa...-dedi və Cəfərə tərəf dönüb: -eləmi Cəfər?!- deyə soruşdu.

- Bəli, atam düz deyir, ana! Gələn səfər sən də bizimlə gələcəksən!

Ana Cəfərin başını tumarlayıb gülümsəyərək:

- Yaxşı, oğlum, gələn səfər sizinlə gələcəm. Söz verirəm, - deyib onun üzündən öpdü.

Sahil gəzintisi

Günəşin şüaları ətrafa səpələnmiş, havanın gözəlliyi insana xüsusi şövq verirdi. Elə bil təbiət də Cəfərin xoşbəxtliyinə şərik olub, onunla birgə sevinirdi. Ata-oğul gəzə-gəzə dənizkənarı parka gəlib çatdılar. Dəniz mənzərəsi insanın ürəyini acır, çox böyük hüsur verirdi.

Cəfərin sevincinin həddi-hüdudu yox idi. O, atasıyla qürur duyub öyünür, sanki aləmə “Atam yanımdadır! Mən çox güclüyəm!” deyə car çəkirmiş kimi yerə-göyə sığmırdı. Atasını əyləncəli oyunlara apardı, yelləncəklərə mindirdi, ona çox sevdiyi şirniyyatlar aldı. Cəfər xeyli əyləndi. Atasını yaxındakı oturaçağı işarə edib dedi:

- Oğlum, gəl əyləşək burda. Söhbətləşək bir az da....

- Əyləşək, ata. Bayaqdan heç söhbətə vaxt tapmamışıq....

Hər ikisi təbessüm dolu baxışlarla bir-birinə baxdı. Onlar çinar ağacının altındakı oturaqda əyləşdilər. Həmişə olduğu kimi Cəfərin sualları bitmək bilmirdi. Başını qaldırıb yuxarı baxdı və soruşdu:

- Ata, bu hansı ağacdır belə?!

Ata başını qaldırıb ağaca baxdı, sonra üzünü Cəfərə tutdu:

- Çinar ağacıdır, oğlum.

- Ata, çinar ağacı böyük olur axı eşitdiyimə görə. Amma bu ağac elə də böyük deyil...

- Bu ağacla cavan çinarlardır oğlum, ona görə. Axı ağacla buraya yeni əkilib. Ona görə də ağac sən düşündüyün qədər hələ böyüməyib....

- Həə...bəs görəsən, ay ata, çinar neçə il yaşayır?

- Çoox...."Şərqi Çinari" ölkəmizin ən uzunömürlü ağacıdır. 1600 yaşı var onun...

- Uyydaa....Doğrudan? -deyə Cəfərin təəccübünə gözləri bərəldi.

- Hə, oğlum, doğrudan...Həmin o çinar Cəbrayıl rayonunda yerləşir.

- Ata, nə olar, Cəbrayıla apararsan da mənə. O çinari canlı görmək istəyirəm, -deyə Cəfər sevincək halda dilləndi. Amma bu söhbətdən atasının üzündə yaranan qəribə bir kədər hissi və dərinəndən çəkdiyi "ah" onun diqqətindən yayınmadı.

- Ata, niyə narahat oldun? Bəlkə mən səni üzə-cək bir söz dedim bilmədən, hə?

- Xeyr, oğlum, sən heç nə demədin. Sadəcə olaraq torpağımızın 20%-i erməni işğalı altındadır. O cümlədən də Cəbrayıl rayonu. 1993-cü il, avqust ayının 23-ü erməni işğalçıları Cəbrayılı işğal altına aldı...Bu hal hamımız üçün əzabvericidir. Hal-hazırda oralara gedə bilmərik, oğlum! Amma mən inanıram ki, vaxt gələcək Azərbaycan xalqı öz işğal olunmuş torpaqlarını bir-bir geri alacaq və günahsız qurbanların heç birinin qanı yerdə qalmayacaq...

- Hə, ata, yəqin ki, sən deyən kimi olacaq nə vaxtsa, üzülmə!-deyərək atanın məyus olduğunu görüb Cəfər söhbəti dəyişdi:

-Həə, atacan, sonra harda var bu çinardan?

-Şərqi Çinarının biri də Göygöl rayonundadır, oğlum. Onunsa yaşı 1500 ildir....

Cəfər atasına maraqlı və heyrətlə qulaq asıb soruşdu:

- Ata, deməli dünyanın ən uzunömürlü ağacı məhz Azərbaycandadır?

- Xeyr, Cəfər. Şərqi Çinarı yalnız ölkəmizdə yerləşən ağaclar arasında ən uzunömürlüsüdür. Dünyada uzunömürlü ağacların sayı çoxdur, oğlum. Tək çinar deyil ki...Afrikada bir Baobab ağacı var, onun yaşı 3-4 min ili keçər. Bu ağacların gövdəsi illər keçdikcə o qədər böyüyür, genişlənir ki, içə-

risində oyuqlar yaranır. Hətta bir ağac var, onun gövdəsində 40 nəfərin yerləşdiyi avtovağzal var...

- Nəə?! 40 nəfər, ağacın gövdəsindəə?... Ayy daa...Nə qəribə, -deyə Cəfər heyrətini gizlədə bilmədi.

- Bəli, oğlum, həqiqətən də qəribədir. Allah-Təala biz insanların həyatdan zövq alaraq yaşamaları üçün o qədər gözəlliklər yaradıb ki, saymaqla, şükr etməklə qurtaran deyil...

- Hə, ata, doğrudan da düz deyirsən. Təbiət çox gözəldir. Bax, səma da, Günəş də, bütün aləm də....Deyirəm, ay ata, Günəş olmasaydı heç nə olmazdıye Yer kürəsində, düzdür, həə?

- Həə oğlum! Elədir! Günəşin şüaları Yerə istilik, işıq verməsə bütün canlılar məhv olar...

Elə bu anda onların diqqətini gəminin “Tün! Tün! “ sədaları özünə tərəf yönəltdi.

- Cəfər, nə düşünürsən, gəmiyə minək?

Cəfər bir anlıq nə isə düşündü, nədənsə çəkinirmiş kimi göründü və sonra:

- Minək, ata! -deyə dilləndi.

- Ahaa...Deyəsən gəmiyə minmək təklifim o qədər də ürəyincə olmadı ha, -deyib təbəssümlə Cəfərə göz vurdu.

-Yox...hm....əs...əslində....

- Əslində nəə?- ata gülərək soruşdu.

-Əslində... Bir az qorxdume, ata, dənizdən. Amma sonra daha qorxmadım. Düşündüm ki, mənim atam yanımdadır, niyə də qorxume? Sən özün həmişə deyirsən axı ”Ata ailənin, övladın dayığı, qırılmaz sütunudur!”. O sözünü yadıma saldım, qorxmadım daha...

- Afərin oğluma! Deməli, dediklərimi qulağında sırğa etmişən. Afərin, mənim ağıllı oğlum, -deyə atası qürurla qolunu Cəfərin boynuna aşırıdı. Onlar xəzinəyə yaxınlaşıb bilet aldılar. Gəmi isə sahilə gəzdirib qaytardığı sənişinləri endirib növbəti sənişinlərin minməyini gözləyirdi. Ata-oğul gəmiyə qalxıb əyləşdilər. Cəfərin üzündə azacıq da olsa qorxu hissi sezilirdi. Amma o, qəlbindəki bu qorxu hissilə güclü mübarizə aparırdı. Bu isə açıq-aydın özünü biruzə verirdi. Çünki gəmiyə oturandan bəri Cəfər susmuşdu. Bir az keçdikdən sonra Cəfərin qorxuya qalib gəldiyi açıqcasına bəlli oldu. O, yenedən suallara başladı. Cəfərin sualları atasını yorsa da oğlunun suallarına sevə-sevə və dolğun şəkildə cavab verirdi. Çünki atası bilirdi ki, valideyn övladı ilə nə qədər çox ünsiyyətdə olarsa, onun həyatda öyrəndikləri çox, səhvləri isə az olar.

-Oğlum, indisə mənim sənə bir sualım var. Amma söz ver ki, düzünü deyəcəksən...

- Əlbəttə, buyur, ata! Mən atama yalan söyləyə-rəmmi heç?

-Mənə de görüm, bayaq gəmiyə minməkdən niyə qorxdun? Hmm??

- Nə bilime, ay ata, qorxdum da, - deyərək Cəfər utancaq bir halda çiyini çəkdi.

-De görümə, oğlum, de. Çəkinmə...deyə ata güldü.

- Düşündüm, birdən...birdən..

- Ahaa...??

- Birdən kinolardakı kimi balina olar dənizdə. Axı onlar dənizdə yaşayır...

- Ha-ha-ha....həə...-deyə ata qəh-qəhə çəkib güldü, -deməli balinadan qorxdun....

Cəfər atanın sözlərindən utandı, gülümsər halda başını aşağı saldı. Atası onu köksünə sıxıb başını tumarlayaraq söylədi:

- Oğlum, Xəzər dünyanın ən böyük gölüdür. Əs-lində o, dəniz yox, məhz göldür. Xəzərin heyvanlar aləmi başqa dənizlərin heyvanlar aləmindən xeyli fərqlənir. Yəqin hələ bu mövzuları keçməyiblər sizə məktəbdə, ona görə məlumatsızsan. Darıxma, böyüdükcə müəllimə sizə bunların hamısını bir-bir

öyrədəcək. Amma sən də gərək diqqətli olub yadda saxlayasan ha...insan məlumatlı olmalıdır. Buna dünyagörüşü deyirlər. Dünyagörüşü geniş olan insanlar çox maraqlı insanlardır. Onun üçün gərək çox oxuyub, çox məlumat yığasan. Belə insanları hamı sevir, hörmət edir, onlar cəmiyyətdə dəyərli insan kimi tanınırlar...

- Hə, ata, düzdür...Müəlliməmiz də bizə o qədər maraqlı məlumatlar verir ki...Məktəbdə çox şey öyrənirik biz....

- Əlbəttə oğlum, ona görə məktəb hər bir insan üçün çox önəmlidir....

- Elədir, həə. Məktəb həm də olduqca maraqlıdır. Müəllimlər çox maraqlı keçir dərsi bizə.

- Nə isə deyəcəkdime, -deyə ata düşündü,- həə, yadıma düşdü! Balinadan deyirdim,- deyə yenə gülməyini saxlaya bilmədi...

- Ee...ataa, - pərtlik bildirən bir təbəssümlə Cəfər ataya səsləndi.

- Oğlum, demək istədiyim odur ki, Xəzərdə yüzdən çox balıq növü olmağına baxmayaraq, burda balina olmur. Çünki balina böyük dənizlərdə və okeanlarda yaşayır.

Gəmi Xəzər dənizini səyahət edərkən atası

gördükləri mənzərələr haqqında bacardıqca Cəfərə daha çox məlumat verməyə çalışırdı. Bir az qədim Qız Qalasının, bir az İçəri Şəhərin, bir az Bakı Qalasının tarixindən və s.danışdıqca Cəfər onun söhbətlərinə daha da maraqla qulaq asırdı. O, atasını o qədər maraqla dinləyirdi ki, hətta gəminin sahilə yaxınlaşmasını belə hiss etmədi.

- Belə...Oğul, artıq enmək vaxtıdır, çatdıq sahilə....

- Həəə, doğrudanəe ata, çatmışıq ki! Çox sağol, atacan! Çox maraqlıydı gəmiyə minmək, bu qədər məlumat öyrənmək...

- Buyur, oğlum, əsl “sağol” sənə düşür ki, bu gəzmək təklifini etdin. Rəzi qaldığına sevindim. Əgər istəsən gələn səfər yenə minərik gəmiyə. Əslində növbəti dəfə gəmiyə minmək bizə daha rahat olar, əminəm...

Cəfər sual dolu baxışlarla atasına baxdı:

- Ata, başa düşmədim axı, gəmiyə gələn dəfə minmək bu dəfədən niyə rahat olacaq ki? Nə deyəcək ki?- deyə təəccüblə soruşdu.

- Tək bir fərq olacaq, o da ki bilirsən nədir?

- Nədir ki?

- Daha öyrəndin ki, Xəzərdə balina olmur, gəmiyə rahat minəcəksən, - deyə gülürək zarafatın-

dan qalmadı.

-Ha-ha, həə...ha-ha, -gülərək atasının dediklərinə qatıldı. -Çox maraqlıydıye, ata, çooox. Gələn dəfə də hamımız birgə gələrək, - deyə Cəfər sevincək söylədi.

Faydasız təsəlli

Onlar gəmidən sahilə enib yollarına davam etdilər. Cəfər o qədər xoşbəxt idi ki, bəlkə də bu gün onun “ömür dəftəri”nə qızıl hərflərlə yazılmışdı. Yerə-göyə sığmırdı sevincindən. Atası da onun bu halını görüb özünü olduqca xoşbəxt hiss edirdi.

Yollarına davam edərkən Cəfərin ayaqqabısının bağı açıldı. O, oturacağı yaxınlaşıb əyləşdi ki, ayaqqabısını bağlasın:

- Ata, sən də əyləş, ayaq üstə dayanma. Qoy ayaqqabımı bağlayım gedək.

- Yaxşı oğlum, bağla. Tələsmə, oturub gözləyərəm....

Cəfər ayaqqabısını bağlayıb qalxmaq istəyirdi ki, yaxın oturacaqdan ağlamaq səsi eşitdi. Baxıb gördü ki, özüylə həmyaşlı olan bir oğlan anasının yanında oturub için - için ağlayır. Anası onu sakitləşdirməyə çalışıb, sığallayıb, öpüb bağrına basdıqca, uşaq “Ata!” deyib bir az da ağlayırdı. Ağlamaqdan oğlanın gözləri qıpqırmızı qızarmışdı. Bu görüntü Cəfərə çox təsir etdi və o, təcəübül halda üzünü atasına tutdu:

- Ata, görəsən bu oğlan niyə belə ağlayır?! Görəsən nə olub, qəlbini bu qədər dağlayan nədir ki? Görəsən atası hardadır ki, o elə hey “Ata! Ata!” deyib göz yaşı tökür?!...

Ata-oğul hər ikisi gördükləri mənzərədən olduqca məyus oldular. Hətta uşağın belə sızlaması Cəfərin bir az bundan öncə üzündə olan sevincini, xoşbəxtlik halını tamamilə silib apardı.

- Ata, icazə verirsən gedim oğlanın yanına? Bəlkə sakitləşdirə bilərəm onu. Nə dərdi varsa bilmirəm, bəlkə necəsə kömək edə bilərəm...

Ata bir anlıq susdu. Birdən Cəfərin yaxınlaşmağı onlara xoş olmaz deyə düşündü. Çünki həmin insanların nə düşünəcəklərini təxmin edə bilməzdi. Tanımadığı kimsənin Cəfərin bu xeyirxah əməlinə “İşimizə qarışma!” deməyi oğlunu bu insani addımdan ömürlük məhrum edə bilərdi.

-Ata! Nə olar, bir söz de! Gedim də onun yanına...

Oğlunun bu xoş məramı ona çox böyük fərəh hissi yaşatdı. Çünki Cəfərin balaca canıyla darda qalan, köməyə ehtiyac duyan kimsəyə kömək etmək eşqilə yanmağını bütün varlığıyla hiss etdi. Bunu hiss etməmək, əlbəttə ki, qeyri-mümkün bir hal olardı. Atası qürur hissilə üzünü Cəfərə tutdu:

- Get, oğlum, get! Afərin sənə! İnsanlara qarşı heç vaxt laqeyd olma! Darda qalan insanın çalış ki, hər zaman dadına yetəsən. Əgər müəyyən mənada gücün yetməzsə, çalış mənəvi olaraq dəstək olasan ona. Dərdini bölüşmək, onu duyub təsəlli vermək, doğru yol göstərmək... Bunlar özü də yaxşılıqdır, oğul!

Cəfər bu sözləri eşitcək böyük hünərlə yerindən sıçradı, tələsik oğlanın anasıyla birgə oturduğu oturağa yaxınlaşdı.

- Salam! Burda əyləşə bilərəm?-deyə soruşdu.

Qadın onun salamını alıb söylədi:

- Əlbəttə, oğlum, gəl əyləş. Əli də çox rahatsızdır, onunla bir az söhbət elə, bəlkə beləcə keyfi gələr yerinə... Adın nədir sənin?

- Cəfər, adım Cəfərdir, xala!

- Çox gözəl, Cəfər. Bu oğlan da Əlidir, tanış olun.

- Lap yaxşı, çox şad oldum tanışlığımıza. Nəçənci sinifdə oxuyursan, Əli?

Əli başını aşağı salıb oturmuşdu. Görünürdü ki, Cəfərin sualına cavab vermək fikri də yox idi. Heç göz yaşları da dayanmaq bilmir, muncuq kimi tökülürdü. Anası onun cavab verməyəcəyini hiss edib özü dilləndi:

- 3-cü sinifdə, oğlum. Əli 3-cü sinifdə oxuyur.

- Aa...nə yaxşı...Biz onunla həmyaşıdıq ki,-
deyib sevincək cavab verdi.

- Əli, bir bax, nə ağıllı oğlandır. Görünür ki,
sənin ağlamağın onu nigaran qoyub. Yəqin yanı-
mıza gəlib ki, sənə tanış olub söhbət etsin... Görür-
sən, Əli, özü də həmyaşıdsınız onunla.

- Bəli xala, düz deyirsiniz. Onun ağlamağına çox
narahat oldum. Düşündüm, bəlkə söhbət edərək
keyfi açılar. Elə atam da icazə verdi ki, gəlir onun
könlünü alım. Baxın, ode atam, - deyər Cəfər qürur
hissilə atasını göstərdi. O, atasıyla qürur duyduğunu
heç yerdə, heç kimdən gizlətmirdi axı....

Əli onları dinlədikdən sonra göz yaşlarından
qıpqırmızı qızarmış gözlərini qaldırıb Cəfərə baxdı,
sonra anasına üz tutub titrək səslə dedi:

- Ana, mən atamdan başqa heç kimlə danışmaq
istəmirəm! Atamı istəyirəm, yalnız atamı!... Ana!...
Başa düş! A-ta-mı!- deyərək hönkürməyə başladı.

Cəfər Əlinin sakitləşə bilmədiyini görüb dilləndi:

-Əli, bax, atan hara gedibse yaxında qayıdacaq.
Yenə birlikdə olacaqsınız. Ağlamaq nəyə lazımdır
ki, ay Əli? Axı “Gedənin ardınca ağlamazlar”, de-
yiblər. Mənim də atam uzun müddət idi ki, eza-
miyyətə idi. Evə gəlmək imkanı yox idi. Mən də

ondan ötrü çox darıxmışdım. Lap çox. Amma heç ağlamırdım. Çox şükür, bu gün səhər gəldi atam, biz də günortadan sonra onunla gəzməyə çıxdıq. Vaxt gələcək, sənin də atan qayıdacaq. Bu qədər canını sıxma. Onunla birlikdə gəzməyə çıxanda ağladığın günləri tamamən unudacaqsan. Maraqlı bir gün üçün mənə dəzməyə dəyər.

Cəfər bu sözləri söyləyərkən elə sevinirdi ki...Axı o, öz-özlüyündə kiməsə yaxşılıq edir, təselli, ürək-dirək verirdi. Amma bu sözləri eşitcək Əli daha da çox ağlamağa başladı. Anası onu bağrına basdı. Elə qadının da gözlərində yaş əmələ gəldiyini Cəfər aydınca gördü. O, bir anlıq donub qaldı.

Öz-özünə düşünməyə başladı: "Bəlkə nəyisə düz demədim, bəlkə hansısa sözüüm onun qəlbinə deydi. Görəsən niyə? Niyə mənim sözlərimdən sonra o daha da çox ağlamağa başladı? Bəs anası? Anası da təsirləndi axı. Mənim qəlb qırmaq amalım yox idi axı. Anam mənə həmişə deyər ki, "Oğlum, qəlb qırmaq ən böyük günahdır!". Mən belə olmağımı istəməzdim axı..."

Cəfər mat-məəttəl qalmışdı. Düşündü ki, Əlidən üzr istəsin, onları üzəcək söz deyibsə əgər. Özünü əfv etdirdi.

- Əli, mən əslində, - deyərək üzrxahlıq etmək

istəyirdi ki, Əli onun sözünü kəsdi...

-Dostum, çox sağol, mənə görə narahat oldun. Amma mənim halımla sənin halın eyni deyil axı... Mən atamı sənin kimi gözləsəm də, sənin kimi ayrılığa dözsəm də, nə faydası? Sən gözlədin, atan gəldi çıxdı evinizə, yanınıza. Mən bir ömür gözləsəm də atam gələnin deyil.

Cəfər sual dolu baxışlarla Əliyə elə baxdı ki, artıq "Niyə?" sualına ehtiyac qalmadı. Bu sual Cəfərin gözlərindən oxunurdu.

-Bilirəm, ürəyində deyirsən ki, "Niyə? O necə sözdür?". Niyəsi odur ki, Cəfər, mənim atam artıq o biri dünyadadır, -titrək səslə deyərək, Əli göz yaşlarını saxlaya bilmədi. Cəfərin eşitdikləri onun nitqini qurutdu.

Əli:

-Dostum, elə bilmə ki, sənə paxıllığım tutur. Sənin atan sənələ gəzməyə çıxır, səni tumarlayıb əzizləyir. Səni "Oğlum!" deyə çağırır. Amma... Mənim belə bir şansım yoxdur ki...Çünki mən atamı bir daha görməyəcəm! Heç vaxt! Heç vaxt! - deyərək daha da ağladı. Anası da bu arada onu tumarlayır, sakitləşdirmək istəyir, "Əli, sakitləş!" deyə göz yaşlarını silirdi. Sonra Əli özünü güclə toparlayıb sözünə davam etdi:

-Atamın əlləri bir daha saçlarıma sığal çəkmə-yəcək. Çox darıxıram onun üçün, çox! Şəklini ya-nımda saxlayıram. Hər gecə qucaqlayıb, onu öpüb sonra yatıram.

Davam etdi...

- Bilirsən, Cəfər, mənim atam hərbi idi. Qara-bağda cəbhə bölgəsində xidmət edirdi. Bizi düşməndən qorumaq üçün...Səni, məni, vətəni-hamımızı. Demək olar ki, saçı səngərdə ağarmışdı. Evə də gələndə çox qalmağa macalı olmurdu, "Getməliyəm!" deyə cəbhəyə tələsirdi.

Əli danışdıqca, anası onun göz yaşlarını təmiz-ləyir. Arada Əli görməsin deyə, üzünü yana çevirib öz göz yaşlarını da ehmalca silirdi.

- Atamın ən böyük arzusu qələbə idi. Hər dəfə evdən cəbhəyə qayıdanda boynuna sarılıb onu bu-raxmaq istəmirdim. O da mənə söz verirdi ki, "Oğlum, darıxma, torpaqlar alınacaq, qayıdıb gələ-cəm evimizə!". Torpaqlarımızın işğalı çox arına gə-lirdiyə atamın. Həmişə deyirdi ki, "Vətənimə bu halı heç cürə sığışdıra bilmirəm!". "Vətən" sözü dilindən düşmürdü. Əsas dediyi də o idi ki, "Vətəni biz oğulları qorunalıyıq. Əgər bunu biz etməsək, kim edər?!". Atamın dediyi, söylədiyi hər kəlməsi qulağımda səslənir. Sanki yanımdadır atam. O, və-

təni qoruyacağına söz vermişdi. Axı hərbi olarkən müqəddəs Qurana and içmişdi...”Zəfər türkün haqqıdır!” -bax, atamın dilindən heç düşməzdi bu kəlmə. Cəbhə yoldaşı Azər əmi də deyirdi ki, atam şəhid olarkən də son sözü bu kəlmə oldu. Onun o kəlməsini heç zaman unutmam, unuda bilmərəm, -deyərək yenidən için-için ağlamağa başladı.

Əli danışdıqca Cəfərin gözləri dolur, Əlinin onun ağlamaq istədiyini hiss etməməsinə çalışırdı. Axı onun məqsədi Əliyə güclü olmağı aşılamaq idi...Cəfər artıq başa düşdü ki, Əlinin göz yaşlarına səbəb ata itkisi idi. Artıq Cəfər nə desə də, necə təsəlli versə də Əlinin dərдинə bunların heç bir faydası olmayacaqdı.

Qürurverici qərar

Cəfər Əlinin söylədiklərindən o qədər təsirləndi ki, hətta uşağın üzünün rəngi belə dəyişdi. Ona çox ağır gəldi Əlinin bu halı. Artıq nə edəcəyini, nə söyləyəcəyini bilmirdi. Çünki artıq Əliyə təsəlli verəcək sözü qalmamışdı Cəfərin.

O, Əlinin son cümləsini eşidər-eşitməz cəld yerindən qalxdı və atasına sarı qaçdı. Hadisə uşağı o qədər çaş-baş saldı ki, hətta Cəfər onlarla sağollaşmağı belə unutdu. Atasının qarşısında dayanıb balaca əllərini ona doğru uzatdı.

-Ata, əlini mənə ver, gedək artıq! Tez gedək!

Ata təəccüb dolu baxışlarla Cəfərə baxaraq əlini ona tərəf uzatdı...

-Ata, sənə bir sualım da var.

-Buyur, oğlum, eşidirəm səni!

-Ata, mənə söylə görüm, mən böyüyüb nə zaman hərbcı ola bilərəm?

Cəfərin sualı ataya çox qəribə gəldi. Onun üzündə bayaqkı sevincindən əsər-ələmət qalmamış, əksinə, qəzəb dolu özünəinam hissi yaranmışdı.

-Oğlum, sənə nə oldu belə? Niyə qəfildən belə

bir sual gəldi ki ağılına? Olmaya oğlan sənə nəşə dedi?

-Ata, bax, o oğlan var ha, onun dərdi məni çox üzdü. Mən istəmirəm həyatda hansısa bir uşaq üzölsün. O, atasını itirib. Özü də Qarabağ döyüşlərində. Atasını bizim yolumuzda həlak olub, ata! Məhz bizim üçün! Bizlər xoşbəxt yaşayaq dey! Biz evimizdə rahat yatarkən onun atası gecəni düşmənlə üzbəüz səngərdə keçirib. O, vətən uğrunda şəhid olub.

Cəfər bu sözləri atasına söyləyərkən Əli uzaqdan onun ağlamağını görməsin deyə çətinliklə saxladığı göz yaşlarını sel kimi axıtdı. Əlinin həyat hekayəsi Cəfərin atasının da qəlbini yamanca sızlatdı.

-Ata, mən bir qərara gəlmişəm. Bax, özü də elə indicə.

-Nə qərarı oğlum?

-Qarşıma məqsəd qoydum ki, hərbcı olmalıyam, ata, hərbcı! Mən də Əlinin atası kimi səni, məni, vətəni-bizləri qorumalıyam! Düşməndən intiqam alıb heç bir uşağı ataya həsrət qoymamalıyam! Torpaqlarımızı işğaldan azad etməliyəm! Zəfər sevincini yaşatmalıyam xalqıma, ay ata! Axı sənin hər zaman söylədiyən kimi vətənə əsl övlad olub, ona

layiq olmalıyam! İndi bundan əlavə bir cümlə də sanki həkk olundu beynimə....

”Zəfər türkün haqqıdır!”

Cəfərin söylədikləri atasına həm qəribə gəldi, həm də oğlunun kiçik yaşından bu qədər vətənpərvər olmağı ona hədsiz qürur hissi yaşatdı. Cəfər sanki harasa tələsirmiş kimi atasına:

-Qalx ata, qalx! Mən tələsməliyəm. Biz tez getməliyik. Çünki mən, dostlarıma gecikmədən bu xəbəri çatdırmalıyam. Mən qərarımı onlarla bölüşməliyəm. Vətənə layiqli əsgər olacağıma indidən söz verməliyəm. Qoy onlar da mənim bu qərarımı eşidib desinlər: “Yaşasın, Azərbaycan əsgəri!”

5-ci hissə

Arzular gerçəkləşdi

Beləcə günlər ötdü, aylar keçdi, fəsilər dəyişdi. Yeganə dəyişməyən xalqın qəlbindəki Qarabağ həsrəti idi.

Cəfər böyüyüb qədd-qamətli, qəlbi vətən eşqilə döyünən bir igid olaraq yaşa dolmuşdu. O, uşaq ikən atasının qarşısında verdiyi sözə, dostlarına açıqladığı qərarına sadıq qalaraq peşəkar bir hərbcü olmuşdu. O, Xüsusi Təyinatlı Qüvvələrdə mayor rütbəsi altında xidmət edirdi. Kiçik yaşında ikən qarşılaşdığı uşağın “Ata!” fəryadı, anasının əlacsızlığı, ağlamaqdan qıpqırmızı qızaran qəmli, yaşlı gözlərinin həsrət dolu baxışları Cəfərin qəlbində dərin iz buraxmışdı. İllər keçsə belə Cəfər o səhnəni unuda bilmir, xatırladıqca sanki başında fırtınalar qopurdu. Əlinin atasına aid olan “Zəfər türkün haqqıdır!” cümləsi böyüdüyü zaman ərzində onun həyat devizinə çevrilmişdi. Məhz elə bu hislər onun peşəkar hərbcü olmasına səbəb olmuşdu. O, qələbə amalıyla yaşayırdı. Ən böyük arzusu idi torpaqların geri alınub, düşməndən təmizlənməsi, günahsız insanların qisasının alınması. İşinin əsl pe-

şəkarı idi. Sanki dünyaya məhz hərbiçi olmaq üçün göz açmışdı Cəfər. Olduğu hər bir ortamda xüsusi hörmət və sevgilə qarşılanırdı. Çünki öz yerini, danışığını bilən, gözəl insani keyfiyyətlərə malik biri idi.

14 iyul 2020-ci ildə Tovuz istiqamətində gedən ağır döyüslərdə qəhrəmanlıqla şəhid olan, Azərbaycan ordusunun general-mayoru Polad Həşimov və bir neçə zabitin şəhid olması Azərbaycan xalqına növbəti zərbəni endirdi. Bu qədər acı-zillətə qatlaşmağın sonu gəlib çatmışdı artıq.

30 illik həsrətə dözməyin səbri tükənmiş, xalq “Ya Qarabağ, ya ölüm!” şüarları altında küçələrə axışib dünyanın erməni vəhşiliyinə susmasına öz etirazını bildirməyə başlamışdı. Beləcə, minlərlə könüllü vətən torpaqlarını işğaldan azad etmək üçün qəhrəmancasına cəbhəyə yollandı. Bu isə İkinci Vətən müharibəsinin başlanğıcı deməkdi.

Cəfərin illərlə arzuladığı gün gəlib çatmışdı. O da digər oğullar kimi sevərək müharibəyə qatıldı. Axı illərdir vətən eşqilə alışırdı Cəfərin sevgi dolu ürəyi. Sanki vətən torpaqları “Gəlin bizi azad edin, son qoyun bu həsrətə!” deyə hayqıraraq səs-ləyirdi öz igidlərini, xilaskarlarını.

Cəfər çox qayğıkeş bir mayor idi. O, öz əsgərlərinə fərdi olaraq yanaşır, onlara ata, qardaş qayğısı göstərirdi. Düzdür arabir hərbin tələb və qanunlarına əsasən tənqidlərini də edirdi. Təbii ki, əsgərləri də bunu təbii qarşılıyır və qayda-qanunu pozmadan xidməti vəzifələrini layiqincə yerinə yetirməyə çalışırdılar.

Cəfər müharibə zamanı neçə-neçə əsgərin həyatını xilas etmiş, onlara ilkin tibbi yardım göstərmişdi. Hətta elə bir vaxt olmuşdu ki, özü ayağından yaralanmış, lakin heç kimə bildirmədən yarasını bağlayaraq döyüşə davam etmişdi. Müharibənin ağrı-acısı Cəfəri daha da möhkəmlətmişdi. Gözü qarşısında neçə-neçə dostunu, yoldaşını şəhid vermişdi. O şəhidləri gördükcə Cəfərin qəlbində intiqam hissi daha da alovlanır, düşməne qarşı daha da amansız olurdu. Düşməne açdığı hər bir atəşi şəhidlərin axıtdığı hər qan damlasının qarşılığı kimi qəbul edirdi Cəfər. Bu intiqam hissilə neçə-neçə yüksəkliklər ələ keçirmişdi əsgərlərilə birgə. Vətənin üçrəngli bayrağını böyük qürur hissilə sancmışdı həmin yüksəkliklərə.

Şəhid verməsinə baxmayaraq, Ordumuz günbəgün irəliləyir, qələbə əzmilə “ Qarabağ Azərbaycanıdır!” deyərək məqsədə çatmaqçün daha da

can atırdı. Xalq dəmir yumruq kimi birləşmiş, Azərbaycan xalqının bütün vətəndaşları, böyükdən kiçiyə hər kəs özlüyündə bir əsgər olmuşdu. Ordumuz xalqın bu dəstəyini duyub hiss etdikcə onun etimadını daha da doğruldararaq düşməne hər gün lazımi zərbəni endirir, torpaqları işğaldan azad edirdi.

Müharibə payız aylarına düşsə də Qarabağ zonası dağlıq zona olduğundan şaxta öz sözünü deyirdi. Amma vətən eşqi qəhrəman Ordumuza nə yağışı, nə də soyuq-şaxtanı hiss etməyə imkan vermirdi. Əsgərlər soyuq bilmədən gecəni dağlarda, meşələrdə keçirərək düşməni məhv etməyə davam edirdi.

Cəfər əsgərləri ilə irəliyə doğru hərəkət edərkən qarşıda onlardan öncə vuruşaraq şəhid olan neçə-neçə oğulların cəsədlərini görür, ürək yanğısıyla için-için: -“Az qalıb, gözləyin, sizi məhv edəcəyik!” -deyə düşməne hayqırırdı. Axı vətən yolunda ölümə gedən bu igidlərin hər biri bir ailənin oğlu, həyat yoldaşı, atası, qardaşı idi. Axı hər birini səbrsizliklə gözləyən əzizi vardı. Axı bu igidlərin yoxluğu əzizlərinin həyatında silinməyən, əbədi bir yara idi.

Təsadüf

Ağır döyüşlərin birində Cəfərin başçılıq etdiyi tabordan öndə gedən digər zabit və əsgərlər düşmənin amansız hücumuna məruz qalmışdı. Düşmən onları mühasirəyə almışdı. Qəhrəman oğullarımız çətin vəziyyətə baxmayaraq bacardıkları qədər düşmən qarşısında aciz qalmamışdı. Son nəfəsinə, son damla qanına qədər döyüşə davam edirdilər. Arxadan gələn döyüşçülər hadisə yerinə çatanda əsgər və zabitlərin çoxu artıq şəhidlik zirvəsinə ucalmışdı.

Cəfər əsgərlərilə birgə sağ qalan yaralıları güllə altından təcili olaraq uzaqlaşdırmağa başladı. Güllələrin yağış kimi yağdığına baxmayaraq Cəfər yaralı bir zabiti kürəyinə alıb təcili oradan uzaqlaşdırmağı bacardı. Zabit bir neçə yerdən ağır yaralanmışdı.

- Səbr et, qardaş, səbr et, hər şey yaxşı olacaq... Döz! -deyə Cəfər nəfəsini güclə alaraq yaralıya ürək-dirək verməyə başladı. Həyəcanlı halda onu sən- görə çatdırdı. Yaralı çoxlu qan itirmişdi. Cəfər ona təcili tibbi yardım göstərsə də, qanı heç cürə saxlaya bilmirdi. Yara çox dərin idi.

-Onların axırına az qalıb onsuz da...Elə bilirsən bu qan yerdə qalacaq? Əsla! Onlar cavablarını alacaq, mütləq alacaq! -deyə-deyə Cəfər qəzəblə əlindən gələni edirdi ki, yaralının qanaxması dayansın. Hərdən üzünə yüngülcə şillə də vururdu ki, huşu getməsin. Yaralı isə halsız vəziyyətdə uzanıb sanki dodaqaltı nə isə deməyə çalışırdı.

- Qardaşım, yaxşısan? Nəisə istəyirsən?-deyə Cəfər həyəcanla yaralı zabiti dindirməyə çalışdı.

Zabit:

- Su...su...-deyə halsız halda dilləndi.

-Yox qardaş, yox, mən sənə indi su verə bilmərəm. Sən qan itirirsən, hal-hazırda mən bunu edə bilmərəm!

Cəfər əsgərin yarasını sarıya-sarıya cavab verdi. Özü də əlacsız və məyus idi susuz insana su verə bilmədiyinə görə. Başqa yolu da yox idi axı. Su versəydi qan durulaşmış daha çox gedəcəkdi. Bu isə zabitin həyatına son qoya bilərdi. Susuzluğu yatsın deyə su götürüb yaralının üzünə, dodaqlarına çəkdi.

- Qardaşım, bir azca da döz! Sənə yardım edəcək briqada haradasa indi özünü yetirəcək, - deyə o, yaralı zabiti sakitləşdirməyə çalışdı.

Atışma şiddətli şəkildə davam edirdi. Cəfərin başçılıq etdiyi tabor düşməyə layiqli cavab verir,

şəhid verməyinə, yaralanmağına baxmayaraq əsgərlərin hər biri canıyla, qanıyla düşmənin həm zirehli texnikasını, həm də canlı qüvvəsini məhv edirdi. Bunu görən düşmən qorxusundan geri çəkilir, Azərbaycan əsgərinin gülləsindən amanda qalmaq üçün qaçıb canını qurtarmağa çalışırdı.

Beləliklə, Cəfər baş qərargahdan yeni bir “İrəli!” əmrini aldı. Onlar olduqları mövqeni tərketməli idilər, çünki yeni plan üzrə hərəkət etmək əmri almışdılar. Budəfəki hədəf Azərbaycanın göz bəbəyi olan Şuşa idi.

Cəfər nə edəcəyini düşündü, axı yaralını köməksiz qoyub getmək vicdana sığacaq bir hal deyildi. Yaralılara yardım edəcək briqada isə harda olsa gəlib çatacaqdı.

Yaralı çoxlu qan itirdiyindən əlləri bumbuz, dodaqları isə gömgöy olmuşdu. Cəfər yaralının əllərini isitmək üçün onun əllərini ovxalamağa başladı. Elə bu zaman yaralı zabit onun əlini möhkəm sıxaraq elə bil nə isə deməyə çalışdı. Dilə gətirə bilmədiklərini gözü ilə, baxışları ilə deyirdi sanki. Ağrıdan, halsızlıqdan süzülən gözlərində qərribə bir istək oxunurdu. Sanki “Məni də apar özünlə, doğma Şuşamızı görmədən ölmək istəmirəm!” deyə hayqırtı oxunurdu o gözlərdə.

Rəngi getdikcə ağarır, daha da haldan düşürdü.
Zabit:

- Ş....şu...şaaa...- deyə qımıldandı....

-Sən sağalacaqsan, biz Şuşanı da görəcəyik, orda öz zəfərimizi qeyd edəcəyik. O bizi gözləyir, qardaş, bizi gözləyir! Artıq yolun sonuna yetişirik Allahın köməyilə...Bu zəhmət yerdə qala bilməz!- deyə Cəfər yaralıya ürək-dirək verirdi.. Elə bu zaman yardım heyəti özünü yetirdi.

- Mən getməliyəm artıq, Allaha əmanət ol, qardaşım! Bilmək olmaz, həyatdır, bəlkə nə vaxtsa görüşdük, - deyə Cəfər dilləndi. Bu sözü deyərkən o artıq anlayırdı ki, yaralının vəziyyəti yaxşı deyil. Bəlkə də ana torpaq növbəti şəhidini qarşılayacaqdı. “Bəlkə nə vaxtsa görüşdük”-deyərkən o, bu görüşün təkə həyatda olacağını yox, cənnətdə baş tuta biləcəyini də nəzərə almışdı. Axı Cəfəri və onun döyüşçülərini hələ ağır bir yol gözləyirdi. Heç kim bu müharibədən salamat çıxacağına sığortalanmamışdı axı. Vətənin igid oğulları ölümü gözə alaraq hünərlə atılmışdı bu oda, bu atəşə. Hətta şəhidliyin Allah dərgahında ən ali məqam olduğunu dərk edərək özlərinə bu şərəfi arzu edirdilər.

Cəfər sağollaşib əlini yaralının əlindən ayırmaq

istədi. Amma o yenə Cəfərin əlini sıxmışdı. Cəfər əyilib onun alnından öpdü və əlini onun əlindən ehməlcə üzdü.

Aldığı əmrə əsasən gecikə bilməzdi. Yaralının bu qəribə hərəkətinə üzülse də o, hədəfə doğru tələsməliydi. Elə ikicə addım uzaqlaşmışdı ki, arxadan yaralı zabitin özündə güc toplayıb, var qüvvəsilə, bəlkə də sonuncu nəfəsilə dediyi bir kəlməni duydu. Hansı ki, Cəfər bir ömür o kəlmədən ilham alıb arzularını həyata keçirməyə qərar vermişdi... Hansı ki, bapbalaca ürəyini fəth edib, ona vətən sevgisi aşılarmışdı... Hansı ki, körpə bir uşağın ata fəryadı, tökdüyü göz yaşları əks olunmuşdu o kəlmədə...

-“Zəfər türkün haqqıdır!”

Cəfər bir anlıq yerində dondu. Sanki başında fırtınalar qopdu həmin o anda. Və o fırtına Cəfərin ömür kitabını vərəqləyərək uşaqlığın ən unudulmaz səhnəsini canlandırdı gözləri önündə. Yerində donub qaldığı o bir neçə saniyə onun üçün bir ömrə bərabər idi. Bu sözlər ona olduqca əziz idi axı.

- Əli... Əli... Bu Əlidir, bu kəlməni ancaq o deyə bilər. Atası kimi...ancaq o! Çünki bu kəlmə ona məxsusdur!- deyə düşünərək cəld arxaya çevrilib yaralıya tərəf üz tutdu. Yaralının Cəfərin özü

ilə həmyaşlı olduğu aydın bilinirdi. Cəfər onun mundiri üzərindəki ad-soyadını oxudu:

-“Əli Hüseynzadə”...

Dizləri üstə oturub əllərilə onun üzündən tutdu, gözlərinə diqqətlə baxdı. O süzgün gözlərdə illər öncə rastlaşdığı balaca, gözüyaşlı oğlanın gözlərini gördü.

-Əli, bilirsən mən kiməm?!-deyə həyəcanla soruşdu. Əlinin cavabını gözləmədən sözünə davam etdi:

-Uşaqlıqda görüşmüşdük sənə, Əli! Atan şəhid olmuşdu, onun üçün ağlayırdın dənizkənarı parkda. Mən sənə yaxınlaşdım, yadımdamı Əli?! Cəfərdir adım, Cəfər! Mən o zamandan, o andan etibarən özümə söz verdim ki, mən də sənın atan kimi hərbi olacam. Səni, məni, vətəni-bizləri qoruyacam. Oldum da Əli, oldum! Mən hərbi oldum! Məhz sənın sayəndə! Mənim hərbi olmağımın əsl səbəbkarı sən oldun, sən!

Cəfər ürəyindəki sözləri bu bir neçə ana sığdırmağa çalışırdı. Qarşıda “İrəli!” əmri, arxada isə həyatın təsadüfən görüşdükdüyü unudulmaz biri...

-Həyatın işinə bir bax. İllər sonra bir-birinə rast gəlmək, özü də müharibədə, odun-atəşin içəri-sində....Kaş ki, belə vəziyyətdə görüşməzdik. Sən

ruhən həmişə mənimlə olmusan, Əli! Səni gördüyüm o gündən bəri mən səni ruhumda yaşatmışam hər zaman. Həmin dərddli, acılı, gözüyaşlı, “Ata!” deyə fəryad edən balaca uşaq olaraq... Həmişə nə vaxtsa, necəsə görüşəcəyimizi xəyal etmişəm... Amma belə yox, Əli, belə yox! Tale bizi yenidən görüşdürdü Əli!... Amma bax, yenə alınmadı... Yenə mən sənin ağrını-acını götürəcək nəşə edə bilmədim, Əli!... edə bilmədim!

Əli süzgün gözlərini Cəfərin gözlərinə zillədi, yanağında təbəssüm göründü. Bəlkə də deyəcək sözü vardı, bəlkə də şəhadətə qovuşmaq xoşbəxtliyini hiss edirdi. Bəlkə də o təbəssümlə Cəfərə zəfər yolunda uğur arzulayırdı, amma taleyin hökmü ona aman vermədi. Cəfərin gözlərinə baxaraq gözlərini əbədi yumub şəhadətə qovuşdu.

Möhkəm, əzmlı Cəfərin gözündən uşaqlıqda olduğu kimi gizlətməyə çalışdığı göz yaşları sel kimi axdı. O, Əlinin cansız cəsədini möhkəm qucaqladı. Həyatın bu sürprizi onu çaşqın vəziyyətə salmışdı. O, başını qaldırıb Əlinin solğun simasına sonuncu dəfə baxaraq:

-Şəhadətin mübarək, vətən oğlu!-deyə özünü ələ alıb ayağa qalxdı:

-Sənə söz verirəm, Əli! Sənin yanında qoyduğum,

gedə bilmədiyın yolu -Zəfər yolunu sonacan gedə-
cəm. Sənin və sənin kimi minlərlə vətənpərvər
igidlərin arzusunu həyata keçirəcəm! Gözlə qardaş,
gözlə! Məndən zəfər müjdəsi gözlə!

Cəfər uşaqılıqda olduğu kimi bu dəfə də yeni bir
qərarla Əlidən ayrıldı. Budəfəki qərarı isə tezliklə
zəfər çalılıb, Əlinin və onun timsalında digər şəhid-
lərin ruhunu şad etmək idi.

7-ci hissə

Böyük zəfər

Cəfər və silahdaşları bu dəfə daha çətin bir yolun yolçusu oldular. Qarabağın göz bəbəyi olan Şuşaya doğru addımlamağa başlamışdılar artıq. Şuşa şəhərini işğaldan azad etmək tapşırığı Azərbaycan əsgəri üçün əfsanəvi bir addım idi. Yüksəklik...Şuşa qalası...Silah-sursatın tükənməsi...Aydındır ki, belə bir vəziyyətdə hansısa silah-sursat daşıyan texnikadan söhbət gedə bilməzdi. Çünki həm dağlıq zona olduğuna görə, həm də hərbcilər uzun illər insan ayağı dəyməyən, onlara bəlli olmayan meşələrdən sakitcə-düşməni ayıq salmadan keçməli idilər. Silahlarının tükənməsini nəzərə alaraq igidlər “ bir güllə-bir hədəf” prinsipilə düşməni sərrast atəşlə məhv edirdi. Onlar xüsusən gecələr hərəkətə keçir, gündüzlər isə çox vaxt hava şəraitinə bağlı olaraq hərəkət edirdilər. Hətta gizlin hücum zamanı havanın tez-tez dumanlı olması onlara hədəfə doğru rahat şəkildə irəliləməyə zəmin yaradırdı. Bu haqq savaşında sanki təbiət də Azərbaycan ordusunu qoruyaraq düşmənin məğlubiyyətinə yol açırdı.

Düşmən Azərbaycan ordusunun belə bir addı-

mını, keçilməz bir səddən peşəkarcasına keçib Şuşanı azad etməyini heç ağına belə gətirə bilməzdi. Çünki onlar yüksəklikdə topladıqları silah-sursatları ilə, artilleriya atəşləri ilə Azərbaycan əsgərlərini hədəfə alırdılar. Buna baxmayaraq, igid əsgərlər bıçaqla, süngü ilə düşmənin gözündən yayınaraq, cəsarət və hünərləri ilə qayaları aşıb Şuşaya daxil olmağa müvəffəq oldu. Azərbaycan əsgəri bunu bacardı. Bu peşəkarlıq nağıllarda, əfsanələrdə olduğu kimi Azərbaycanın düşmənə, eləcə də bütün dünyaya olan qəhrəmanlıq, cəsarət nümunəsi oldu.

Beləliklə, Azərbaycan ordusu Şuşaya ayaq basdı. Düşmənin zirehli texnikasını, canlı qüvvəsini məhv etdi. Bu da artıq Azərbaycanın qələbəsi demək idi.

Cəfər “Şuşa” yazısını görcək:

-Şükürlər olsun, şükürlər olsun sənə, ey Allahım! Bizə qismət etdin Şuşaya qədəm qoymağı! Çünki bu bizim haqq savaşımızdı.

Ali Baş komandanın xalqa müraciətində söylədiyi “Şuşa, sən azadsan!” kəlməsi artıq böyük zəfərdən xəbər verirdi. Artıq üçrəngli bayraq Şuşada dalğalanır, döyüşçülər arasında zəfər abu -havası hökm sürürdü. Əsgərlər bir-birini təbrik edir, sevinclərini tezliklə ailələrinə, doğmalarına çatdır-

mağa tələsirdilər.

Dünyanın ən güclü silahlı qüvvələri arasında yer alan Azərbaycan ordusu ən müasir dövrün- iyirmi birinci əsrin müharibəsini apardı və qalib oldu. Bu qalibyyət, bu zəfər təkcə müasir xalqın zəfəri deyildi. Bu həm də illərlə düşmən tapdığı altında qalan ulu torpaqların, bu günədək canıyla, qanıyla vətən uğrunda savaşıyan oğul-qızların, gözüyaşlı qalan ataların, ana-bacıların, "Ata!" deyə fəryad edən Əli kimi minlərlə övladın zəfəri idi... Bu zəfər günahsız qurbanların, işgəncə görmüş məzlum insanların, Xocalının zəfəri idi.

Cəfər keçirdiyi bütün əzab və iztirabları tamamilən unutmuşdu. Gerçəyə çevrilən bu arzusu ona bütün əziyyətləri unutturmuşdu. O, sanki yenidən doğulmuşdu bu həyata. Axı onun ən böyük arzusu həyata keçmişdi. Axı o, uşaqlıqdan söz verdiyi, ömrünü bütövlüklə bu arzuya bağladığı hədəfinə çatmışdı. Bu arzu, bu hədəf tək onun deyildi axı.

Cəfər də ailəsinə bu xoş xəbəri verməkçün bir kənara çəkildi. Yüksəklikdən ətrafa baxdı. Bütün hər tərəf yamyaşıl məxmərdən don geyinmişdi sanki. Qarabağın bu gözəlliyinə heyran olmamaq mümkün deyildi.

- İlahi, necə gözəlliklər yaratmısan! İnsanı valeh edir bu mənzərə. Böyüklərimizin dediyi qədər var-

mış bu gözəllik. Hələ onlardan Qarabağın cənnət olduğunu duyanda xoşhal olmuşdum, öz gözlərimlə görmək daha da fərqli imiş... Düşmənlər bu gözəlliyi əldən vermək istəyərdi bəyəm? Gör nə qədər döyüşlərin şahidi olub bu meşələr, bu dağlar. Bu gözəllikləri əldə etmək üçün neçə-neçə canlar qurban gedib. Neçə-neçə ailələr yarımcan qalıb. Gör nə qədər arzular cəmlənib bu gözəllikdə... Xalqın illərlə arzuladığı, bu gün isə çin olan bir arzu... Qələbə arzusu, -deyə dərinədən ah çəkərək üzgün bir halda sözüünə davam etdi:

-Bu zəfər sevincini yaşamaq ən çox sənə haqqın idi, Əli! Sənə bu müharibədə yaşa dolmuş bir zabit olaraq rast gəldimsə, deməli sən də mənim kimi yaşadığın illər boyunca bu qələbə arzusuyla yaşamısan. Çox istərdim indi sənənlə burda birlikdə dayanmaq. Qələbə sevincini birlikdə yaşayaq. Cismən həyatda olmasan da, mən inanıram ki, ruhun buradadır.

Bu zəfər sənindir, Əli! Həm o balaca, gözüyaşlı olan körpə Əlinin, həm də torpaq sevgisi ilə şəhidlik zirvəsinə yetən igid Əlinin... Bax, sonunda haqq qalib gəldi! Zəfərin mübarək, ruhun şad olsun, ey vətən oğlu! -deyərkən dərinədən nəfəs aldı. Üzünü səməyə tutub, gözlərini yumdu və səsini bütün Qara-

bağ eşitsin deyə var gücüylə hayqırdı:

-ZƏFƏR TÜRKÜN HAQQIDIR!

Hayqıraraq söylədiyi bu kəlmə qayalara çırpınaraq öz əks-sədasıyla sanki Əlinin, atasının və onlar kimi minlərlə igid türk oğlunun haqq səsi olaraq vətən göylərinə ucaldı.

Düzgün seçim

Tural çox çalışqan və məsuliyətli bir şagird idi. O, öz savadı ilə, əlaçılığı ilə digər şagirdlərdən fərqlənirdi. Evə gələrkən ilk işi əynini dəyişib yemək yemək, dərhal da verilən ev tapşırıqlarını yerinə yetirmək idi.

Növbəti günlərdən biri idi. Məktəbdən evə qayıdanda yazı masasının üzərində yeni alınmış kompüteri görcək Tural sevincindən qışqırdı:

-Ura!...Ura!...Kompüter!... Mənim çoxdankı arzum...Çox sağol, atacan! Çox sağol!

Atası kompüteri ona doğum günü hədiyyəsi olaraq almışdı. Turalın sevincinin həddi-hüdudu yox idi. Sevincini necə ifadə edəcəyini bilmirdi. Axı çoxdan dilədiyi arzusu həyata keçmişdi.

Kompüterin alındığı bu beş gün ərzində Tural bəlkə də bir il boyunca oynamadığı qədər onun qarşısından çəkilmədi. Anasının “Dərslərini oxumuşsanmı, oğlum?” sualına isə hər zaman bir cavabı var idi: ”Anacan, sən mənim dərslərimdən nigaran olma. Heç indiyəcən görmüsənmi ki, mən səni bu haqda məyus edim?”. O, yaxşı oxumağına çox güvənirdi və bu güvən onun saatlarla kompüter qar-

şısında oturmağına cürət verirdi. Elə bu cürətə sığınaraq da Tural dərslərində özü də hiss etmədən zəifləməyə başlamışdı. Artıq beş gün idi ki, o həmişəkindən fərqli olaraq aşağı qiymətlərlə evə qayıdırdı.

Həftənin sonuncu dərslər günü idi. Tural artıq əvvəlki kimi “gedim tez dərslərimi hazırlayım” deyil, “gedim dünən tamamlaya bilmədiyim oyunumu oynayım” deyərək düşünərək sevincək evə tələsirdi.

Məktəbdən evə qayıdan Tural çantasını bir kənara atıb, əynini belə dəyişmədən kompüterin qarşısında əyləşdi. Hətta sevdiyi kitabları və başqa ləvazimatları da ona mane olmasın deyərək masanın üzərindən tələsik kənara itələdi. Kompüterini işə salıb oyun oynamağa başladı. Artıq yadına nə sevimli kitabları, nə dərsləri, nə də hələ tamamlamadığı rəsm işi düşürdü. Fikrini tamamilə oyuna yönəltdi. Necə aludə olmuşdusa əlinin karandaş qabına dəyib yerə düşməyinin belə əhəmiyyət verməmişdi.

Elə bu zaman anası onu mətbəxdən səslədi:

- Tural, oğlum, əl-üzünü yu, əynini dəyiş, gəl yemək ye!

- Mən yemək istəmirəm, anacan, ac deyiləm! - deyərək əslində Tural oyuna olan marağı səbəbindən aclığını hiss etmədi. Halbuki ac idi.

-Dərsdən gəlmisən, mənim balam... Necə yəni ac deyiləm?!

-Anacan, bir azdan gəlib yeyərəm, sən narahat olma!

-Yaxşı oğlum, ac olanda yeyərsən. Tural, gündəliyini gətir görüm, mənim balam! Həftəsonudur. Baxım görüm mənim igid oğlum bu həftə neçə “5”lə anasını sevindirəcək.- deyə anası qürurla vurğuladı.

Tural anasının aşağı qiymətləri görəcəyini düşünüb gündəliyi ona göstərməkdə bir az tərəddüd elədi. Amma başqa yolu yox idi. “Məktəbdə qalıb” deyə yalan da uydura bilərdi. Amma bunu etmədi, heç edə də bilməzdi. O, heç vaxt heç kəsə yalan danışmırdı, ələlxüsus ata-anasına. Anası “Ən acı həqiqət olsa belə valideynlərə yalan demək doğru deyil” prinsipilə böyütmüşdü onu. Onun dürüst və doğru danışan olmağı Turalı öz əhatəsinə xüsusi olaraq sevdirmişdi. Ona görə də “doğruluq prinsipi”nə əməl edərək gündəliyini anasına apardı:

- Buyur, anacan! Bilirəm danlayacaqsan məni-deyərək xəcalətli halda başını aşağı saldı...

-Sən hələ əynini dəyişməmişən? -deyə anası Turala irad bildirdi.

- Dəyişəcəm indi, ana!

Ana gündəliyi aldı, açarkən gördüklərinə inanmadı. Məyus halda bağlayıb yenidən Turala uzatdı:

-Al! Mənim igid oğluma bu qiymətləri yaraşdırmadım. Sənə bundan başqa heç nə demirəm, Tural!

Tural anasının üzünə baxa bilmədən başısağa halda gündəliyi götürdü və üzgün vəziyyətdə otağına qayıtdı. Anasının dediyi bircə kəlmə ona vicdan əzabı yaşatmışdı. Axı valideynlərin ondan razılığı Tural üçün hər şeydən önəmli idi. Axı bu həftə o, aldığı qiymətlərlə anasının etimadını doğrultmamışdı.

Otağa girər-girməz yenə kompüter onu maqnit kimi özünə cəlb etdi. Heç nə olmamış kimi əynini belə dəyişmədən, böyük maraqla oyununa davam etməyə başladı.

Bir az oynamışdı ki, nəhayət onu yuxu apardı. Elə masaya söykənmiş halda da yuxuya getdi...

- Görürsünüz, yenə bizimlə necə rəftar etdi? Halbuki əvvəllər məktəbdən qayıdanda bizimlə maraqlanardı, bizə diqqət göstərərdi, - deyə kitablardan biri gileyilməyə başladı.

Dəftər:

- Düzdür, yeni dostunu gördükdən bəri bizə heç əhəmiyyət də vermir!

Qələm:

-Hələ məni demirsiniz... itələdi atdı kənara, lazımsız əşya kimi... - söhbətə qoşuldu.

Karandaş:

-Haqlısınız dostlar, hələ dəyib yerə düşdüyümüz zaman heç əyilib yığmadı da bizi.

Rəsm albomu:

- Üzərində hər gün həvəslə davam etdirdiyi rəsmi belə artıq görməzdən keçdi, - deyə məyus halda dilləndi.

Kitab:

-Dostlar, belə getsə dostumuzu itirə bilərik! Biz onu özümüzə yaxınlaşdırmalıyıq!

Dəftər:

- Bunu necə edə bilərik dostum?Axı onun bizə qarşı olan marağı tamamilə yox olub...- deyərək sözünə davam etdi:

-Bütün bunların hamısının günahkarı bax, bu kompüterdir. O, evə gəlməyəydi hər şey öz qaydasında gedəcəkdi, dostumuz da bizdən üz çevirməyəcəkdi.

Kitab:

-Düzdür, dəftər, amma biz bu çətinliyin öhdəsindən birgə gəlməliyik!

Elə bu zaman kompüter:

-Siz bununla nə demək istəyirsiniz?! Olmaya məni gözüünüz götürmür, hə?-deyə qəzəbli halda dilə gəlmiş və sözüünə davam etmiş:

- Bilirsiniz, özünüzü çox yormayın, artıq Turalın sizə zərər qədər də marağı yoxdur. Mən sizdən daha maraqlıyam. Siz onu mənim qədər əyləndirə bilməzsiniz. Ha-ha-ha!

Kitab:

-Doğrudur, cənab, sən onu əyləndirirsən, amma bunu da bil ki, Turalın indiyədək yaxşı oxumağında, uğur qazanmağında bizim zəhmətimiz böyükdür. Səndən öyrəndikləri isə ancaq boş-boş, mənasız oyunlardan başqa bir şey deyildir. Bununla Tural heç vaxt uğur qazana bilməz!

Karandaşlardan biri:

-Düzdür, sənənlə tanışlığı çox yaxşıdır, sən haqda məlumatlı olmağına da sözüümüz yoxdur. Əslində kompüter hamı tanımalıdır, amma bu qədər vaxtını almağın onu ancaq uçuruma apara bilər.

Kompüter:

-Ha-ha-ha! Bəsdir boş-boş danışdınız! - deyərək lovğalanaraq söyləmiş.

Qələm:

- Cənab kompüter, sən bunu unutma ki, biz əsl dostuq, dostluğumuza da sadıq. Sənin dostumuza

zərər verəcəyinə göz yuma bilmərik. Biz buna əsla izin verməyəcəyik!

Kompüter:

-Ay aman, dostlara bir bax! Hm...

Kitab:

-Bəli, biz ona uğur gətiririk, ona çalışmaqda kömək edirik. Biz hər zaman birlikdəyik. Bəs sən? Sən söylə görək, ey cənab, sən Turala nə öyrədir-sən? Sən ona hansı uğuru qazandırmısan bu beş gün ərzində? Məktəbdə qazandığı mükafatlarda sənə hansı səyin, zəhmətin var? - əsəbi halda kompüterə üz tutdu.

Kompüter:

-Nədir, yoxsa paxıllığınız tutur, hə?! Onun sizin heç birinizə ehtiyacı yoxdur daha, ey “sadiq dost” yığını!

Əşyalar:

-Baxarıq! - deyə səs-səsə verdi.

Tural otağına daxil olanda əşyaların mübahisə etdiyini gördü. Səs-küydən qulaqlarını ovuclarına alıb qışqırdı:

-Bəsdirin! Susun! Bu nə mübahisədir edirsiniz boş-boş!

Qələm:

- Tural, biz düşünürük ki, sənənin bu təzə dostun səni heç də yaxşı yola sövq etmir. Ona görə....

-Susun dedim! Mən özüm öz işimi sizlərdən yaxşı bilirəm! Mənə ağıl öyrətməyin! Sizin heç biriniz mənim işimə qarışa bilməzsınız! -deyə Tural qəzəbli halda qələmin sözünü kəsdi.

Kitab:

-Axı biz sənənin ən sadıq dostlarıyıq, Tural! O isə təzə gəlib və gəlişi ilə səni düzgün istiqamətə yönəltmir. Biz sənə görə çox narahatıq, dostum! Dediklərimiz sənə acıq gəlsə də biz bunu sənə deməliyik. Çünki əsl dost hər zaman həqiqəti söyləyəndir, xoş qarşılanmasa belə...

Tural:

-Siz başa düşmədiniz? Sizə bunun heç bir dəxli yoxdur! Nə olsun ki, sizinlə dostam, o da artıq mənim dostumdur və o mənimçün daha maraqlıdır!

Dəftər:

-Sən bunu necə deyə bilərsən? Deməli, sən bizim zəhmətimizi, dostluğumuzu heç saydın! -deyə məyus halda dilləndi.

Albom:

- Bax, çəkdiyən şəkillərə bir bax! Gör necə dost olmuşuq biz sənənlə. Mən sənənin sevərək çəkdiyən bütün şəkilləri üzərimdə daşıyıram. Kitab sənə hətə zaman həmsöhbət olur, sənənin keyfin olmayanda o

səni sakitləşdirir. Dəftər sənin bütün yazılarını öz çiyinlərində daşıyır. Qələm sənin biliklərini qələmə alır, rəngli karandaşlar sənin yazılarını, rəsmlərini gözəlləşdirir....

Kompüter:

- Ha-ha-ha! - qəh-qəhə çəkərək söhbətə qatıldı:
-Sizlər Turalı yoldan çıxara bilməzsiniz! Niyə axı bunu qəbul edə bilmirsiniz?! O artıq mənimlə ən yaxın dostdur və bizə birlikdə əylənmək sizlə məşğul olmaqdan qat-qat artıq xoşdur! Hə, Tural, düz demirəm?

Tural:

-Hə! Doğrudur! Kompüter mənim üçün çox maraqlı və əyləncəlidir. O çox yaxşı dostdur, siz niyə onu bu qədər sıxma-boğmaya salmışınız, mən anlamıram! Onun gəlişi ilə nə dəyişib axı? Burada mübahisə yaradacaq nə vərə belə ?!

Bayaqdan baş verənləri məyus halda izləyən, səbrlə dinləyən gündəlik Turalın onlara qarşı bu hərəkətinə dözə bilməyib özündən çıxdı:

- Çox təəssüff Tural, çox təəssüf! Sən hələ də bu mübahisənin nə səbəbdən baş verdiyini anlamırsan? Nə bizim, nə də sənin valideynlərinin bu çalışmaları heç birinə ehtiyacı yoxdur. Onlar da, biz də sənə üçün çalışırıq. Biz hamımız sən uğur qa-

zanasan deyə bu yolda səy göstəririk. Sən özün də hiss etmədən uçuruma doğru gedirsən və bu gedişlə səni sevənlərin etimadını itirirsən. Özü də məhz bu “dost”unun sayəsində, əlbəttə ki, əgər ona “dost” demək olarsa...

Gündəlik kompüteri göstərərək sözüünə davam etdi:

- Sən həyatda dost seçərkən ehtiyatlı və diqqətli ol! Düzgün dost seçməmək doğru olmayan yolu getmək deməkdir. Dost seçimi çox mühüm məsələdir, unutma!

Kompüter:

-Düzgün danış! - deyə gündəliyə acıqlandı.

Gündəlik:

- Biz doğru danışırıq, çünki əsl dost o kəsdir ki, sənə özün haqda həqiqətləri desin. Sən çox gözəl bilirsen ki, Turala dərs oxumaqda böyük maneələr yaradırsan və bununla da fəxr edirsən. Deməli sən əsl dost deyilsən. Əgər sən yaxşı dost olsaydın onun bütün gününü oyunlara sərf etməzdin, ona lazımı biliklər verərdin. Bununla da sən ona yaxşılıq deyil, əsl pislilik edirsən!

Kompüter:

- Tural, dostum, onların hamısı paxıldır, sən onlara qulaq asma! Biz beş gündür dostluq edirik.

Sənin bu beş gün ərzində mənə qarşı olan sevginə, marağına paxıllıq edir hamısı!

- Bilirsiniz, beş gündür gəlməyinə baxmayaraq mən kompüterini sizin qədər sevirəm. Qəbul etsəniz də, etməsəniz də bu həqiqətdir! Yığışdırın daha bu mübahisəni! Onun mənə heç bir zərəri toxunmayıb! O mənim əsl dostumdur! Vəssalam! - deyərək Tural əsəbləşib yumruğunu masaya çırpdı.

Gündəlik:

- Eləmi Tural?! İndi ki, belə oldu, mən sənə sübut edərdəm kimdir sənin “ əsl dostun”!

Gündəlik qəzəb dolu halda vərəqlənməyə başladı. O, vərəqləndikcə Turalın bu beş gün öncəyədək olan “5”ləri də etiraz dolu qışqırıq səslərilə gileyilməyə başladılar:

- Tural, bəsdir, özünə gəl! Beş gündür bizi narahat edirsən. Axı sən belə deyildin! Biz səni tanıya bilmirik! Cərgəmizə yad, bizə uyğun olmayan, bizə yaraşmayan qiymətləri qatmışan! Biz “5”lərin yanında onların nə işi var, Tural?

-Eeehh, indi də siz başladınız?!-deyə Tural qəzəblə “5”lərə acıqlandı.

-İndi ki, sən bizim iradəimizi qəbul edib özünü düzəltmək istəmirsən, biz də səndən üz çevirəcəyik. Qoy sənin gündəliyini biz yox, həmin o aşağı

qiymətlər bəzəsin! Sən öz sadıq dostlarının qədrini bilmirsənsə, bizim burda qalmağımızın heç bir mənası yoxdur! -deyə “5”lər bir-bir gündəlikdən kənara atılıb onu tərk etməyə başladılar.

Tural məyus və həyəcan dolu səslə dilləndi:

- Dayanın! Dayanın! Hara?! Hara gedirsiniz?! Axı siz mənim dostlarımsınız! Getməyin, məni tərk edib getməyin! Axı mən sizi qazanmaq üçün əziyyət çəkmişəm! Deməli, çəkdiyim əziyyət hədərimiş?! Dostlar!

Dəftər:

-Bax, Tural, gördün?! Əziyyətinə həyafın gəldi, hə?! Sən bu addımınla, səhv dost seçiminlə nəinki öz əziyyətini, bütün hamının əziyyətini yerə vurdun. Əsas da ata-ananın... Necə sən əziyyət çəkib bu “5”ləri qazanmışan, ata-anan da səni əziyyətlə, min bir zəhmətlə böyüdüb boya-başa çatdırıb. Onlar hələ də sənin üçün çalışır, amma sən... bir özünə bax.... Sən necə?! Onlar üçün nə edirsən?! Əslində heç nə etməyini də istəmirlər, bircə yaxşı oxumağından, vaxtını səmərəli keçirməyindən başqa... Diqqətlə düşünsən görərsən ki, onların səndən istədikləri, umduqları, sənin qəzəbinə səbəb olan tələbləri məhz sənin özün üçün, sənin gələcəyin üçündür, Tural! Atan sənə kompüterini

alarkən sənin iradəyə güvənmişdi, amma sən, sən isə bu inamdan sui-istifadə etdin! Nə isə...biz dəyəcəklərimizi dedik, sən də otur yaxşı-yaxşı düşün. Bundan sonra özünə düzgün dost seçməyə çalış! - deyərək dostlarına üz tutdu:

- Gəlin dostlar, gəlin gedək! Biz daha burda qala bilmərik. Qoy onun yanında sevimli kompüteri, bir də qazandığı aşağı qiymətlər qalsın!

Beləliklə, əşyalar Turaldan narazı və küskün halda səs-səsə verərək otaqdan çıxmağa başladılar.

Kompüter:

-Gedin, gedin! Mən sizə demişdim axı! Bizi rahat buraxın! Ha-ha-ha! Ha-ha-ha!

Kitab:

-Sən hələ də heç nə anlamırsan Tural. Biz dostların səni tərək edirik, sən isə rahat şəkildə baxırsan. Sən bu vəziyyətdən ayılmasan bataqlığa batacaqsan, Tural! Oyan Tural, oyan! Oyan! - deyə məyus halda son sözünü söylədi.

-Oyan Tural! Əynini də dəyişmədən burda yatmısan oğlum. Belə olmaz axı...,- anasının dediyi bu sözləri eşitcək getdiyi dərin yuxudan ayılan Tural, həyəcanlı halda qapıya nəzər saldı. Axı bir neçə an bundan öncə bütün dostları bu qapıdan çıxıb onu tərək etmişdi. Onu tərək edən əşyaların etiraz dolu

səsləri qarşısındakı kompüterdə oynadığı oyunun səs-küyü, kitabın söylədiyi son söz isə anasının ehmalca onun kürəyinə toxunmaqla “Oyan, Tural, oyan!” dediyi kəlmələr idi. Daha sonra tez kitab-dəftərinə nəzər yetirdi. Bir-bir hamısını “Yerindədirmi görəsən?!” düşüncəsilə yoxlayırmış kimi onları itələdiyi yerdən əlinə alıb köksünə sıxdı. Tələsik qələmlərinə baxdı:

- Hamısı burda... - deyə dodaqaltı dilləndi.

- Karandaşlarım! - deyə həyəcanla yerə dağılmış karandaşları yerdən yığıb qabına yerləşdirərək yerinə qoydu. Sonra gündəliyi götürüb vərəqləməyə başladı. Beşlərin hamısını yerində görüb sevindi. Daha sonra isə bu beş gün ərzində aldığı aşağı qiymətlərə baxıb xəcalət hissi keçirdi. Dostlarının ona yuxusunda dediyi kimi, həqiqətən də bu aşağı qiymətlər “5”lərin yanına heç yaraşmırdı.

Tez rəsm albomunu açdı, şəkillər də yerində idi. Yaşadıqlarının bir yuxu olduğuna çox sevindi. Ayağa qalxdı, kompüteri söndürdü və dedi:

- Anacan, bağışla məni. Mən səhvimi başa düşdüm artıq. Sənə söz verirəm bir daha heç vaxt sizin zəhmətinizi yerə vurmaram. Kompüteri də ancaq tətillə vaxtlarında müəyyən saatlarda istifadə edəcəm.

Ana təəccüblə Turala baxdı. Onu bu qısa müddət ərzində çoxdan arzuladığı kompüterdən imtina etdirməyə nə vadar etdi görəsən? Axı Tural kompüteri uzun müddət idi arzu edirdi.

- Oğlum, nə oldu sənə birdən-birə?! Deməli tezliklə səhvini başa düşdün. Sən mənim ağıllı balamsan. Mən inanıram ki, sənin gündəliyində bir də aşağı qiymətlərlə rastlaşmayacam.

Turalın bu qısa vaxt ərzində gördüyü yuxu, ona sevdiklərini dəyərləndirmək, nəyin xeyirli, nəyin zərərli olduğunu ayırd etmək, düzgün dost seçmək, iradə zəifliyinə son qoymaq üçün bir dərs oldu.

-Ana, gördüyüm hər şeyi həyatda yenidən əldə edə bilərəm, amma sizin etimadınızı, inamınızı, dostluğu yenidən qazanmaq çox çətin olar mənə. Mən sevdiklərimi itirmək istəmirəm! -deyərək anasını bərk-bərk qucaqladı.

Unudulmayan yaxşılıq

İsti yay günlərindən biri idi. Bağçada güllər-çi-çəklər açmış, bülüllər cəh-cəh vurur, təbiət sanki insana nəğmə oxuyurdu. Həvəslə qurduğu kiçicik yuvasına yem daşıyan ana sərçə körpə balalarını yedizdirir, onları bəsləməkdən yorulmurdu.

Günlərin bir günü ana sərçə yem dalınca getmişdi. Balalardan biri uçmağa cəhd etdi, amma uça bilməyib yuvadan yerə yıxıldı. Yerdə də qanadlanıb uçmağa çalışdı, möhkəm zədələndiyi üçün heç cürə uça bilmədi.

Bağ sahibinin iki balaca oğlu, bu oğlanların da Məstan adlı pişiyi var idi. Bu uşaqlar həmişəki kimi bağçada oynayırdılar. Elə bu zaman Məstanın nə isə tutmaq istədiyini gördülər. Diqqət edib baxdılar ki, Məstan quyruğunu bulaya-bulaya kiçik, zəif bir sərçəni pusur ki, üstünə atılıb onu parçalasın. Onlar Məstanın qarşısını alıb bala sərçəni tutdular. Onu sevib əzizləyə-əzizləyə evə gətirdilər. Pəncərənin önünə bir qəfəs qoyub sərçəni ora yerləşdirdilər. Biri ona su gətirir, digəri çörək ovub yedizdirir, onunçün sığınacaq düzəldib onu bəsləyərək sağaltmağa çalışırdılar. Onlar balaca quşciğazın sağalıb uça bilməyini səbirsizliklə gözləyirdilər.

Səhər yenicə açılmışdı. Uşaqlar bala sərçənin

səsinə yuxudan oyandı. Sərçə pəncərədən nə isə görmüş kimi hay-küy salmağa başlamışdı. Onun səsi bütün evə yayılmışdı. Uşaqlar nə baş verdiyini anlamaq üçün tələsik pəncərə önünə keçdilər. Gördükləri mənzərə onları heyrətə gətirmişdi.

Bağçanı quşların səsi bürümüşdü. Ancaq sərçələrdən birinin budəfəki civiltisi həmişəki kimi məlahətli deyil, əksinə, qəzəb və həyəcan dolu idi. O, uçaraq özünü həyətin bu divarından o divarına, o divarından bu divarına çırpır, sonra bala sərçənin olduğu pəncərənin o tayında dayanıb, sanki nə isə demək istəyirmiş kimi fəryad edirdi. Bu həyəcan balasından nıgaran olan, onu tapmağa cəhd edən ana sərçənin fəryadı idi. Balasını görüb ona yaxın gələ bilmədiyinə görə özünü dağa-daşa çırpırdı ana sərçə.

Uşaqlar balanı anaya təhvil vermək istədilər. Onu qəfəsdən çıxarıb uça biləcəyini yoxlamaq üçün yerə qoydular. Bala sərçə uçmaq üçün qanad açsa da, hoppanmağa çalışsa da heç cürə bacarmadı uçmağı. Göründüyü kimi o hələ də sağlamlığına tam qovuşmamışdı.

Bu səbəbdən uşaqlar ana-balanı görüşdürməyə nail ola bilmədilər. Sərçələr narahat olmasın deyər məyus halda qəfəsi pəncərə qarşısından götürüb

evin başqa bir yerinə qoydular. Buna baxmayaraq ana sərçənin fəryadı tezliklə sona çatmadı. O, uzun müddət çırpındıqdan sonra gözdən itdi.

Uşaqlar balanın tez sağalması üçün əllərindən gələni əsirgəmərdilər. Onun qulluğunda durur, əzizləyir, uçma bacarığını tez-tez yoxlayırdılar. Axı onlar da başa düşürdülər ki, ana-balanı bu qədər həsrətdə saxlamaq çox böyük günahdır.

Bala sərçənin qəfəsdə olan müddəti üç günədək çəkdi. Bu üç gün ərzində ana sərçə hər səhər balasının görüşünə gəlir, özünü o yan-bu yana çırparaq bala həsrətilə fəryad edirdi. Bala sərçə isə artıq yavaş-yavaş öz sağlamlığına qovuşurdu. Nəhayət, uşaqlar onu anasıyla görüşdürmək qərarına gəldilər.

Növbəti günlərdən biri idi. Səhər açılar-açılmaz ana sərçə səsilə öz gəlişini xəbər verdi. Uşaqlar səse tez yuxudan ayılıb bala sərçəni həyəətə çıxartdılar. Axı onlar neçə gündür məhz bu anı gözləyirdilər...

Uşaqlar qəfəsi açıb sərçəni buraxdı, özləri isə çəkilib kənardan ana-balanın sevgi dolu görüşünü izləməyə başladı. Balasını görən ana sərçə tələsik onun yanına uçub gəldi. Ona yaxınlaşıb dimdiyi ilə oxşadı, sığalladı. Sonra bala sərçə də anasına sığı-

naraq başını onun qanadı altına salmağa başladı. Beləcə, sərçələrin üç günlük həsrətinə son qoyuldu. Ana sərçə balasına uçmağı öyrətməyə çalışdı. Özü dəfələrlə balasına uçmaq qaydasını göstərərək onu da bu hərəkətləri etməyə təhrik etdi. Bala isə hoppanır, bir az qanad çalır, uça bilmədən yenidən yerə düşürdü. Bir neçə dəfə eyni hərəkəti göstərdikdən sonra bala sərçə artıq uçmağı öyrəndi. Bir-iki dəfə qısa uçuş edib əməlli-başlı uçmağa başladı. Ana sərçə uçaraq balasını arxasınca apardı.

Uşaqlar onların qovuşmağına çox sevindilər. Elə təzəcə addım atırdılar ki, evə keçsinlər, birdən başlarının üstündə ucadan civildəyən sərçə səsi eşitdilər. Tələsik çönüb ona nəzər saldılar. Bu səs bala sərçənin ona yardım, xeyirxahlıq edən iki oğlana ünvanladığı təşəkkür hayqırtısı idi. O, anasından ayrılıb, sanki uşaqlara təşəkkür etmək üçün qayıdıb gəlmişdi. Onların başı üstə hay-küylə iki dəfə dövrə vurduqdan sonra uzaqlaşıb gözdən itdi. Beləliklə, bapbalaca bir sərçənin yaxşılığı anlayacaq qədər hissiyyatlı olduğu uşaqları heyrətə gətirmişdi. Halbuki onlar bala sərçəni sağaldarkən ondan heç bir təşəkkür ummamış, əksinə sevərək onu sağaldıb anasına təhvil vermişdilər. Balaca

quşcıgazın bu böyük addımı-unutmadığı yaxşılıq, uşaqlarda insanlara, canlılara qarşı şəfqət, xeyirxahlıq və sevgi hissini daha da möhkəmlətməyə zəmin yaratdı. Öz valideynlərindən hər zaman yaxşılıq, xeyirxahlıq, əsl insanlıq barəsində eşitdiklərinə və gördüklərinə baxmayaraq, etmiş olduqları bu yaxşılığın onlara ruhən zövq və xoşbəxtlik bəxş etdiyini hiss etdilər. Qarşıdakı bir canlıya xoşbəxtlik bəxş edərkən, əlbəttə ki, əsl insan özünü ondan daha da xoşbəxt hiss edir. Həqiqətən, təmənnəsiz yaxşılıq, yaxşılıqların ən üstünüdür. Atalar demişkən: "Çörəyi at dəryaya, balıq bilməsə də Xaliq bilər".

Mən

Orxan çox ərköyün və özündənrazı bir oğlan idi. Demək olar ki, onun hər istəyi ailədə həyata keçməli idi. Yoxsa bu ərköyün bala göz yaşlarıyla, qışqırığı ilə saatlarca hamını “qorxuda” bilərdi. İstəyi yerinə yetincə sakitləşər, əhval-ruhiyyəsi düzələrdi. Bu minvalla da Orxan məktəb yaşına gəlib çatdı.

İlk dərs günü ata-anası onu sevinclə məktəbə apardı. Bütün məktəblilər kimi müəlliməsi onu da sinif cərgəsinə aldı. İlk zəng çalındı, məktəblilər valideynləri ilə sağollaşıb sinif otaqlarına yollandılar. Orxan sinifə girər-girməz tez qaçıb ilk sırada özünə yer elədi. Bunu görən müəllimə onu yerindən qaldıraraq öz iradını bildirdi və hər kəsi uyğun olaraq yerləşdirdi. Müəllimənin bu hərəkəti Orxan üçün heç də xoşagələn olmadı. Orxan sinif yoldaşlarına nisbətən gəlimli, ucaboy olduğundan müəllimə onu arxa partada əyləşdirdi. Arxada oturmağı özünə sığışdırmayan Orxan dilə gəldi:

-Müəllimə, mən arxada oturmaq istəmirəm, - deyərək gözü dolmuş halda müəlliməyə səsləndi:

- Niyə oğlum, nə oldu ki? Sən tək deyilsən axı...

Bax, səninlə yanaşı gör arxada oturan neçə şagird var, - deyərək Orxanın başını sığalladı və ona nəvazişlə başa salmağa çalışdı:

- Bax, oğlum, ucaboy olduğunuza görə mən səni və digər şagirdləri arxada otuzdurdum. Arxada oturmaq hamıdan geridə olmaq demək deyil ki, oğlum. Sadəcə, əgər sizi ön partada otuzdursaydım, o zaman sizə nisbətən boyu balaca olan şagirdlərə lövhəyə baxmaqda maneə yaranardı. Aydındırımı?

Orxan “bəli” deyərək başını ehmalca yelləsə də ürəyində bu halla barışmaq ona çox çətin idi. Axı o, “birinci” olmadığı halı qəbul edə bilmirdi. Beləliklə, Orxan ilk gündən oturduğu yerdə narazı olsa belə dərslərinə davam etməyə məcbur oldu. Ərköyün olmasına baxmayaraq o, çox çalışqan və əlaçı şagird idi.

Növbəti dərs günü idi. Müəllimə uşaqları iki-iki cərgəyə düzüb həyətə çıxarmağa hazırlaşdı. Birdən Orxanın qəmgin halı, narazı baxışları onun nəzərini cəlb etdi.

- Orxan, niyə narahatsan? Bəlkə haransa ağrıyır, mənim balam?!

- Heç nə olmayıb, heç yerim ağrıyır, müəllimə, deyərək Orxan titrək səslə cavab verdi. Görünür, o, göz yaşlarını güclə gizlətməyə çalışdı. Ağla-

mağı özünə sığışdırmırdı axı bu balaca oğlan.

- Oğlum, nə oldu sənə, de görüm,- deyə müəllimə ondan üzgünlüyünün səbəbini soruşdu:

- Heç...Mən...Mən sırada birinci dayanmaq istəyirəm,- deyə Orxan dilə gəldi.

Onun üzülməyinin səbəbi müəlliməyə aydın oldu. Orxan cərgənin ortasında dayandığına görə çox üzgün idi. Müəllimə onu dinlədikdən sonra başına sığal çəkib dedi:

- Orxan, oğlum, cərgənin önündə və ya hər hansı bir tərəfində dayanmaq əsas deyil. Əsas sənənin bu cərgədə var olmağındır.

Orxan gözlərini yerə dikərək müəllimənin sözlərini diqqətlə dinlədi. Müəllimə isə öz növbəsində Orxanın “mən” prinsipinə əməl etmədən uşaqları həyəətə apardı. O, əslində Orxanın yerini ön sıraya dəyişə bilirdi, amma bunu bilərəkdən etmədi. Çünki o, Orxanı bu səhv xasiyyətindən bacardıqca uzaqlaşdırmalı idi. Bu ərköyün balaca “mən” düşüncəsilə həyatda çox əziyyət çəkə bilər axı. Axı həyat insanı hər zaman əzizləmir, axı həmişə tumarlayıb yüksəkdə tutmur...Orxan böyüdükcə onun içindəki “mən” də özüylə birləşib böyüyürdü axı...

Növbəti dərs gününün sonu idi. Müəllimə gün-

dəliklərə qiymət yazdıqca onları üst-üstə yığıb əlinə götürdü. Şagirdləri çağıraraq hər gündəliyi öz sahibinə verdi. Adlar çəkildikcə Orxan qəzəbini gizlədə bilmirdi. Axı onun adı yenə də ilk olaraq çəkilməmişdi. Nəhayət, ən sonda öz adını eşidən Orxan yerindən qalxdı və “məni həmişə axıra salırsınız!”- deyə dodaqaltı deyinə-deyinə gündəliyini götürüb geri qayıtdı. Müəllimə onun yenə narazı olduğunu görüb dedi:

-Orxan, bir yaxşı düşün görüm, gündəliyi ilk və ya son olaraq götürməyin bir fərqi varmı? Əsas onun içərisindəki qiymətin yaxşı olmağıdır oğlum!

-Müəllimə, mən birinci olmağı sevirəm axı...

-Orxan, sənin gündəliyin neçənci idi ki?

-Ən axırını, - deyə cavab verdi.

-Mənə de görüm, sənin gündəliyin paylanarkən ən axırını idisə, bəs qiymət yazılarkən neçənci imiş?

Axı müəllimə təsadüfən məhz onun gündəliyinə ilk olaraq qiymət yazmışdı. Məhz ona görə də Orxanın gündəliyi aşağıdan birinci idi. Hətta sinifdə bu gün ən çox “5” qazanan da məhz Orxan idi.

Orxan utandığından başını aşağı saldı. Yersiz “mən” prinsipi ona hədsiz xəcalət hissi yaşatdı. Utandığından qıpqırmızı qızaran yanaqlarında bu

açıq-aydın görünürdü. Bu özü də ərköyün, özündənrazi bir uşağın səhvini başa düşməsi olaraq çox müsbət bir hal idi. Səhvi başa düşmək, onu düzəltməyə can atmaq, əlbəttə ki, insanın düz yolda addımladığının göstəricisidir.

-Uşaqlar, unutmayın ki, bizə xoş görünməyən işlərdə o qədər gözəlliklər aşkarlanır ki. İnsan həyatda həmişə öndə dayana bilməz! Nə qədər ki, "mən" deyə düşünüb davranacaqsınız, nə qədər yüksəlsəniz də, tanınmış bir şəxsiyyət olsanız da o söz sizə hər zaman əngəl yaradacaq həyatda. Çox vaxt "mən" düşüncəsi sizi hər kəsin önündə utanc vəziyyətlə salacaq. Yüksəlmək üçün, öndə olmaq üçün öz qabiliyyətini, bacarığını, savadını "mən" demədən inkişaf etdirməlidir insan. İnsanı insan edən onun dayandığı yer deyil, insanlığı, ağılı, davranışı, düşüncələridir. Bir də bunu unutmayın ki, insanı ucaldan onun "mən" demədən atdığı addım və göstərdiyi sadəlikdir.

Sehrbaz

-Görəsən, niyə anaların dedikləri doğru olur, hə? Onlar hər şeyi əvvəlcədən bilir. Axı bu necə ola bilər, anlamıram, - deyə balaca Aysel təəccüblə dodağını büzüb, çiyinlərini çəkdi. Öz-özünə düşünərək dodaqaltı mızıldanmağa başladı:

- Görəsən niyə? Niyə? Mən düşünməliyəm və düşünüb bu suala cavab tapmalıyam. Niyə? Niyə?

Aysel gözlərini bir nöqtəyə zilləyib düşünməyə başladı. Birdən:

-Tapdım, tapdım! - deyə nə isə xatırlayıbmış kimi sevincək yerindən qalxdı və tələsik anasının yanına yüyüdü.

-Ana, tapdım! Mən çoxdan düşündüyüm bir suala cavab tapdım, anacan! - deyə sevincək anasına sarıldı.

-Nə yaxşı, de görüm! O hansı sualdı ki, cavabı səni belə sevindirir, ağıllı qızım?

- Bax, ana, keçən gün gəlinciyimin donunu tikmək üçün iynə almışdım əlimə. Onda sən mənə dedin ki, “ Hələ balacasan, əlinə batar iynə. Bir az böyüyəndə tikərsən!”. Mən səni dinləmədim, donu tikmək istədim, iynə də batdı əlimə.

Dünən dolabdan ən sevdiyim fincanı götürmək

istədim, stula çıxarkən sən dedin “Çıxma, yıxılarsan!”. Mən sənin sözüne qulaq asmadım, az qala yıxılacaqdım. Nə yaxşı ki, sən məni tutdun, anacan!

Bacı evdən çıxarkən dedin ki, ”Başına papaq gey, xəstələnərsən!”. O da “Mənə istidir, ana!”-deyərək papağı geyinmədi. Evə gələndə də xəstələndi. Bax, gördün? Yenə hamısı sən deyən kimi oldu...

Sualım da bu idi ki, axı analar hər şeyi önvəldən necə bilir.

- Aha, deməli səni yamanca düşündürübmiş bu sual. Cavabı nə oldu, hə? -deyə ana maraqla Ayseldən cavab gözlədi:

-Sadə, çox sadə! Mən bu fikrə gəldim ki, siz analar əsl sehrbazsınız!

Ayselini bu cavabını eşidən ana ürəkdən qəhqəhə çəkdi. Qızciğazın belə bir cavabı onun heç ağlına gəlməzdi. Anasının davamlı şəkildə gülüşü Ayseli hədsiz dərəcədə təəccübləndirdi. O, öz-özünə düşündü:

- Görəsən mənim cavabıma anam niyə güldü? Mən cizgi filmlərində görmüşəm axı, olacaqları ancaq sehrbazlar bilir... Yaxşı, bəs analar sehrbaz deyillərsə baş verəcəkləri hardan, necə bilirlər, hə?

-bu düşüncəylə o, anasına söylədi:

-Ana, sən mənim dediklərimə niyə güldün ki? Məgər mən bu suala düzgün cavab tapmamışam?

Anası Ayselə möhkəm qucaqlayıb köksünə sıxdı. Gülüşdən yaşarmış gözlərini silərək dilə gəlirdi:

-Aysel, mənim ağıllı qızım! Sənin hansısa suala cavab axtarışın çox yaxşı bir işdir. İnsan hər zaman qarşılaşdığı məqamlara sualla yanaşmalı və doğru cavabı axtarıb tapmağa çalışmalıdır. Bu, o deməkdir ki, sənin düşünən beynin, ağılın, dərrakən var. O ki qaldı anaların sehrbaz olmağına, bu elə deyil, gözəl qızım mənim!

“Sehrbaz” sözünü deyərək ana gülərək Ayselə başına sığal çəkdi və sözünə davam etdi:

-Unutma qızım, Allahdan başqa heç kəs heç nəyi əvvəldən bilə bilməz.

- Axı sən bilirsən.

- Xeyr, elə deyil, mənim balam. Sadəcə olaraq analar artıq yaşa dolub və siz uşaqların keçdiyi yolu onlar da keçərək gəlib bu yaşa. Ona görə də nəyin pis, nəyin yaxşı olduğunu onlar daha yaxşı bilir. Hansısa səhv bir addımın zərərini ona görə onlar əvvəldən təxmin edə bilər. Bir də ki, heç bir ana istəməz axı övladına zərər toxunsun. Öz həyat təcrü-

bəsinə, həyat yoluna arxalanaraq övladına ən doğru yolu göstərir analar. Ona görə də valideynin sözünə qulaq asmaq insanı çox xətəlardan uzaqlaşdırar. Atalar da elə məhz ona görə deyib də: "Böyüyün sözünə baxmayan zərər çəkər!". Belə ki, uşaqlar nə qədər çox böyük sözü dinləsələr, həyatda bir o qədər də səhvsiz yaşayar və uğur qazanarlar.

Əsl gözəllik

Fərid çox mülayim xasiyyətli bir oğlan idi. Əzizləri, qohumları onu çox sevirdi. Körpəlikdən bəri eşitmə qüsuru olduğuna görə Fərid məktəbə yaşdollarından fərqli olaraq gec getmişdi. Səhhətilə bağlı bu problem ona insanlarla ünsiyyət qurmaqda çox çətinlik yaradırdı. Fiziki qüsurlu olmasına baxmayaraq Fərid öz insani keyfiyyətləri, mədəniyyəti, davranışı ilə digər uşaqlardan seçilirdi. Qəlbi o qədər təmiz idi ki, ətrafda heç kəsdə, heç nədə qüsür görmür, gözünə ancaq gözəllik görünürdü.

Sakit və mülayim olmağı nə qədər gözəl keyfiyyət olsa da Fəridə məktəb həyatında bir o qədər də çətinliklər yaradırdı. Hətta o qədər mülayim idi ki, sinif yoldaşları ona tez-tez rişxənd edir, hər hərəkətini lağa qoyub gülürdülər. Çox vaxt elə olurdu ki, Fərid dərslərini öyrənib bildiyi halda sinifdə onu danışmağa cürət etmirdi. Çünki gülüş mənbəyinə çevrilmək ona çox ağır gəlirdi. Ona görə də onun özgüvəni aşağı düşür, bilikli, bacarıqlı olmasına baxmayaraq istedadını üzə çıxarmaqdan çəkinirdi.

Sinifdə dostluq etmək istədiyi hər bir şagird bir bəhanə ilə ondan uzaqlaşır, dost olmaq istəmədiyini açıqca Fəridə bəlli edirdi. Hərdən tənəffüs za-

manı şagirdlərin oynadığı hansısa oyuna qoşular-kən, uduzduğu təqdirdə Fəridə rişxənd edir, qəlbini qırırdılar. Bütün bunlara baxmayaraq o, öz mədəniyyəti və səbrinə sığınaraq onlara heç nə demir, sakitcə gedib öz yerində əyləşirdi. O, qüruruna sığınıb biruzə verməməyə çalışsa da, uşaqların ona qarşı olan bu münasibətini kiçicik ürəyinə böyük dərd edirdi.

Növbəti dərs günlərindən biri idi. Sınıf otağının qapısı açıldı, müəllimə ilə birlikdə sinfə çox sakit görünüşlü, utancaq bir oğlan daxil oldu.

-Uşaqlar, tanış olun, sinfimizə yeni şagird gəlib. Adı da Anardır. Xoş gəldin, Anar, gəl əyləş!- deyən müəllimə sinfə təqdim etdikdən sonra yeni gələn şagirdi yerinə yerləşdirdi.

Tənəffüs zamanı Anara ilk yaxınlaşıb “Xoş gəldin!” edən Fərid oldu. O, bu dəfə də öz nəvazişi, sevgi dolu qəlbi ilə yenə hər kəsdən bir addım öndə idi. Şagirdlər Anarın dövrəsinə toplaşib tanış oldular. Sonra onu imtahanda imiş kimi sorğu-suala tutmağa başladılar. Şagirdsə utanaraq cavab verir, yeni sinif yoldaşlarının sual yağışından əməlli-başlı sıxılırdı.

Uşaqlardan bəziləri Anarın utandığını hiss edib daha da onu bu duruma salmaqdan sanki zövq

alırdı.

Günlər ötdükcə şagirdlərdən bəziləri Fəridə göstərdikləri münasibəti artıq Anara da göstərməyə başlamışdı. Onun utancaqlığı həmin şagirdlər tərəfindən istehza ilə qarşılanırdı. Bu vəziyyət isə Anarın yeni sinif yoldaşlarına isinişməyinə mane olurdu. Onu bu sinifdə tək qoymayan yeganə şagird Fərid idi. O, bacardıqca Anara dəstək olmağa çalışır, onu sinifdə özünü tək hiss etməyə qoymurdu.

Növbəti dərs günlərindən biri idi. Zəng çölə çalındı. Müəllimə sinifdən çıxan kimi şagirdlər həmişəki qaydada öz aralarında yarış keçirməyə başladılar. Yarışın qaydası isə bundan ibarət idi: şagirdlərin biri lövhədə damalar çəkib orada hansı sözün nəzərdə tutulduğunu soruşur, digərləri isə həmin sözün tərkibində olan hərfləri tapmaqla sözü tam olaraq açmağa çalışırdı. Anar növbəti sözü tam olaraq demək istədiyini bildirdi:

- Mən bildim, deyə bilərəm hansı sözdür?

Şagirdlərdən biri:

- Sən nə bilirsən ki, bunu da biləsən? Hələ utanmağını yığışdır, ondan sonra danışarsan! -deyə lovğalanaraq kobud şəkildə Anarı təhqir etdi. Şagirdin bu sözündən bütün sinifə gülüş səsi yayıldı. Anar çox məyus oldu. Gözləri doldu. Nə qədər giz-

lətməyə çalışsa da göz yaşlarını saxlaya bilmədi.

İllərdir özünü hələ də bu sinifdə yad bilən, dəfələrlə şagirdlər tərəfindən qəlbi qırılan, onların rişxəndlərinə uzun müddət səbr edən Fərid həyacanlı, əsəbi bir halda yumruğunu partaya çırpdı:

- Bəsdirin! Eşidirsiniz? Bəsdirin! Siz necə daş-qəbli uşaqlarsınız! Kimisə zəif gördükdə onu bu qədər alçaltmalısınız? O da sizin kimi insandır. Axı onun da qəlbi var, onun da hissləri var. Siz kiminsə qəlbini qıranda ilk özünüzü onun yerinə qoyun və baxın, hiss edin ki, bu hal sizin özünüzə xoş olarmı? Zəif insanı əzməzlər, ona dəstək olurlar! Bəlkə də o, gələcəkdə sizin hamınızdan daha gözəl, xeyirli bir insan olacaq. Amma siz onun özgüvənini qırmaqla ona əsl pisliyi etmiş olursunuz.

Əgər biri utancaqdırsa, bu, o demək deyil ki, nə istəsəniz ona deyə bilərsiniz. Bilin ki, utancaqlıq insanın gözəl əxlaqı deməkdir.

Əgər biri mədənidirsə, bu, o demək deyil ki, o heç nə demir və heç nə başa düşmür. Bunu bilin ki, əslində mədəniyyət də əxlaqın gözəlliyidir.

Əgər biri fiziki qüsurludursa, bilin ki, onun rəsəsamı Allahdır və onu belə yaradıb. Sizi də elə yarada bilər. İnsana qüsuru da, gözəlliyi də O verir. Xarici gözəlliyi yaradan Odur, daxili gözəlliyi isə

yaradan insanın özüdür. İndi mən sizə bir sual verim:

- Bir hərəkətlərinizə baxın, siz gözəl, qüsursuz yaradılmışsınız. Elə isə bəs öz davranışınızla hansı gözəlliyi yarada bilərsiniz? Anar utancaq, abır-həyalı, mədənidirsə bu xüsusiyyətlər onun daxili gözəlliyini göstərir. Kimisə gülüş mənbəyinə çevirməkdənsə öz daxilinizi, öz ruhunuzu gözəlləşdirməyə çalışın!

Hamının “sakit və səbrli” deyə tanıdığı Fəridin bu sözləri sinif yoldaşlarını heyretə gətirdi. Bu sözlər onları əməlli-başlı düşünməyə vadar etdi. Çünki özünü müdafiə edə bilməyən bu zəif oğlanın digər zəif bir insana özünü sipər etməyi digərlərinə gözəl, əxlaqi bir həyat dərsi oldu.

MÜNDƏRİCAT

Ön söz.....	3
Lirik şeirlər	
Yaşa, yaşa Azərbaycan.....	8
Şəhidlərə salam olsun.....	9
Qarabağ.....	10
Şəhidlər.....	11
Azərbaycan.....	12
Qarabağ.....	13
Bayraq.....	14
Xocalı-qan yaddaşı.....	15
Əziz vətən.....	16
Ana müqəddəsdir.....	18
Yeni il.....	19
Müəllim.....	19
Qərənfil.....	20
Novruzum gəlir.....	21
Səndən doymadım, ana.....	22
Anamdır, anam.....	23
Dönmüsən nağıla, ata.....	26
Ey ürəyim.....	27
Dünya, haqlısan.....	28
Ömrün illəri.....	29
Ötən günlərim.....	30
Bu həyatın məzunuyam.....	32
Novruz gəlib elimizə.....	34
Ətir saçır Xarı Bülbül.....	35
Sən yanımda olmayanda.....	36
Yenə şəhidin var.....	37
Saat.....	38

İki fərqli aləm.....	40
Anam qocalır.....	41
Sevin, sevilin.....	42
Nihad.....	42
Qızım.....	43
Ana nəfəsi.....	44
Başımın tacı, ata.....	45
Əziz qonaqdın, qızım.....	46
Məryəm.....	47
Bəlkə dağı.....	47
Təbiət.....	48
Nəsillərə yadigardır.....	50
Uşaq şeirləri	
Fatimə.....	52
Əlifba.....	53
Əlifba.....	53
Arılar.....	54
Atam.....	54
Ən çox kimi sevirsən.....	55
Buludlara səyahət.....	62
Müəllimlər günü.....	65
Sonanın arzusu.....	66
Əziz məktəb.....	69
Şəhidlər.....	70
Göy qurşağı.....	70
Müqəddəs nemət.....	71
Əziz müəllimim.....	72

"Hərflərin bəhsi".....	73
Yarpaqlar saralanda.....	81
Solmaz və Çimnaz.....	85
Fiqurlar.....	86
İşıqfor.....	88
Ağıllı bala.....	89
Дед Мороз.....	90
Школа.....	91
Мама.....	92
Восьмое марта.....	93
Günəş.....	94
Ay.....	96
Ulduz.....	98
Meteor.....	99
Külək necə yaranır.....	100
Yağış necə yaranır.....	102
Qar necə yaranır.....	103
Dolu necə yaranır.....	104
Planet.....	105
Riyazi əməllər.....	107
İki yasəmən.....	108
Noğul.....	109
Mahnılar	
Qələbə.....	114
Şəhid qardaşım.....	115
Vətənə layiqsən, əsgər.....	116
Vətən.....	117

Zəfər təbriki.....	118
Əziz müəllimlər.....	119
Can Azərbaycan.....	120
Nənə, nənəcan.....	121
Dörd ünsür.....	122
Kəpənək.....	123
Məzunlarıq.....	124
Balaca.....	125
Ailə.....	127
Təbrik.....	129
Əzizim.....	130
Xına gecəsi.....	132
Allahım.....	133
Əlvida, məktəb.....	134
Oğlum.....	135
Zəfər.....	136
Kitab-möcüzə.....	137
Tənkçilər marşı.....	138
Tapmacalar	
Tapmaca rəqəmlər.....	142
Atalar sözləri şeirlə.....	145
Hekayələr	
Azərbaycan əsgəri.....	148
Düzgün seçim.....	190
Unudulmayan yaxşılıq.....	205
Mən.....	210
Sehrbaz.....	215
Əsl gözəllik.....	219

NAZİLƏ RAHİBQIZI

“Buludlara səyahət”

i M Z Δ

NƏŞRLƏR EVİ

Direktor: **Səbuhi Aslan**

Dizayner: **Veys Əliyev**

Texniki redaktor: **Hüseyn Məmmədov**

Yığılmağa verilib: 15.01.2022

Çapa imzalanıb: 20.04.2022

Ofset çapı. Əla növ kağız

Tiraj: 300

Ünvan: Bakı, Mətbuat prospekti 529-cu məhəllə

Telefon: (012) 538-18-87, (050) 263-16-16

email: imza_nesrlər_evi@mail.ru